

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2016-1-59 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 17-41/640-279
Karar Tarihi : 14.12.2017

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Adem BİRCAN, Şükran KODALAK, Mehmet AYAN

B. RAPORTÖRLER : Hilmi BOLATOĞLU, Bilge YILMAZ, Musa ÇOKUR

C. BAŞVURUDA

BULUNANLAR : - Akan TOPCAN

Teknik Müh. Mak. San. Küçük Sanayi Sitesi 5. Sokak No:77
Burdur

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR:

- ISI-TAŞ Müh. İnş. Tarım Hayv. Metal San. Turz. İth. İhrc. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Temsilcileri: Av. Hüseyin ALTAY, Av. Can SERDAROĞLU
Konak Mah. Gazi Cad.No:31 Kat: 1 Daire: 2 Merkez Burdur
- Osman KISAOĞLU
Temsilcileri: Av. Hüseyin ALTAY
Konak Mah. Gazi Cad.No:31 Kat: 1 Daire: 2 Merkez Burdur
- Dolunay İnşaat Telekomünikasyon Mühendislik Hizmetleri ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.
Cümbüşlü Cad. No:34 Merkez/Burdur
- Samanyolu Isı Enerji Doğalgaz Müh. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Çeşmedamı Mah. Uzunçarşı Cad. No:10 Burdur
- Aktan Mühendislik Hizm. Mak. Amb. Gıd. İnş. Malz. İmalat San. ve Pet. Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Küçük Sanayi Sitesi 6. Sok. No: 34 Burdur
- Osman Deniz Mühendislik Müh. Müş. İnş. Turz. Madencilik Nak. Orm. Ürünleri ve Hayv. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Burç Mahallesi İbrahim Bey Sok. No: 1 Burdur
- Furkan Mühendislik (Furkan ERDEMİR)
İstasyon Cad. No: 32 Burdur
- Öz Dizayn Mühendislik Doğalgaz İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti.
Burç Mah. 2 Tuna Sok. No: 2/D Burdur
- Şenses Teknik Elektrik Mühendislik Hizmetleri ve İnşaat Oto Turizm Pazarlama İthalat İhracat San. ve Tic. Ltd. Şti.
Özgür Mah. Yeni Hamam Cad. No: 4/1 Burdur
- Tolacı Mühendislik (Hasan Ali TOLACI)
Bahçelievler Mah. Akdemir Sk. No: 20/4 Burdur
- Bems Mühendislik (Fethi KIRLI)
Uzunçarşı Cad. No:7 Burdur

- Savran İnş Müh. Müş. Hizm. Turz. Pet. Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Bahçelievler Mah. Şeker Cad. 2. Kısım Dostlar Sitesi No:4 Burdur
- Kocapınar Müh. Hiz. Alım Mlz. Plas. Mob. İnş. Elk. Gıda Or. Hav. Mak. Tur Otom. San. Tic. Ltd. Şti.
Küçük Sanayi Mahrukatçılar Sitesi No: 78 Burdur
- Demir Mühendislik Müşavirlik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Temsilcileri: Av. Hüseyin ALTAY, Av. Can SERDAROĞLU
Konak Mah. Gazi Cad.No:31 Kat: 1 Daire: 2 Merkez Burdur
- Gürsu Mühendislik Hizm. İnş. Su Taah. İşleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
Temsilcileri: Av. Hüseyin ALTAY
Konak Mah. Gazi Cad.No:31 Kat: 1 Daire: 2 Merkez Burdur
- TMMOB Makine Mühendisleri Odası Burdur İl Temsilciliği
Burç Mah. Cumhuriyet Cad. No: 30 Burdur

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Burdur ilinde faaliyet gösteren serbest makina mühendislerinin aralarında ortak bir havuz oluşturarak gelir paylaşmak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 06.09.2016 tarihli ve 5327 sayılı yazıyla ile intikal eden başvuruda özetle,

- Burdur ilinde serbest mühendislik alanında faaliyette bulunan makine mühendislerinden; Aktan Mühendislik Hizm. Mak. Amb. Gıd. İnş. Malz. İmalat San. ve Pet. Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tic. Ltd. Şti. (AKTAN), Furkan Mühendislik (FURKAN), ISI-TAŞ Müh. İnş. Tarım Hayv. Metal San. Turz. İth. İhrc. San. ve Tic. Ltd. Şti. (ISI-TAŞ), Osman KISAOĞLU, Dolunay İnşaat Telekomünikasyon Mühendislik Hizmetleri ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş. (DOLUNAY), Bems Mühendislik-Fethi KIRLI (BEMS), Samanyolu Isı Enerji Doğalgaz Müh. San ve Tic. Ltd. Şti. (SAMANYOLU), Savran İnş Müh. Müş. Hizm. Turz. Pet. Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (SAVRAN), Osman Deniz Mühendislik Müh. Müş. İnş. Turz. Madencilik Nak. Orm. Ürünleri ve Hayv. San. ve Tic. Ltd. Şti. (OSMAN DENİZ) ve Görkem Mühendislik'in (GÖRKEM) bir anlaşma yapmak suretiyle havuz olarak adlandırılan bir ödeme sistemi kurduğu,
- Havuza dâhil olan mühendislerin proje bedellerinin bir kısmını havuza aktardığı ve havuzda biriken tutarın daha sonra aralarında paylaşıldığı,
- Bu paylaşım sonucunda tutarların dengelenmesi için mühendislerin kendi aralarında birbirlerine fatura kestiği, bu oluşuma dâhil olmayan mühendislerin projelerinin TMMOB Makine Mühendisleri Odası Burdur İl Temsilciliği (TEMSİLCİLİK) tarafından onaylanmadığı
- Daha önce Kurum'a aynı konuyla ilgili 15.05.2011 tarihli ve 3784 sayılı, 02.07.2014 tarihli ve 3767 sayılı başvurularda bulunduğu fakat mevcut oluşumun tespit edilemediği

ifade edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 06.09.2016 tarihli ve 5327 sayılı yazı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 09.09.2016 tarihli ve 2016-1-59/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulunun (Kurul) 23.09.2016 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 16-31/528-M sayılı ile söz konusu iddialara ilişkin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) ihlal edilip edilmediğinin ortaya konulması ve buna bağlı olarak soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) Önaraştırma sürecinde 05.10.2016 tarihinde Kocapınar Müh. Hiz. Alım Mlz. Plas. Mob. İnş. Elk. Gıda Or. Hav. Mak. Tur Otom. San. Tic. Ltd. Şti'de (KOCAPINAR) yapılan yerinde inceleme sırasında raportörlerce, "*Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik*" (Pişmanlık Yönetmeliği) hakkında teşebbüsün bilgi edinmesi sağlanmış ve KOCAPINAR tarafından gizlilik kaydıyla Pişmanlık Yönetmeliği'nden faydalanmak istendiği belirtilmiştir. Yine teşebbüs yetkilisinin Kurum kayıtlarına 11.10.2016 tarih, 5986 sayılı ile intikal eden talebi üzerine ilgili birim tarafından başvuru sahibine, pişmanlık başvurusunun 05.10.2016 tarihinde yapıldığının kabul edildiği ve ilave belgeleri ibraz edebilmesi için 21.10.2016 günü mesai bitimine kadar ek süre verildiği, 13.10.2016 tarihli ve 10920 sayılı yazı ile bildirilmiştir.
- (5) Başvuru sahibi tarafından gönderilen bilgi ve belgeler Kurum kayıtlarına 25.10.2016 tarih, 6251 sayılı ile intikal etmiştir. Bunun üzerine Kurul'un 16.11.2016 tarih ve 16-39/633-MP sayılı kararında

"Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, "Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik"ten yararlanmak üzere 05.10.2016 tarihinde yapılan ve 25.10.2016 tarihinde 6251 sayılı ile Kurum kayıtlarına intikal eden bilgilerle tamamlanan başvurunun anılan Yönetmelik'in 6. Maddesindeki koşulları yerine getirmesi kaydıyla bu aşamada Yönetmelik'in 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kabul edilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir."

şeklinde hüküm verilmiştir.

- (6) Yerinde incelemeler ve yapılan görüşmelerde elde edilen bilgi ve belgeler sonucunda hazırlanan 01.11.2016 tarihli 2016-1-59/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu Kurul'un 16.11.2016 tarihli toplantısında görüşülmüş ve TEMSİLCİLİK, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, DOLUNAY, SAMANYOLU, AKTAN, OSMAN DENİZ, FURKAN, Öz Dizayn Mühendislik Doğalgaz İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti. (ÖZ DİZAYN), Şenses Teknik Elektrik Mühendislik Hizmetleri ve İnşaat Oto Turizm Pazarlama İthalat İhracat San. ve Tic. Ltd. Şti. (ŞENSES), Tolacı Mühendislik-Hasan Ali TOLACI (TOLACI), BEMS, SAVRAN, KOCAPINAR hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespitine yönelik olarak soruşturma açılmasına 16.11.2016 tarih ve 16-39/632-M sayılı ile karar verilmiştir. Kurul'un soruşturma açılmasına ilişkin kararının ardından, 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca soruşturma açıldığına dair bildirim taraflara 28.11.2016 tarihli ve 12844 sayılı yazı ile tebliğ edilmiştir.

- (7) Soruşturma devam ederken iki teşebbüsün daha derdest soruşturmaya dahil edilmesine ve ayrıca soruşturma süresinin uzatılmasına ilişkin Kurul'a sunulan Bilgi Notu, Kurul'un 23.03.2017 tarihli 17-11 sayılı toplantısında görüşülmüş olup;
- *Demer Mühendislik Müşavirlik İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ve Gürsu Mühendislik Hizmetleri İnşaat Su Taahhüt İşleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediklerinin tespitine yönelik olarak soruşturma açılmasına,*
  - *Bu soruşturmanın 16.11.2016 tarih ve 16-39/632-M sayılı Kurul kararı uyarınca başlatılan soruşturma ile birleştirilerek yürütülmesine,*
  - *4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir." hükmü uyarınca, söz konusu soruşturmanın ilk altı aylık süresinin bitiminden itibaren 2 (iki) ay uzatılmasına*

17-11/126-M sayı ile karar verilmiştir.

- (8) 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca soruşturma açıldığına dair bildirim Gürsu Mühendislik Hizm. İnş. Su Taah. İşleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (GÜRSU) ve Demer Mühendislik Müşavirlik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye (DEMER) 28.03.2017 tarih ve 3861 sayı ile yapılmıştır.
- (9) Soruşturma bildiriminden ardından taraflar sırasıyla ŞENSES 28.12.2016 tarih ve 7470 sayı, TEMSİLCİLİK 29.12.2016 tarih ve 7487 sayı, TOLACI 29.12.2016 tarih ve 7490 sayı, BEMS 29.12.2016 tarih ve 7491 sayı, KOCAPINAR 30.12.2016 tarih ve 7499 sayı, SAMANYOLU 02.01.2017 tarih ve 9 sayı, ÖZ DİZAYN 02.01.2017 tarih ve 24 sayı, SAVRAN 02.01.2017 tarih ve 25 sayı, DOLUNAY 02.01.2017 tarih ve 28 sayı, ISI-TAŞ 02.01.2017 tarih ve 32 sayı, GÜRSU 26.04.2017 tarih ve 2850 sayı ve DEMER 08.05.2017 tarih ve 3123 sayı ile ilk yazılı savunmalarını sunmuşlardır.
- (10) Soruşturma süreci devam ederken teşebbüslerin yerinde incelemede edinilen ticaret unvanları bilgisi ile ticaret siciline kayıtlı unvanlarının uyuşmadığı görülerek bu husus 2016-1-59/BN(2) sayılı Bilgi Notu ile Kurul'a bildirilmiştir. Bunun üzerine Kurul'un 09.02.2017 tarihli ve 17-06/49-M sayılı kararı ile tarafların unvanları ticaret siciline uygun olarak değiştirilmiştir.
- (11) Soruşturma Heyeti tarafından hazırlanan 17.07.2017 tarih ve 2016-1-59/SR sayılı Soruşturma Raporu ve ekleri Kurul üyeleri ile hakkında soruşturma yürütülen taraflara tebliğ edilmiştir. Soruşturma Raporu TEMSİLCİLİK, DOLUNAY, OSMAN DENİZ, DEMER, ÖZ DİZAYN, FURKAN, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, TOLACI, SAVRAN ve GÜRSU tarafından 21.07.2017 tarihinde; SAMANYOLU, ŞENSES, BEMS, KOCAPINAR ve AKTAN tarafından 22.07.2017 tarihinde tebliğ edilmiştir. Taraflardan; BEMS'in ikinci yazılı savunması 17.08.2017 tarih ve 5941 sayı, DEMER'in ikinci yazılı savunması 18.08.2017 tarih ve 5990 sayı, DOLUNAY'ın ikinci yazılı savunması 17.08.2017 tarih ve 5940 sayı, GÜRSU'nun ikinci yazılı savunması 18.08.2017 tarih ve 5976 sayı, TOLACI'nın ikinci yazılı savunması 16.08.2017 tarih ve 5903 sayı, ISI-TAŞ'ın ikinci yazılı savunması 17.08.2017 tarih ve 5929 sayı, Osman KISAOĞLU'nun ikinci yazılı savunması 16.08.2017 tarih ve 5909 sayı, ÖZ DİZAYN'ın ikinci yazılı savunması 21.08.2017 tarih ve 6020 sayı, SAMANYOLU'nun ikinci yazılı savunması 21.08.2017 tarih ve 6029 sayı, ŞENSES'in ikinci yazılı savunması 15.08.2017 tarih ve 5883 sayı, TEMSİLCİLİK'in ikinci yazılı savunması 14.08.2017 tarih ve 5856 sayı ile yasal süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. SAVRAN tarafından gönderilen ikinci yazılı savunma 30 günlük yasal süreyi aşmış bir şekilde 05.09.2017 tarih, 6296 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

Taraflardan FURKAN, AKTAN, OSMAN DENİZ ve KOCAPINAR'ın ise Kuruma intikal eden herhangi bir ikinci yazılı savunması bulunmamaktadır.

- (12) Teşebbüslerin ikinci yazılı savunmasının ardından ise 05.09.2017 tarih ve 2016-1-59/EG sayılı Ek Yazılı Görüş hazırlanmıştır. Ek Yazılı Görüş; TEMSİLCİLİK, OSMAN DENİZ, DEMER, ÖZ DİZAYN, FURKAN, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, TOLACI, SAVRAN, GÜRSU, ŞENSES, BEMS, KOCAPINAR ve AKTAN tarafından 11.09.2017 tarihinde; SAMANYOLU tarafından 12.09.2017 tarihinde; DOLUNAY tarafından ise 15.09.2017 tarihinde tebellüğ edilmiştir.
- (13) Tarafların son yazılı savunmaları 25.09.2017 tarih, 6806 sayı (BEMS), 27.09.2017 tarih, 6850 sayı (ŞENSES), 28.09.2017 tarih, 6879 sayı (SAVRAN), 04.10.2017 tarih, 7042 sayı (TOLACI), 06.10.2017 tarih, 7107 sayı (SAMANYOLU), 09.10.2017 tarih, 7159 sayı Osman KISAOĞLU, 09.10.2017 tarih, 7140 sayı (ISI-TAŞ), 10.10.2017 tarih, 7193 sayı (DEMER), 10.10.2017 tarih, 7177 sayı (ÖZ DİZAYN), 10.10.2017 tarih, 7194 sayı (TEMSİLCİLİK), 11.10.2017 tarih, 7245 sayı (KOCAPINAR) ve 12.10.2017 tarih, 7274 sayı (DOLUNAY) ile Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir. Taraflardan GÜRSU'nun 12.10.2017 tarih, 7278 sayı ile intikal eden üçüncü yazılı savunması otuz günlük yasal süreyi aşmıştır. Taraflardan FURKAN, AKTAN ve OSMAN DENİZ tarafından Kurum'a intikal eden üçüncü yazılı savunma bulunmamaktadır. Ayrıca taraflardan DEMER, DOLUNAY, ŞENSES, ISI-TAŞ ve ÖZ DİZAYN tarafından sözlü savunma toplantısı yapılması talep edilmiştir. 29.11.2017 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmıştır. Kurul 14.12.2017 tarihli toplantısında, 17-41/640-279 sayılı nihai kararını vermiştir.
- (14) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Soruşturma Raporu'nda;
- Hakkında soruşturma yürütülen; ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, DOLUNAY, SAMANYOLU, AKTAN, OSMAN DENİZ, FURKAN, ÖZ DİZAYN, ŞENSES, TOLACI, BEMS, SAVRAN, KOCAPINAR, DEMER ve GÜRSU'nun fiyat tespiti yapmak ve havuz kurarak gelir paylaşımına gitmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği,
  - Söz konusu anlaşma ve uygulamalara 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınmayacağı,
  - Bu nedenle anılan teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'in (Ceza Yönetmeliği) ilgili hükümleri çerçevesinde idari para cezası uygulanması gerektiği,
  - Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında KOCAPINAR tarafından 05.10.2016 tarihinde yapılan başvuruda anılan Yönetmelik'in 6. maddesindeki koşulların yerine getirildiği anlaşıldığından, başvurunun, Yönetmelik'in 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve anılan teşebbüs hakkında herhangi bir idari para cezası uygulanmasına yer olmadığı,
  - TEMSİLCİLİK'in soruşturma konusu iddialar bakımından 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal oluşturabilecek herhangi bir faaliyetinin bulunmadığı anlaşıldığından, anılan taraf hakkında herhangi bir idari para cezası uygulanmasına yer olmadığı

kanaat ve sonucuna varılmıştır.

- (15) Anılan raporda Raportörlerden Hilmi BOLATOĞLU tarafından rapor sonucuna katılmakla birlikte, idari yaptırımlar bakımından da geçerli olan kanunilik ilkesi çerçevesinde idari para cezası miktarının Ceza Yönetmeliği hükümleri ile değil, Kabahatler Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen usul ve esaslara göre Kurul'un takdir hakkı çerçevesinde belirlenmesi gerektiği kanaatiyle Soruşturma Raporu'nun "3.6. İdari Para Cezasının Miktarının Takdirine İlişkin Değerlendirme" başlıklı bölümüne ilişkin farklı görüş ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Soruşturma Yürütülen Taraflar

I.1.1. TMMOB Makine Mühendisleri Odası Burdur İl Temsilciliği (TEMSİLCİLİK)

- (16) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle değişik 6235 sayılı TMMOB Kanunu ile 1954 yılında kurulmuştur. TMMOB tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. TMMOB'nin, 2016 Aralık itibari ile oda sayısı 24, üye sayısı ise 510.559'dur. TMMOB çalışmalarını 24 Oda, bu Odalara bağlı 213 şube ve 50 İl/İlçe Koordinasyon Kurulu ile sürdürmektedir¹.
- (17) TMMOB bünyesindeki 24 odadan biri olan Makina Mühendisleri Odası (MMO), 6235 sayılı TMMOB Kanunu'na göre 1954 yılında kurulmuş kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. MMO yurt içinde ve yurt dışında Makina, Endüstri, İşletme, Sanayi, Uçak, Havacılık, Uzay, Sistem, Makina Teknik Metot, İmalat-Üretim, Üretim Tekniği-Sistemleri, Mekatronik, Otomotiv ve Enerji Sistemleri Mühendisliği öğretimi yapan üniversitelerin fakülte ve bölümlerinden mezun olarak diploma ve ruhsatname almış, Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını uygulamaya yasal yetkili olup, mesleki çalışmalarda bulunan tüm mühendisleri içinde toplamaktadır. 2016 yılı itibarıyla; 18 Şube, 57 İl Temsilciliği, 41 İlçe Temsilciliği, 5 Mesleki Denetim Bürosu ile faaliyette bulunmaktadır.²
- (18) Makina Mühendisleri Odası Ana Yönetmeliği'nin 55. maddesinde

"Belirli illerde çalışan üyelerin sayısı, mesleki çalışmaların daha verimli bir şekilde yürütülmesi ve Oda'nın yükümlü bulunduğu görevler gerektiriyorsa, Oda Yönetim Kurulu'nun önerisi ve Oda Genel Kurulu'nun kararı ile merkezi ve etkinlik alanına giren iller belirtilerek yeni Şube açılabilir. Yeni açılacak Şubenin etkinlik alanına giren illerin belirlenmesinde veya bir Şubenin etkinlik alanında olan illerin başka bir Şube'ye bağlanmasında Şube merkezince yakınlık, iletişim ve ulaşım olanakları ile üyelerin işyeri ve oturma yerleri ilişkisi gözönüne alınır."

denilerek şubelerin hangi durumlarda kurulacağı belirtilmiştir.

- (19) Aynı Yönetmeliğin 56. maddesinde ise MMO Yönetim Kurulunun, gerektiğinde şubelere bağlı il ve ilçelerde il, ilçe temsilcilikleri açabileceği belirtilmiştir. Soruşturma konusu TEMSİLCİLİK de yukarıda değinilen faaliyetleri MMO adına yürütmekle görevli olup MMO'nun Antalya Şubesi'ne bağlı olarak faaliyette bulunmaktadır. 2016 yılı itibarıyla TEMSİLCİLİK'e kayıtlı 29 serbest mühendis ve müşavir mühendis (SMM) bulunmaktadır.

¹ <https://www.tmmob.org.tr/sayfa/tmmob-hakkinda>

² <http://www1.mmo.org.tr/odamiz/hakkimizda.php>

I.1.2. TEMSİLCİLİK'e Kayıtlı 15 SMM

- (20) "TMMOB Makine Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği"nin 'Tanımlar ve Kısaltmalar' başlıklı 3. maddesinde mühendis, Odasına karşı her türlü yükümlülüklerini yerine getirerek üyelik sıfatını koruyan, TMMOB ve Oda mevzuatına göre çalışması yasaklanmamış makina, endüstri, uçak, işletme mühendisleri ile Odaya kayıtlı diğer mühendisler ve yüksek mühendisler; serbest mühendis (SM), 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun, 6235 sayılı TMMOB Kanunu ve diğer mevzuatın verdiği yetkiye dayanarak mühendislik hizmetlerinden birini veya birkaçını ücreti karşılığında, kendi hesabına veya kamu kurum ve kuruluşları dışında bir kişi veya kuruluş hesabına ücretli veya ortak ve benzeri bağlantı içinde yapan mühendis; SMM, serbest mühendis ve müşavir mühendis, SMMH ise serbest mühendislik hizmetleri ile müşavirlik hizmetleri kapsamına giren tüm mühendislik hizmetleri olarak tanımlanmıştır.
- (21) Bu doğrultuda piyasada serbest olarak hizmet sunmak isteyen ve MMO'ya kayıt ve tescilini yapan SMM bürolarına uzmanlık alanlarına uygun olarak SMMH'yi yapmaya yetkili olduklarını belirten "SMM Belgesi" ve "Büro Tescil Belgesi" verilmektedir. Böylece SMM'ler bu yönetmelik uyarınca kapsamı belirtilen SMMH'leri yapma konusunda ülke çapında geçerli olan münhasır bir yetkiye sahip olmaktadır. Dolayısıyla MMO'da kaydı bulunan her mühendis piyasada serbest olarak hizmet sunamamakta ancak SMM belgesi alanlar serbest olarak hizmet sunabilmektedirler. Dosyada Burdur ilinde TEMSİLCİLİK'e kayıtlı olarak faaliyette bulunan ve unvanları yukarıda sayılan 15 SMM hakkında soruşturma yürütülmüştür.

I.2. Sektörel Çerçeve

I.2.1.Sektöre İlişkin Genel Bilgiler

I.2.1.1. Profesyonel Hizmetler

- (22) Bir ekonomide malların ve hizmetlerin üretiminde serbest piyasaların, devlet müdahalesine göre daha etkin çözümler üreteceği konusu genel kabul görmektedir. Bu kapsamda piyasa mekanizmasının üreteceği çözümlerin toplumun refahı için en iyi çözümler olacağına inanılır. Ancak, "piyasa aksaklıkları" (market failures) olarak adlandırılan koşulların var olması durumunda kamu yararı adına devletin müdahalesinin kaçınılmaz olduğu durumlar bulunmaktadır.
- (23) Mal veya hizmet piyasalarında devlet müdahalesini gerekli kılan etmenler şunlardır:
- Doğal Tekeller: Devletin bir malın ya da hizmetin üretimine müdahalesinin gerekçelerinden biri söz konusu mal ya da hizmetin üretim teknolojisinin -piyasada rekabeti engelleyecek şekilde- firma sayısının azalmasını gerektirmesidir. Doğal tekel olarak adlandırılan ve çoğunlukla elektrik, su dağıtımı gibi tek bir firmanın tüm talebi karşıladığı alt yapı hizmetlerinin üretiminde karşımıza çıkan bu durum, çok sayıda münferit üreticinin bulunduğu profesyonel hizmetler piyasası için geçerli değildir.
  - Kamu Malları: Kamusal mallar tüketiminde rekabetin olmadığı, fiyatlanamayan, tüketicilerin dışlanamadığı ve fiyatlanamayan mallardır.
  - Dışsallıklar: Dışsallıklar geniş anlamıyla bir iktisadi birimin gerçekleştirdiği faaliyetin, başka iktisadi birim veya birimlerin fayda ve/veya maliyet fonksiyonunu etkilemesi olarak tanımlanabilir. Bir tüketici veya üreticinin fiyat mekanizmasının dışındaki yollardan diğerinin fayda veya üretim düzeylerini etkilemesidir. Profesyonel hizmetler için dışsallık ya söz konusu değildir ya da çok sınırlıdır.

- Bilgi Asimetrisi: Bazı piyasalarda bilgi edinmenin maliyeti o kadar yüksek olur ki; fiyatlar ortalama maliyetlerin altında kaldığından, piyasa mekanizması işletilemez. Gerçek hayatta alıcı ve satıcıların piyasa hakkında tam bilgiye sahip olmadıkları ve taraflardan birinin diğerinden daha fazla bilgiye sahip olduğu görülmektedir. Asimetrik bilgiden kaynaklanan bu durum tam rekabet şartlarını ortadan kaldırarak piyasa başarısızlıklarına neden olmaktadır.

(24) Profesyonel hizmetlerin verildiği piyasaların da aksak olduğuna inanılmakta, buradan hareketle de, toplumsal refahı arttırmak adına profesyonel hizmetler tüm dünyada çeşitli seviyelerde kamu yararı adına düzenlenmektedir. Bu düzenlemelerin temel amacı piyasada verilen hizmetlerin asgari kalitesinin sağlanması ve bu hizmetlerin tüketicileri ile sağlayıcıları arasındaki bilgi asimetrisinin giderilmesi suretiyle, asimetrinin yaratacağı sorunların ortaya çıkmasının önlenmesidir.

I.2.1.2. Meslek Odaları

(25) Meslek kuruluşları, Anayasada “kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” ifadesiyle yer bulan ve kanunun öngördüğü belirli mesleklerde çalışanlar için zorunlu üyelik esasını öngören kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlardır. Söz konusu meslek kuruluşları, kamu kurumu nitelikleri çerçevesinde üyelerine ilişkin bağlayıcı kararlar alabilmekte ve üyeleri ile ilgili konularda denetim ve yaptırım uygulama biçiminde kamusal yetkiler kullanabilmektedirler.

(26) Anayasada meslek kuruluşlarının düzenlenmesine şu gerekçelerle yer verilmiştir:

- Belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak,
- Mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak,
- Mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak
- Meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak.

(27) Hâlihazırda Türkiye’de faaliyet gösteren 19 müstakil kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu ve üst kuruluşlarına aşağıda yer verilmiştir:³

Türk Dişhekimleri Birliği (TDB)

Türk Eczacıları Birliği (TEB)

Türk Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK)

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)

Türk Tabipleri Birliği (TTB)

Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB)

Türkiye Barolar Birliği (TBB)

Türkiye Noterler Birliği (TNB)

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB)

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

³ Çokgezen, Murat/Toksoy, Mehmet, Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum ve Demokrasi, Meslek Örgütlerinin Rekabet Üzerindeki Etkileri: Profesyonel Meslek Örgütleri Üzerine Bir Değerlendirme (2011), Liberal Düşünce Topluluğu Derneği, s.147, Ankara.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB)
 Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
 Türkiye Bankalar Birliği
 Türkiye Katılım Bankaları Birliği
 Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği
 Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TURSAB)
 Türkiye Tohumcular Birliği (TÜRKTÖB)
 Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği

- (28) Türkiye’de profesyonel hizmetlere ilişkin düzenlemeler, giriş düzenlemeleri, piyasa davranışlarına ilişkin düzenlemeler ve mesleki davranışlara ilişkin düzenlemeler olmak üzere üç ana başlık altında incelenebilecektir. Tablo 1’de bu başlıklara ilişkin bazı meslek kuruluşlarının tabi olduğu düzenlemelere yer verilmiştir.⁴

Tablo 1: Giriş Kısıtlamaları, Piyasa Davranışlarına ve Mesleki Davranışlara İlişkin Düzenlemeler

Meslek	Tekel Hakkı	Asgari Eğitim/Staj Kısıtlaması	Üyelik Şartı	Düzenleme Türü	Düzenleme Aracı	Düzenleyici Etik Kurallar
Tıp Doktorluğu	Var	Var	Var	Rehber Ücret	Tarife	Var
Eczacılık	Var	Var	Var	Azami Ücret	Tarife	Var
Avukatlık	Var	Var	Var	Asgari Ücret	Tarife	Var
SMMM ve YMM	Var	Var	Var	Asgari Ücret	Tarife	Var
Mühendis ve Mimarlık	Var	Var	Var	Asgari Ücret	Yönetmelik	Yok

I.2.2. Sektörel Mevzuat

I.2.2.1. 6235 Sayılı TMMOB Kanunu

- (29) 6235 sayılı Kanun’un 1. maddesinden TMMOB’un Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olduğu anlaşılmaktadır. Birliğin kuruluş amacı, 6235 sayılı Kanun’un 2. maddesinin (a) bendinde;

“Bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasına karar vermek; bu suretle aynı ihtisasa mensup meslek mensuplarını bir Odanın bünyesinde toplamak”;

devamında (b) bendinde;

“Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak”

olarak tanımlanmaktadır.

⁴ Çokgezen, Murat/Toksoy, Mehmet, Türkiye’de Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum ve Demokrasi, Meslek Örgütlerinin Rekabet Üzerindeki Etkileri: Profesyonel Meslek Örgütleri Üzerine Bir Değerlendirme (2011), Liberal Düşünce Topluluğu Derneği, s.153, Ankara.

- (30) Aynı Kanun'un 33. maddesinde *"Türkiye'de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihdisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler."* denilmektedir. Bu bağlamda mühendislerin piyasada faaliyette bulunabilmeleri için MMO'ya kayıt olma zorunluluklarının olduğu anlaşılmaktadır.

I.2.2.2. TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik

- (31) TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik'in 8, 9 ve 10. maddelerinde;

"Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonunca yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendirmek, üyelere duyurmak, asgari çizim standartlarının ve asgari ücretlerin uygulanmasını sağlamak, ilgili Odaların görevleridir. Bu amaçla Odalar, işbirliği halinde, şube ve temsilciliklerinde kontrol büroları kurarlar."

"Kontrol bürolarının görevi, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin asgari çizim standartlarına uygunluğunu denetlemek, bu hizmetleri veren üyelerin sorunlarıyla ilgilenmek, üyelik ve asgari ücret kontrolü yapmaktır."

"Mimarlık ve mühendislik ücretlerinin bu yönetmelikte belirtilen koşullara uygunluğu görüldükten sonra ilgili Oda Kontrol Vizesi yapılır. Vize işlemi resim proje ve hesapların onayı anlamını taşımaz. Bu hizmetlere karşılık Asgari Ücret ve Çizim Standartları Komisyonlarınınca tesbit edilen vize harcı alınır."

hükümleri bulunmaktadır.

- (32) Anılan Yönetmeliğin 12. maddesinde ise; *"TMMOB üyeleri, mesleki faaliyetleri karşılığı alacakları ücretleri, Odalarca hazırlanacak tip sözleşmelerde belirtmek ve belgelemekle yükümlüdürler. Bu hizmetler karşılığı alınacak ücret, Odalarca belirtilen asgari ücretten aşağı olamaz."* denilerek proje ücretlerinin ilan edilen tutarlardan aşağı olamayacağı hükme bağlanmıştır.

I.2.2.3. TMMOB Mimarlık-Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret-Asgari Çizim ve Düzenleme Esasları Yönetmeliği

- (33) TMMOB Mimarlık-Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret-Asgari Çizim ve Düzenleme Esasları Yönetmeliğinin "ücretlerin tahsili" başlıklı 7. maddesinin (c) bendinde mimar ve mühendislerin yönetmeliğe göre tespit edilen ücretler karşılığı fatura kesmek ve bu faturalarını odalarına ibraz etmek zorunda olduklarına ve ayrıca ilgili odalarla kontrol bürolarının bu ücretlerin tahsili ile ilgili esasları belirleyerek gerekli tedbirleri alacaklarına dair düzenlemeler bulunmaktadır.

I.2.2.4. Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret Yönetmeliği

- (34) 6235 sayılı TMMOB Kanunu hükümlerine dayanılarak hazırlanan Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret Yönetmeliğinin "Asgari Ücretler" başlıklı 5. maddesinde;

"Serbest mühendislik ve/veya müşavirlik hizmetleri asgari ücretleri MMO Yönetim Kurulunca yılda 1 kez belirlenir ve tebliğlerle ilan edilir. Uygulama tarihi 1 Temmuzdur. Bu tarihlerden en geç 30 gün önce Şube Yönetim Kurulları, herhangi bir yazılı hatırlatmaya gerek kalmadan, asgari ücretlerin belirlenmesinde kullanılan "yapı yaklaşık maliyetleri" ve varsa başka önerilerini yazılı olarak Oda Yönetim Kuruluna iletirler. ODA Yönetim Kurulu, kendisi veya kuracağı komisyon kanalı ile önerileri değerlendirir ve kararlaştıracağı asgari ücretleri yukarıda belirtilen tarihlerden önce Şubelere gönderir ayrıca ilan yoluyla kamuoyuna duyurur. Şube Yönetim Kurulları tesisat mühendisliği hizmetleri için bu Yönetmelik içinde verilen bölge katsayıları ile Asgari ücretleri çarparak elde edeceği listeleri bölgesindeki Tescilli Bürolara bildirir ve 1 nüshasını ODA Merkezine iletir. Diğer hizmetlerde bölge katsayısı uygulanmaz. Asgari ücretlere KDV dahil olmayıp, fatura veya makbuzda ayrıca gösterilip tahsil edilir. Bu Yönetmelikte belirlenen ücretler "asgari" olup, işin ve işyerinin özelliğine göre daha yüksek ücretle hizmet yapmak yetkisi serbest mühendis ve/veya müşavirlere aittir."

denilmektedir.

I.2.2.5. Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği

- (35) Makina Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliğinin amaç ve dayanak başlıklı 1. maddesinde;

"3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun ile 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu uyarınca, TMMOB Makine Mühendisleri Odası Serbest Mühendislik ve Müşavirlik Hizmetleri ve Asgari Ücretleri Yönetmeliğinde belirtilen makine mühendisliği hizmeti üreten kişi ve kuruluşların mesleki etkinliklerinin TMMOB Makine Mühendisleri Odası tarafından denetlenmesiyle, makine mühendisliği hizmetlerinin mesleki bilimsel teknik esaslar, ülke ve meslektaş yararları yönünden gelişmesini, üretilen hizmetlerin TMMOB Makine Mühendisleri Odası standartları ve yönetmelikleri ile ülkemizde geçerli diğer standartlara, yönetmeliklere ve esaslara uygunluğunu sağlamak, TMMOB Makine Mühendisleri Odası tarafından belirlenen serbest müşavirlik ve mühendislik hizmetleri asgari ücretlerinin uygulanmasıyla, meslektaşlar arasında haksız rekabeti önlemek, serbest müşavirlik ve mühendislik hizmeti yapan kişi ve kuruluşlarının mesleki denetim, kapasite ve yeterlilik açısından değerlendirilmelerine esas olan kayıtların tutulmasını sağlamaktır."

denilmektedir.

- (36) Yine yukarıda sözü edilen Yönetmeliğin “Oda’nın Yetki ve Sorumlulukları” başlıklı 8. maddesinin (b) bendinde;

“ODA, yapılan SMMH’ni MESLEKİ DENETİM’e ve onaylamaya yetkili ve görevlidir. MESLEKİ DENETİM’de Büronun ve SMM’nin kaydının devam edip etmediği, SMM imzasının doğruluğu, kesilen faturanın veya serbest meslek makbuzunun Asgari Ücret Yönetmeliğine ve eki fiyat tablolarına uygunluğu, hazırlanan proje ve hesaplarının standartlar, yönetmelikler ve Odanın proje hazırlama teknik esaslarına, asgari çizim standartlarına uygunluğu gibi konular incelenir. Ancak bu MESLEKİ DENETİM ve onaylama, yapılan SMMH’nin içeriğini ve hesaplarını denetleme ve onaylama değildir, bu anlamı taşımaz. Oda birimleri MESLEKİ DENETİM için gelen SMMH’yi en geç 3 işgünü içinde inceler. Uygun ise onaylar, değilse gerekçesi ile beraber Büro’ya iade eder.”

denilerek SMM’lerin proje onayı için ilgili şube veya temsilciliğe başvurmak zorunda oldukları belirtilmiştir.

- (37) Ancak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği ile ilgili olarak 25.04.2012 tarihinde 2012/2 sayı ile yayınlanan Genelgenin 6. maddesinde yer alan;

“03.04.2012 tarihinden itibaren yapı ruhsatı düzenlemeye yetkili idarelerce ruhsat sürecinin kısaltılabilmesi adına; proje müellifleri, fenni mesuller veya yapı denetim kuruluşunun denetçi mimar ve mühendisleri için daha önceki mevzuatta da zorunlu olmayan meslek odası incelemesi, vizesi vb. işlemler yapılmayacak, ayrıca bu doğrultuda sicil durum belgesi istenmeyecek ve projelerin meslek odasınca vizelenmesi talep edilmeyecek, mimar ve mühendislerden Yönetmelik eki taahhütname istenecektir. Elektrik, telefon ve doğalgaz tesisat projelerinin ilgili kurumunca onaylanması haricinde, projeler ruhsat düzenlemeye yetkili idare onayı ve proje müellifinin imza ve parafı dışında, mevzuat uyarınca da zorunluluk arz etmediğinden meslek odaları dahil hiçbir kurum veya kuruluşça inceleme yapılmayacak ve vizelenmeyecektir.”

biçimindeki düzenlemeyle birlikte proje onayı için şube veya temsilciliklerden onay alma zorunluluğu kalkmış bulunmaktadır.⁵

I.2.2.6. 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

- (38) 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 27. maddesinin 5. fıkrasında; “Serbest meslek faaliyetleri için ilgili meslek teşekküllerince tespit edilmiş bir tarife varsa, hizmetin bedeli, bu tarifede gösterilen ücretten düşük olamaz.” denilmektedir. Buna göre serbest meslek faaliyetlerinde vergi matrahı, varsa meslek odaları tarafından tespit edilmiş tarifeler olacaktır.

⁵ Soruşturma kapsamında TEMSİLCİLİK ile yapılan görüşmede de bu husus belirtilmiş ve bu genelgenin yayınlanmasından sonra vize için TEMSİLCİLİK’e getirilen proje sayısında ciddi sayıda bir düşüş olduğu dile getirilmiştir.

I.2.2.7. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği

- (39) Mühendisler, proje çizimi ve fenni mesuliyet; diğer bir deyişle teknik uygulama sorumluluğu (TUS) olmak üzere başlıca iki alanda hizmet vermektedirler. Fenni mesul kavramı bu Yönetmeliğin 16. maddesinin yirmi sekizinci fıkrasında

“Fenni Mesul: Proje müellifleri kendileri olsun veya olmasın, yapının yürürlükteki kanun, imar planı, ilgili yönetmelik hükümleri, Türk standartları, bilimsel kurallar, teknik şartnameler, fen, sanat ve sağlık kurallarına ve tüm mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenen ruhsat eki projelerine göre gerçekleştirilmesini, aldıkları eğitime göre denetleyen ve ilgili idareler ile üyesi oldukları odalarına karşı sorumlu olan ilgili meslek mensuplarıdır”

şeklinde tanımlanmıştır.

- (40) Mühendisler TUS kapsamında üstlendikleri hizmetler bakımından bağlı oldukları MMO tarafından yayınlanan düzenleyici kurallarla birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan söz konusu Yönetmelikle de bağlıdırlar. Anılan Yönetmeliğin 2. maddesinde bu husus

“Proje hazırlanması, yapı ruhsatı ve arazi düzenlemesine ilişkin uygulamalar bu Yönetmelik ile Bakanlıkça çıkarılan diğer imara ilişkin yönetmeliklerde yer alan tanımlara göre gerçekleştirilir. Bu Yönetmeliklerde yer alan genel hükümler, tanımlar ve ruhsata ilişkin hükümler, planlarla ve ilgili idarelerce çıkarılacak yönetmeliklerle değiştirilemez. Bu Yönetmeliğin ve ilgili idarelerin Kanuna ve diğer mevzuata göre çıkaracakları imar yönetmeliklerinin diğer hükümleri ise uygulama imar planında aksine bir açıklama bulunmadığı takdirde uygulanır”

şeklinde belirtilmiştir.

- (41) Anılan Yönetmeliğin “Yapı ruhsatı işleri” başlıklı 57. maddesinin (c) bendinde “*Mekanik tesisat projesi; mimarî projeye uygun olarak, makina mühendisleri tarafından hazırlanan, ölçekleri yapının büyüklüğüne ve özelliğine göre belirlenen sıhhi tesisat, kalorifer, kat kaloriferi ve benzeri ısıtma, soğutma, havalandırma projeleri ve ısı yalıtım raporudur. İdare, yapının özelliğine göre bu projelerden gerekli olanları ister.*” denilmektedir.
- (42) Söz konusu Yönetmeliğin 58. maddesinde ise “*Fenni mesulün, yapının bulunduğu il sınırları içinde ikamet etmesi esastır. Farklı bir ilde fenni mesuliyet üstlenilebilmesi için ilgili idarenin uygun görmesi ve yapı yeri ile fenni mesulün işyeri arasındaki mesafenin en fazla 200 km olması gerekir.*” denilerek TUS kapsamında bir hizmet üstlenen SMM'nin coğrafi sınırları belirlenmektedir. Burada bahsedilen sınır sadece TUS kapsamında üstlenilen hizmetlerde söz konusu olup, SMM'lerin TUS haricinde üstlendikleri hizmetlerde herhangi bir alan kısıtlaması bulunmamakta ve Türkiye'nin her yerinde proje yapabilme hakları bulunmaktadır.

I.3. İlgili Pazar

- (43) İnceleme konusu olayda yatay fiyat anlaşması niteliğinde bir rekabet ihlali söz konusudur. “*İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz*”un 20. paragrafında “*inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir*” denmektedir. Bu nedenle alternatif tüm pazar tanımlamaları açısından dosya kapsamında ulaşılan sonuç değişmediğinden kesin bir pazar tanımının yapılmasına gerek duyulmamış olmakla birlikte, en uygun pazar tanımlarına aşağıda yer verilmiştir.

I.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- (44) İlgili ürün pazarı, Kurul'un benzer konulara ilişkin önceki kararlarına⁶ paralel olarak "makine mühendisliği hizmetleri" olarak ele alınmıştır. Buna ek olarak, ilgili ürün pazarının "proje çizimi" ve "TUS hizmeti" olmak üzere iki alt hizmet pazarından oluştuğu ve bu ayrımın muhtemel coğrafi pazar tanımında dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır.

I.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (45) Mühendisler, proje çizimi ve TUS olmak üzere başlıca iki alanda hizmet vermektedirler. Proje hizmetleri sunabilmek için herhangi bir coğrafi alan kısıtlaması olmayıp, farklı illerde bulunan mühendis ve mimarlar Türkiye'nin her yerinde proje hizmetleri sunabilmektedirler. Bu doğrultuda proje hizmetleri için ilgili coğrafi pazarın "Türkiye" olarak belirlenmesi mümkündür.
- (46) Bununla birlikte yukarıda da anlatıldığı üzere, TUS hizmetleri için Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği uyarınca belli sınırlar getirilmektedir. Bu Yönetmeliğin 58. maddesine göre, fenni mesulün, yapının bulunduğu il sınırları içinde ikamet etmesi esastır. Farklı bir ilde fenni mesuliyet üstlenilebilmesi için ilgili idarenin uygun görmesi ve yapı yeri ile fenni mesulün işyeri arasındaki mesafenin en fazla 200 km olması gerekmektedir. Buna göre, TUS hizmetleri için ilgili coğrafi pazar "faaliyette bulunan şehir ve fenni mesulün işyerine 200 km ye kadar uzaklıkta olan yerleşim birimleri" olarak belirlenmiştir.

I.4. Öneri Sürecinde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

I.4.1. Yerinde İncelemede Elde Edilen Belgeler⁷

- (47) Dosya kapsamında Osman KISAOĞLU, ISI-TAŞ, ÖZ DİZAYN, DOLUNAY, SAMANYOLU, KOCAPINAR, BEMS, AKTAN, OSMAN DENİZ, FURKAN, GÖRKEM, ŞENSES'in ofislerinde ve TEMSİLCİLİK'te yapılan yerinde incelemelerde elde edilen bilgi ve belgeler aşağıda sunulmaktadır.
- (48) ISI-TAŞ'ta yapılan incelemede (.....)'nin dolabında, "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" başlığını taşıyan ve altında (.....) ve (.....)'in imzalarının yer aldığı belge bulunmuştur:

"MESLEKİ DAYANIŞMA SÖZLEŞMESİ"

Bu sözleşme Mekanik Tesisat Uzmanlık belgesi olan ve Burdur'da SMM hizmeti yapan ve bu sözleşmede imzaları bulunan 13 (onüç) makine mühendislik bürosunu kapsamaktadır.

1.Makine tesisat projeleri; Askari ücret çizelgesinde belirtilen fiyatlar üzerinden kıriksız olarak yapılacak, ücretin %40'ı proje müellifine geri kalan %60'ı bu sözleşmede imzası bulunan 13 üye arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

2.Proje müellifi askari ücret çizelgesinden fatura kesecek, diğer üyeler paylaşımdan aldıkları kadar paranın %80 oranında faturasını proje müellifine hizmet bedeli olarak keseceklerdir.

3.Bu sözleşmede imzası bulunan 13 (onüç) üye yirmibin TL değerinde tarihsiz teminat senedi verecek, üyelerden biri yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeler getirmedikleri bedel verdiği senetten yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeler dışındaki üyelerin ortak kararı ile tahsil edilecektir.

⁶ Bkz. 11-17/323-98, 10-67/1413- 531 ve 10-52/999-360 sayılı Rekabet Kurulu kararları.

⁷ Yerinde incelemede elde edilen bilgi ve belgeler rapora aktarılırken orijinal belgedeki yazım hataları aynen korunmuştur.

4. Bu sözleşmeyi imzalayan onüç üye adına bankada ortak hesap açılacak. Proje ve TUS ücretleri bu hesapta toplanacak ve bu hesaptan hiçbir üyenin para çekme yetkisi olmayacak, paylaşım hesaptan yapıldıktan sonra 13 üyenin imzası ile talimatla her üyenin alacağı banka hesaplarına virman yapılacaktır.

5. Proje askeri ücret tutarı 5.000 tl ye kadar olan projeler peşin, 15.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı iki taksit. 25.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı üç taksit, 25.000 tl den büyük projeler dört de biri peşin geri kalanı 3 eşit taksit ile ödenecektir. Proje müellifi projeleri tastiki esnasında peşin olan kısmı nakit geri kalan kısmı çek veya senetlerini ibraz edecektir.

6. Bu sözleşme 15.03.2010 tarihinde yürürlüğe girecek olup; Bundan sonra bu anlaşmaya girecek her üye %2 (Yüzdeiki) den girecek ve bir yıl müddetle bu paylaşım miktarında ücret alacak bir yılı tamamladıktan sonra diğer üyelerle aynı miktarda paylaşım oranına sahip olacaktır.

7. İşbu sözleşme 6 (Altı) maddeden ibaret olup taraflar bu sözleşmeyi okuyarak kabul etmişlerdir.”

- (49) Osman KISAOĞLU'nun ofisindeki bilgisayarından (.....) ve (.....)'in isimlerinin yer aldığı ve yukarıda yer verilen Mesleki Dayanışma Sözleşmesi ile bir maddedeki farklılık dışında örtüşen “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi” elde edilmiştir.
- (50) Ayrıca Osman KISAOĞLU'nun ofisinde, yukarıda yer verilen sözleşmede isimleri bulunan mühendislerin adlarının geçtiği, birtakım hesaplamalar içeren, el yazısıyla yazılmış aşağıdaki belge bulunmuştur:

“(.....)	2230+179+91+27=2527
(.....)	230+1731+91+27=2079
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+260=760
(.....)	230+179+883+27=1319
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527
(.....)	230+179+91+27=527”

- (51) ISI-TAŞ'ta yapılan incelemede (.....)'nun dolabında, düzenlenme tarihi 15.03.2010, düzenleyenin (.....), lehtarın ise boş bırakıldığı ve ön yüzünde (.....) ve (.....)'in imzalarının bulunduğu bir senet bulunmuştur.

- (52) Osman KISAOĞLU'nun ofisinde yapılan yerinde incelemede (.....) adresinden (.....) adresine gönderilen ve ekinde "MMO Cevap dil_docx" dosyası bulunan "Konu: 40/1832 sayılı yazını cevabı" konulu e-posta bulunmuştur:

"M.M.ODASI ANTALYA ŞUBE BAŞKANLIĞINA

ANTALYA

İlgi:

Tarih: 06.03.2013

Sayı: 40/1832

İlgi yazınızda belirtilen olay şu şekilde olmuştur: Bahse konu meslektaş, temsilciliğimiz teknik görevlisini telefonla arayarak Burdur Gölhisar ilçesinde bir makine tesisat projesi yapacağını, Denizli M.M.Odasına kayıtlı olduğunu, projeyi burdur ii temsilciliğinde tastik ettireceğini bir sorun olup olmadığını sormuş. Temsilcilik teknik görevlisi ((.....)) bizim yürütme kurulu olarak verdiğimiz talimat doğrultusunda; Şahsa benim telefonumu vererek İl temsilcisi olarak bana yönlendirmiş ve dolayısı ile bu şahıs beni arayarak durumu anlattı. Kendine Burdur'da meslektaşlarımız arasında bir mesleki dayanışma bulunduğunu, Başka illerle Burdurlu hiçbir meslektaşımızın proje yapmama kararı aldığını, Diğer illerdeki meslektaşlarımızdan da böyle bir tavır beklediğimizi, bizim bu mesleki dayanışmamızın yirmi yıldır devam ettiğini, Ancak bu şekilde Maddi mesleki onurumuzu koruduğumuzu belirterek, Aynı şekilde başka illerden proje için müracaat eden meslektaşlarımıza olayı bu şekilde anlatılınca; Bazı meslektaşlarımız tarafından mesleki dayanışmamızın olumlu bulunduğu, kendisinden de böyle bir tavır ve anlayış beklediğimizi anlatarak projeyi yapma zorunluluğunuz varsa projeyi oda tastikinden geçirmeden de yapı denetim firmasına verebileceğini, böylelikle bizim mesleki dayanışmamızın da bozulmamasına yardımcı olacağını söyledim.

80638 oda nolu bahse konu meslektaşımızın. Oda numarasından daha yeni mezun olduğu benim oğlumdan da küçük yaşta olduğu anlaşılıyor. Bana verdiği cevapta "Terbiyesizlik yapma [...] Bu benim hakkım Türkiyenin her yerine proje yapıp tastik ettirme hakkım var diye karşılık verdi. Bundan sonra ben de onun anlayacağı şekilde cevap verdim.

Saygılarımla

(.....)"

- (53) ÖZ DİZAYN'da, Halkbank Burdur Şubesi nezdinde (.....) tarihinde açılmış olan, (.....) ile (.....)'nın müşterek hesap sahibi olarak görüldüğü ve Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde adı geçen mühendislerden (.....) ve (.....)'in isimlerinin bulunduğu hesap hareketlerini içeren banka dekontu bulunmuştur.
- (54) ÖZ DİZAYN'da, şikâyetle adı geçen ve aynı zamanda farklı teşebbüslerde de bulunan "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" başlıklı belgede yer alan isimlerin ve imzaların bulunduğu bir banka talimatnamesi bulunmuştur:

"TALİMATNAME

Bankanızda (.....) hesap numarası ile açmış olduğumuz müşterek hesaptan:

"Aşağıda isimleri ve hesap numaraları belirtilen kişilere yine karşısında belirttiğimiz miktarda virman yapılmasını arz/rica ederiz.

İsim	Hesap no:	Virman yapılan miktar	İmza
(.....)	(.....)	4.606.-Tl.	
(.....)	(.....)	1.319.-Tl.	
(.....)	(.....)	760.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.	
(.....)	(.....)	527.-Tl.”	

- (55) ÖZ DİZAYN'da, bir örneğinin Osman KISAOĞLU'nun ofisinde yapılan incelemelerde elde edildiği üzerinde şikâyete konu isimlerin bulunduğu ve birtakım hesaplamaları içeren bir not bulunmuştur.
- (56) ÖZ DİZAYN'da, şikâyette adı geçen mühendislerin havuz başlıklı bir hesaptan alacakları ve buraya koyacakları tutarı ve yine bu isimlerin keseceği ve alacağı fatura tutarlarını gösteren bir belge bulunmuştur:

ADI SOYADI	MİKTAR		FATURA	
	HAVUZA GİREN	ALACAĞI MİKTAR	KESECEĞİ FATURA	ALACAĞI FATURA
(.....)	4000	3958,369		33,304
(.....)		2358,369	1886,695	
(.....)	5112	4403,169		567,064
(.....)		2358,369	1886,695	
(.....)		2358,369	1886,695	
(.....)	11875	7108,369		3813,304
(.....)	5000	4358,369		513,304
(.....)		2358,369	1886,695	
(.....)	4760	4262,369		398,104
(.....)	2396	3316,769	736,615	
(.....)	8845	5896,369		2358,904
(.....)	8260	5662,369		2078,104
(.....)	850	2698,369	1478,695	
Toplam	51098	51098	9762,0923	9762,0923

- (57) KOCAPINAR'da yapılan incelemede (.....)'in ofisinde şikâyetle adı geçen mühendislerin isim ve imzalarının bulunduğu "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" bulunmuştur.

I.4.2. Yapılan Görüşmelerde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (58) ISI-TAŞ'ta yapılan incelemede bulunan "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"ne ilişkin olarak 04.10.2016 tarihinde (.....) ve (.....) ile yapılan görüşme aşağıdaki gibidir

Soru: Sözleşmenin kapsamı sadece makine mühendisliği hizmetleri mi?

Yanıt: Evet.

Soru: Paralar nerede toplandı? (Bu oluşumla ilgili banka hesap numaraları talep edildi.)

Yanıt: Para toplama aşamasına gelmeden dayanışma bozuldu. Ortak banka hesabı açılmadı diye hatırlıyorum."

- (59) Yukarıda ilgili belgesine yer verildiği üzere, Osman KISAOĞLU'nda bulunan ve Denizli'de kayıtlı bir mühendisin Burdur'da makine mühendisliği hizmeti verme isteğine karşılık, mühendislerin kendi illeri dışında hizmet vermemesine yönelik dayanışma kararı aldıkları şeklindeki beyanına yönelik bilgi talep edilmiştir. Bu konuda (.....) ve (.....) tarafından şu bilgiler verilmiştir:

"Antalya MMO şubesinin birbirimizin bölgesine girmemesine yönelik şifahen tavsiyesi vardı. Fakat bu da uygulanamadı. Makine mühendisleri odası proje kayıt defterine bakıldığında başka illerden gelinip Burdur'da projeler yapıldığı ve Burdur'da faaliyet gösteren mühendislerin de başka illere gidip proje yaptığı görülecektir."

- (60) Osman KISAOĞLU'ndan ve ISI-TAŞ'tan, MMO'nun Antalya şubesinden gelen anlaşmaya ilişkin bilgi talep edilmiştir. Ancak teşebbüs yetkilileri söz konusu belgeyi hatırlamadıklarını ve konunun şifahen de konuşulmuş olabileceğini ifade etmişlerdir.
- (61) (.....) ve (.....), söz konusu dönem zarfında makine mühendislerinin mesleklerinin değerinin düşürüldüğü ve faturaların yüksekliliğiyle ilgili bir önlem alınması gerektiği için böyle bir uygulamaya gittiklerini ifade etmişlerdir.
- (62) DOLUNAY'a yerinde inceleme yapmak için gidilmiş ve daha önce elde edilen Mesleki Dayanışma Sözleşmesinden bahsedilerek teşebbüs yetkilisi (.....) ile aşağıdaki görüşme yapılmıştır:

Soru: Makine mühendisleri arasında yapılan mesleki dayanışma anlaşması ne zaman yapıldı. Ne zaman bitti. Siz katıldınız mı?

Yanıt: Bunun olma ihtimali yok, ben böyle bir oluşuma girmedim. Zaten insanlarla hasım olduktan sonra beraber çalışma imkânı yok. İmzalanmış anlaşmaya uyup uymamayla ilgili ben nasıl bir işlem yapabilirim?"

- (63) SAMANYOLU'nda yapılan yerinde inceleme sonrasında (.....)'e, daha önce bulunan "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"nden bahsedilmiş ve makine mühendisliği hizmetleri kapsamında Burdur ilindeki diğer makine mühendisleriyle beraber "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" imzalayıp bir havuz oluşumu içinde bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Teşebbüs yetkilisi ilk olarak böyle bir oluşuma dâhil olduğunu kabul etmiş; ancak oluşumla ilgili raportörlerce yöneltilen, söz konusu oluşuma hangi tarihte dâhil olunduğu, bu oluşumun ne kadar sürdüğü ve bu oluşumdan ne zaman çıkıldığı gibi diğer sorulara cevap vermemiş ve bu oluşuma dâhil olduğuna yönelik verdiği ilk beyanını da reddetmiştir. Ayrıca yukarıda aktarılan ifadelerin kayıt altına alındığı tutanağı imzalamaktan imtina etmiştir.

(64) Makine mühendisi (.....) ile aşağıdaki görüşme yapılmıştır:

Soru: *Burdur'da faaliyet gösteren bazı makine mühendislerinin ortak bir banka hesabı açtığına dair bir bilginiz var mı? Siz böyle bir ortak hesap açtırdınız mı?*

Yanıt: *Hayır, böyle bir hesap bulunmamaktadır. Ben de böyle bir hesap açtırmadım.*

Soru: *Burdur da faaliyet gösteren bazı makine mühendislerinin açtırdıkları ortak bir banka hesabı çerçevesinde bu hesaba para yatırılmasını temin etmek için senet düzenledikleri hususunda bir bilginiz var mı? Siz bu kapsamda böyle bir senet düzenleyip diğer makine mühendislerine verdiniz mi?*

Yanıt: *Hayır, bu konuda bir bilgim bulunmamaktadır. Ben de böyle bir senet düzenleyip vermedim."*

(65) OSMAN DENİZ'de teşebbüs yetkilisi (.....) ile yapılan görüşme aşağıdaki gibidir:

Soru: *Burdur'da faaliyet gösteren diğer makine mühendisleriyle herhangi bir bankada ortak bir hesap açtırdınız mı?*

Yanıt: *Hayır, açtırmadık.*

Soru: *Burdur'da faaliyet gösteren diğer makine mühendislerinden herhangi bir surette senet aldınız veya senet verdiniz mi?*

Yanıt: *Hayır, böyle bir durum söz konusu olmamıştır.*

Soru: *Burdur'da faaliyet gösteren diğer makine mühendislerine fatura kestiğiniz durumlar oldu mu?*

Yanıt: *Nadiren de olsa fatura kestiğimiz durumlar oldu."*

(66) Makine mühendisi (.....) ile yapılan görüşmede elde edilen ifadeler aşağıdaki gibidir:

" ...2012 yılı sonunda mühendislik faaliyetlerini bıraktım, SMM hizmetini 2006-2012 yıllarında devam ettirdim.⁸ Mesleki dayanışma sözleşmesini fiyatların aşağı düşmemesi için yaptık. Bu oluşuma ne zaman katıldığımı hatırlamıyorum. 2010 yılı sonuna kadar oluşumun içindeydim. Oluşuma dâhil oluşumuzda fiyatların düşmesini engellemek dışında bir amacımız yoktu. Bu oluşumu, piyasada zor durumda olduğumuz için arkadaşlarla kendi aramızda kurduk."

(67) (.....), 2005 yılında SMM faaliyetlerine başlayıp 2010 yılı sonuna kadar sürdürdüğünü, 2010 yılından sonra başka bir firmanın mühendisi olarak çalıştığını, 2012 yılı sonunda çalışmayı tamamen bıraktığını ifade etmiştir.

(68) FURKAN'da teşebbüs yetkilisi (.....) ile yapılan görüşmede, 2012 yılından beri etkin olarak mühendislik faaliyeti yürütmediğini, bazı mühendislerin proje çizmesini bilmeyen mühendislerle serbest meslek makbuzu karşılığında proje çizdiğini, Halkbank Burdur Şubesi'nde mühendislerin açtığı ortak bir banka hesabının mevcut olduğunu, ancak bu hesabın ne zaman açıldığını ve hâlihazırda mevcut olup olmadığını bilmediğini, bu oluşumdan ayrılmasına engel olmak için katılan bütün mühendislerin (.....)'na açık senet verdiğini ifade etmiştir.

⁸(.....) ile 05.10.2016 tarihinde yapılan görüşmede, SMM faaliyetlerine 2010 yılında son verdiğini belirtmiş; ancak 20.10.2016 tarih ve 6148 sayılı Kuruma intikal eden yazısında SMM büro faaliyetlerini 2012 yılında sonlandırdığını, daha önce tarihi sehven 2010 olarak belirttiğini ifade etmiş ve bu durumun düzeltilmesini talep etmiştir.

(69) GÖRKEM'de (.....) ile yapılan görüşme aşağıdaki gibidir:

Soru: *Burdur' da faaliyet gösteren makine mühendislerinin kendi aralarında havuz oluşturduğuna dair bir bilginiz var mı?*

Yanıt: *Hayır, böyle bir oluşum söz konusu değildir.*

Soru: *Burdur'da faaliyet gösteren makine mühendislerinin ortak bir banka hesabı oluşturduğuna dair bir bilginiz var mı?*

Yanıt: *Böyle bir durumdan haberimiz bulunmamaktadır."*

(70) TMMOB Burdur İl Temsilcisi (.....) ile aşağıdaki görüşme yapılmıştır:

Soru: *Burdur ilinde faaliyet gösteren makine mühendislerinin kendi aralarında havuz kurduklarına dair bir oluşumdan haberiniz var mıydı?*

Yanıt: *Bu konuda herhangi bir bilgim bulunmamakta, odaya 2011 yılında kayıt yaptırdım, SMM olarak ise 2016 yılında MMO'ya kaydoldum."*

(71) BEMS yetkilisi (.....) ile yapılan görüşmenin içeriği aşağıdaki gibidir:

Soru: *Siz tam olarak bu oluşuma ne zaman dahil oldunuz?*

Yanıt: *13 yıldır mühendislik hizmeti veriyorum. 2003'ten bu yana SMM hizmeti veriyorum. Centilmenlik anlaşması 2010 yılında imzalandı. Amaç fazla indirim yapılmasını diye. Ondan öncesiyile ilgili bilgim yok.*

Soru: *2010'dan önce böyle bir girişim olduğunu öğrendik.*

Yanıt: *Ben 2010'dan öncesini bilmiyorum.*

Soru: *2003-2010 yılları arasında bu oluşumda var mıydınız?*

Soru: *Bu işe kim öncülük etti?*

Yanıt: *(.....). Biz fazla indirim yapılmamasını istedik.*

Soru: *Havuzdan aldığınız pay kaçtı?*

Yanıt: *Öyle bir durum yok nereden çıkarıyorsunuz.*

Soru: *Havuzda biriken parayı paylaşımında payınız neydi?*

Yanıt: *Eşit paylaşılıyordu.*

Soru: *Oluşum ne zaman sona erdi, siz ne zaman çıktınız?*

Yanıt: *1-2 yıl sürdü. Net tarih bilmiyorum.*

Soru: *2013'te bitmiş diye duyduk.*

Yanıt: *Hayır, daha erken bitti.*

Soru: *Siz ne zaman çıktınız? Oluşum neden sona erdi?*

Yanıt: *Birisi parayı ödemediğinden bitti.*

Soru: *Kim ödemedi? Havuzdaki parayı mı paylaşamadınız?*

Yanıt: *Birisinin borcu vardı ödemedi.*

Soru: *Kimdi bu isim?*

Yanıt: *(.....) olması lazım, ödemesi gereken parayı ödemedi.*

Soru: *2010 yılında tahminen kaç makine mühendisi vardı?*

Yanıt: *15-16 olması gerek."*

I.5. Soruşturma Sürecinde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

I.5.1. Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

(72) Önaraştırma sürecinde pişmanlık başvurusunda bulunan teşebbüsün;

“Mezun olduktan sonra, odaya kayıt olduğumda bu oluşum zaten vardı ve bizi bu oluşuma dâhil olmaya mecbur kıldılar. O zamanlar onay almamız gerekiyordu odadan ve bizi de bu kapsamda söz konusu oluşuma katılmaya mecbur kıldılar. Biz kendimiz proje çizemiyorduk, böyle bir oluşumun olduğu söylendi ve dâhil olmak zorunda kaldık.”

biçimindeki beyanı ve ayrıca soruşturma sürecinde şikâyetçi tarafından 31.01.2017 tarih, 696 sayı ile Kuruma intikal eden belgede havuza üye olmadığı gerekçesiyle projelerinin TEMSİLCİLİK tarafından onaylanmadığına yönelik beyanına ilişkin olarak durumun mevcudiyetinin tespitini sağlamak adına TEMSİLCİLİK'ten; 2008-2013 yılları arasında TEMSİLCİLİK'e kayıtlı her bir SMM'nin TEMSİLCİLİK'ten vize olarak yaptığı projelerin sayısı ve büyüklüğü bilgisi istenmiş ve talep edilen bilgiler 01.03.2017 tarih, 1390 sayı ile Kuruma intikal etmiştir.

(73) Anılan belgede yer alan bilgilere istinaden yapılan incelemede 2009-2012 yılları arasında SMM'lerin mekanik tesisat projesi kapsamında TEMSİLCİLİK'ten vize olarak yaptıkları projelerin sayısı ve büyüklük olarak değerlerine aşağıdaki tablolarda yer verilmektedir.

Tablo 2: 2009-2012 Döneminde TEMSİLCİLİKTEN Vize Almış Mekanik Tesisat Projelerinin Sayısı

Mühendisler	2009	2010	2011	2012
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BEMS	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
FURKAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DEMİR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENSES	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÖRKEM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAVRAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AKTAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KOCAPINAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
OSMAN DENİZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Osman KISAOĞLU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ISI-TAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAMANYOLU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜRSU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÖZ DİZAYN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DOLUNAY	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Tablo 3: 2009-2012 Döneminde TEMSİLCİLİK'ten Vize Almış Mekanik Tesisat Projelerinin m² Değeri

Mühendisler	2009	2010	2011	2012
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BEMS	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
FURKAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DEMER	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ŞENSES	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÖRKEM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAVRAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AKTAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
KOCAPINAR	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
OSMAN DENİZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Osman KISAOĞLU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ISI-TAŞ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAMANYOLU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜRSU	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ÖZ DİZAYN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DOLUNAY	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- (74) Bunun dışında her ne kadar “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi” mekanik tesisat projesi kapsamında yer alan projeler bağlamında akdedilmiş olsa da anılan yıllar arasında TEMSİLCİLİK denetiminden geçen diğer SMMH’ler de incelenmiştir. “Asansör uygulama projeleri” incelendiğinde 2009 yılında toplam 35 adet, 2010 yılında 34 adet, 2011 yılında 64 adet, 2012 yılında ise 39 adet projenin olduğu görülmektedir. Mesleki denetimden geçen bu projelerin tamamının MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM’lerce yapıldığı anlaşılmaktadır. 2009-2012 yılları arasında, TEMSİLCİLİK’e kayıtlı SMM’lerin araçlara ilişkin “LPG Dönüşüm Projesi” kapsamında düzenledikleri montaj tespit raporu sayısına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:⁹

⁹ Araçların LPG’ye Dönüşümü hizmetlerinde yetkili SMM’ler tarafından her bir araç için araç marka, model, tip özelliklerine bağlı olarak “Montaj Tespit Raporu” hazırlanmakta olup, bu raporlar Trafik Tescil işlemlerinde “**Kayıt Tescile Esas Evrak**” olarak geçmektedir. Araçların LPG’ye dönüşümü işi için ODA tarafından belirlenen bir proje bedeli bulunmamaktadır.

Tablo 4: 2009-2012 Yılları Arasında Mühendislerin Düzenledikleri Montaj Tespit Raporu Sayısı

Mühendisler	2009	2010	2011	2012
Kaya Oto Adi Ortaklığı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gencerler Oto LPG Dönüşüm Servisi-(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Uzman Oto LPG Dön. Sist.- (.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şahin Otogaz Ve Oto Elektrik-(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....) - Azime Mühendislik	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SAVRAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şencanlar Petrol Ürn. Turz. Ltd. Şti.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AKTAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
FURKAN	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Avcıoğlu Yedek Parça Mad. İnş. Ltd. Şti.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- (75) 2010 ve 2012 yıllarında, TEMSİLCİLİK'e kayıtlı SMM'lerin "doğalgaz iç tesisat projesi" kapsamında aldıkları ve mesleki denetimden geçmiş projelere aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:¹⁰

Tablo 5: 2010 ve 2012 Yıllarında Mühendislerin Yaptıkları Doğalgaz Tesisat Proje Sayıları

Mühendisler	2010	2012
ŞENSES	(.....)	(.....)
Osman KISAOĞLU	(.....)	(.....)
SAMANYOLU	(.....)	(.....)
GÜRSU	(.....)	(.....)
ÖZ DİZAYN	(.....)	(.....)
DOLUNAY	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
FURKAN	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
AKTAN	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)

¹⁰ 2009-2011 yılında TEMSİLCİLİK denetiminden geçmiş doğalgaz iç tesisat projesi bulunmamaktadır.

17-41/640-279

- (76) Öte yandan önaraştırma sürecinde yapılan yerinde incelemelerde Osman KISAOĞLU'nun ofisinde, başka il temsilciliğine kayıtlı olduğu anlaşılan ve Burdur'da proje yapmak isteyen bir makine mühendisinin Burdur'da proje yapamayacağına ilişkin birtakım beyanları içeren e-posta bulunmuştur. Anılan belgeye yönelik olarak mal veya hizmet piyasasının bölüşülmesi durumunun mevcut olup olmadığının tespitini yapabilmek adına TEMSİLCİLİK'ten; 2005-2017 yılları arasında, MMO başka il veya ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerin TEMSİLCİLİK'ten vize almış projelerinin sayısı ve büyüklüğü bilgisi talep edilmiş, talep edilen bilgiler 01.03.2017 tarih,1390 sayı ile Kuruma intikal etmiştir.
- (77) Anılan belgede yer alan bilgilere istinaden yapılan incelemelerde 2005-2017 yılları arasında MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerin mekanik tesisat projesi kapsamında TEMSİLCİLİK'ten vize alarak yaptıkları projelere ve büyüklük olarak değerlerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 6: 2005-2017 Döneminde MMO Başka İl/İlçe Şube/Temsilciliklerine Kayıtlı SMM'lerin Mekanik Tesisat Projesi Kapsamında TEMSİLCİLİK'ten Vize Alarak Yaptıkları Projeler

Sayı	Yıl	SMM	m2
1	2005	YOK	(.....)
2	2006	TA-HA MÜHENDİSLİK	(.....)
3	2007	YOK	(.....)
4	2008	FNP MÜHENDİSLİK	(.....)
5	2009	YOK	(.....)
6	2010	AÇIKALIN MÜHENDİSLİK	(.....)
7	2010	(.....)	(.....)
8	2011	(.....)	(.....)
9	2011	(.....)	(.....)
10	2011	(.....)	(.....)
11	2012	(.....)	(.....)
12	2013	(.....)	(.....)
13	2013	(.....)	(.....)
14	2013	(.....)	(.....)
15	2013	(.....)	(.....)
16	2013	(.....)	(.....)
17	2013	(.....)	(.....)
18	2013	(.....)	(.....)
19	2013	(.....)	(.....)
20	2014	YOK	(.....)
21	2015	(.....)	(.....)
22	2015	(.....)	(.....)
23	2015	(.....)	(.....)

- (78) Ayrıca yukarıda da belirtildiği üzere, 2009-2012 yılları arasında TEMSİLCİLİK denetiminden geçmiş tüm asansör uygulama projelerinin MMO'nun başka il/ilçe şube/temsilciliklerinde kayıtlı bulunan SMM'lerce yapıldığı görülmektedir. Yine 2010-2013 yılları arasında 3668 adet doğalgaz tesisat projesinin 1002 adedinin MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerce yapıldığı görülmektedir.

I.5.2.1. TEMSİLCİLİK'e Kayıtlı SMM'ler İle Yapılan Görüşmeler

- (.....)

- (81) Burdur İl Temsilciliğine kayıtlı olarak 2012 yılından beri SMM olarak faaliyette bulunduğu, projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, SMM'lerin kendi aralarında havuz kurduklarına ilişkin herhangi bir duyurunun da olmadığı, müteahhitten aldığı projelerin ücretlerinin tahsili konusunda zorluk yaşadığı, kimi müşterilerinden iki yılı aşkındır tahsilat yapamadığı ifade edilmiştir.

- (.....)

- (82) Burdur İl Temsilciliğine kayıtlı olarak 2006-2008 yılları arasında faaliyette bulunduğu, havuz kurulduğuna ilişkin birtakım duyumlarının olduğu ancak projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, problemle karşılaşan herhangi bir SMM de duymadığı, çizdiği projelerin tahsilatı konusunda problemler yaşadığı, vergiler de fazla olunca faaliyete son verdiği ifade edilmiştir.

- (.....)

- (83) Gül Otogaz yetkilisi (.....) tarafından, 10-12 senedir firmasında SMM çalıştırdığı, LPG dönüşümü faaliyetinde bulunduğu, projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, bu konuda problem yaşayan herhangi bir mühendis de duymadığı ifade edilmiştir.

- (.....)

- (84) 2007 yılında SMM olarak faaliyette bulunmaya başladığı, projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, TEMSİLCİLİK üyesi SMM'lerin havuz kurduğuna ilişkin herhangi bir duyurunun olmadığı, projelerin onayı konusunda problem yaşayan herhangi birini de duymadığı, müteahhitlerden aldığı projelerin tahsilatı konusunda; bazı müteahhitler ücreti hemen verirken bazılarının bir müddet sonra verdiği, ortalama bir süre söylemenin zor olduğu ifade edilmiştir.

- (.....)

- (85) 2011'de SMM olarak faaliyete başladığı, 2015'in başına kadar da faaliyetine devam ettiği, sonrasında ise kamuya geçtiği, SMM olduğu dönemde projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı konusunda herhangi bir problem yaşamadığı, havuza üye olması gerektiği konusunda da herhangi bir baskı veya problemle karşılaşmadığı, halihazırda şube ve temsilciliklerin projelere vize verme yetkileri kaldırıldığı için mühendislerin projelerini temsilciliklere götürmemeye başladığı, bundan dolayı fiyatların çok düştüğü ve işlerin bozulduğu, kendisinin de bürosunu kapatmak zorunda kaldığı, çoğu arkadaşının da işlerinin bozulduğu, 2011 yıllarında müteahhitten aldığı projelerin ücretlerinin tahsilatına yönelik olarak prensibinin tahsilatı hemen yapmak yönünde olduğu, tahsilatın 1 ayı geçmesini istemediği, ödemeyi alamayacaksa projeyi çizmediği ifade edilmiştir.

- (.....)

- (86) 2010 yılından beri SMM olarak faaliyette bulunduğu, SMM yetki belgesini LPG dönüşümünde kullandığı, projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı ifade edilmiştir.

- (.....)

(87) 1999 yılından beri TEMSİLCİLİK'e bağlı olarak faaliyette bulunduğu, projelerinin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, piyasanın belli kişilerin elinde olduğu diğerlerinin proje çizmesine izin verilmediği bedavaya proje çizildiği, projelerini (.....) yaptığı, kendisinden başka bu ilçede proje yapan (.....)'ın olduğu, kendilerinin Burdur merkezden proje almadığı, onların ise (.....) proje aldığı, sürtüşme olmasın diye bu konuyu problem yapmadıkları, şikâyetçi mühendisin de (.....) asgari ücretin altında fiyatlar vererek rekabeti altüst ettiği, diğer mühendislerle arasının bozulmasının sebebinin de tahminen asgari ücret tarifesinin altında fiyat vermesinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.

- (.....)

(88) 1997'den beri SMM olarak faaliyette bulunduğu, LPG dönüşüm projeleri yaptığı, projelerinin onaylanması sırasında TEMSİLCİLİK ile ilgili herhangi bir problem yaşamadığı, problem yaşayan herhangi bir mühendis de duymadığı ifade edilmiştir.

1.5.2.2. MMO Başka İl/ilçe Şube/Temsilciliğine Kayıtlı SMM'ler İle Yapılan Görüşmeler

- (.....)

(89) Kendisinin 2006 yılından beri SMM tescil belgesinin bulunduğu, SMM tescil belgesini Antalya'da yenilediği, TEMSİLCİLİK ile çok az işinin olduğu ve proje onayları sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığı, bu konuda problem yaşayan herhangi birini de duymadığı, Burdur ilinde çok düşük ücretlerle proje çizildiğine ilişkin duyularının olduğu, bu konuda Temsilciliğe defalarca müracaat ettiği fakat bu konuda herhangi bir yardım göremediği, mimarlardan aldıkları proje ücretlerinin tahsilatı konusunda sıkıntı yaşadıkları, müteahhitlerden aldıkları projelerde ise tahsilat konusunda herhangi bir problem yaşamadıkları hususları ifade edilmiştir.

- (.....)

(90) (.....), MMO Isparta İl Temsilciliğine kayıtlı olarak 2008'den bu yana SMM olarak faaliyette bulunduğunu, daha önceleri bir asansör şirketinde SMM olarak çalıştığını ancak şu anda kendi şirketinin bulunmadığını, asansör firmasında çalıştığı yıllarda Burdur'da asansör avan projeleri yaptığını, projelerin TEMSİLCİLİK'te onayı sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığını ifade etmiştir.

- (.....)

(91) (.....), MMO Antalya Şubesine kayıtlı olarak SMM faaliyeti yürüttüğünü, Burdur'da farklı zamanlarda proje yaptığını, Temsilciliğe vize için başvururken başka il şubesine kayıtlı olduğu için projesine vize verilmeyeceği yönünde bir tereddüdünün olduğunu ancak TEMSİLCİLİK'te herhangi bir sorunla karşılaşmadığını ifade etmiştir.

- (.....)

(92) (.....), 2010 yılında Burdur'da besi çiftliği projesi yaptığını, projenin onayını Burdur İl Temsilciliğinden yaptırdığını ve onay sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığını, Burdur'da havuz iddialarıyla ilgili, asgari ücret tarifesi üzerinden belli bir oranda iskonto yaparak iş yapmaya çalıştıkları yönünde bir takım söylentiler duyduğunu, 2010 yılında yaptığı projede kendi fiyatıyla onay için başvuru yaptığını ve hiçbir sorunla karşılaşmadığını ifade etmiştir.

- (.....)

(93) (.....), MMO Antalya Şubesine kayıtlı olarak faaliyet yürütmekte olduğunu, 2010 yılında Burdur'da bir proje yaptığını, projenin onayı sırasında Burdur İl Temsilciliğinde herhangi bir problemle karşılaşmadığını, Burdur ili MMO Antalya Şubesi Bucak Temsilciliğinde proje onayı almak için başvurduğunda kendisine "Antalya'dan gelip burada proje çizemezsin" dendiğini ve kendisinin de Türkiye'nin her yerinde proje çizebileceğini belirterek itiraz ettiğini, MMO Antalya Şubesi'nden telefon ettiklerini ve proje onayının o şekilde yapıldığını ifade etmiştir.

- (.....)

(94) (.....), MMO Antalya Şubesine kayıtlı olarak SMM faaliyetlerini yürüttüğünü, Burdur'da asansör avan projeleri yaptığını, projelerin TEMSİLCİLİK tarafından onaylanması sırasında herhangi bir problemle karşılaşmadığını ifade etmiştir.

I.5.3. Pişmanlık Başvurusu, Başvuru Süreci ve Sunulan Temel Bilgiler

(95) Öneri araştırma sürecinde 05.10.2016 tarihinde KOCAPINAR'da yapılan yerinde inceleme sırasında raportörlerce, Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik (Pişmanlık Yönetmeliği) hakkında teşebbüsün bilgi edinmesi sağlanmış ve KOCAPINAR tarafından gizlilik kaydıyla Pişmanlık Yönetmeliği'nden faydalanmak istendiği belirtilmiştir. Yine teşebbüs yetkilisinin Kurum kayıtlarına 11.10.2016 tarih, 5986 sayı ile intikal eden talebi üzerine ilgili birim tarafından başvuru sahibine, pişmanlık başvurusunun 05.10.2016 tarihinde yapıldığının kabul edildiği ve ilave belgeleri ibraz edebilmesi için 21.10.2016 günü mesai bitimine kadar ek süre verildiği, 13.10.2016 tarihli ve 10920 sayılı yazı ile bildirilmiştir.

(96) Bu çerçevede başvuru sahibi tarafından gönderilen bilgi ve belgeler Kurum kayıtlarına 25.10.2016 tarih, 6251 sayı ile intikal etmiştir. Bunun üzerine Kurul'un 16.11.2016 tarih ve 16-39/633-MP sayılı kararında "Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, "Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik"ten yararlanmak üzere 05.10.2016 tarihinde yapılan ve 25.10.2016 tarihinde 6251 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal eden bilgilerle tamamlanan başvurunun anılan Yönetmelik'in 6. Maddesindeki koşulları yerine getirmesi kaydıyla bu aşamada Yönetmelik'in 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında kabul edilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir." şeklinde hüküm verilmiştir.

(97) Pişmanlık başvuru sahibi tarafından aktif işbirliği çerçevesinde Kuruma intikal eden bilgi ve belgelere aşağıda yer verilmektedir:

Belge-1: Öneri araştırma sürecinde teşebbüs yetkilisi tarafından ifade edilen ve yerinde inceleme tutanağına geçirilen hususlar:

"....Pişmanlık Yönetmeliği'nin 4. maddesi çerçevesinde yapılan başvuruda havuz oluşumunun etkili olduğu ürün pazarı, süresi, oluşuma taraf olan teşebbüslerin isimleri, oluşumun nasıl işlediği ve oluşumun nasıl sona erdiği bilgilerine yer verilmiştir. Görüşmede aşağıdaki sorular sorulup cevaplar alınmıştır:

Soru: Makine mühendisleri arasında yapılan mesleki dayanışma anlaşması 2010 yılından önce başka bir tarihte de yapıldı mı?

Yanıt: Mezun olduktan sonra, odaya kayıt olduğumda bu oluşum zaten vardı ve bizi bu oluşuma dâhil olmaya mecbur kıldılar. O zamanlar onay almamız gerekiyordu odadan ve bizi de bu kapsamda söz konusu oluşuma katılmaya mecbur kıldılar. Biz kendimiz proje çizemiyorduk, böyle bir oluşumun olduğu söylendi ve dahil olmak zorunda kaldık. Benim gördüğüm bu oluşum en azından 2005-2006 yılları arasında vardı, ben ilk projemi yaptığımda onaylatmak için gittiğimde bu oluşumun varlığıyla karşılaştım ama ne kadar daha önceye gidiyor bu oluşum onu bilemiyorum.

Soru: Oluşuma dahil olmazsanız iş yapamazsınız mı denildi ve bu oluşumun başını çekenler kimlerdi?

Yanıt: Oluşumun başında eski mühendisler yer alıyordu. Basta o zamanki şube başkanı da olan (.....) ve (.....)'di.

Soru: Siz oluşumun içinde ne kadar kaldınız?

Yanıt: Bu oluşum su anda dağıldı ve ben şuan proje çizmiyorum. Oluşumun 2013 ortaları gibi bitmiş olduğunu anımsıyorum. Hatta bizi çağırmadan o dönemde kendi aralarında havuzdaki biriken parayı paylaştıklarını duymuştum. Odaya mezun olduktan sonra sanırım 2005 yılında kaydoldum ve bu oluşum o zaman da zaten vardı. Odaya kaydolduğumda böyle bir oluşuma dahil olmak zorunda olduğum söylendi. Biz de piyasaya yeni girmiş mühendis olarak dahil olmak zorunda kaldık.

Soru: Oluşum neden dağıldı?

Yanıt: Büyük ihtimalle yüklü proje çizen mühendisler kendi aralarında yaptıkları anlaşmaya, yükümlülüklerle uymadılar. Çizdikleri projelerden elde ettikleri gelirleri paylaşmak için, bir süre sonra türlü yollarla havuzda oluşan birikimi paylaşmaya gittiler ya da habersiz iş yapmaya başladılar oluşum kapsamındaki mühendislerden, proje çiziliyor bildirilmiyor, fiyat anlaşmalarına uyulmuyordu ve aralarında güvensizlik oluştu. Zaten bu Mesleki Dayanışma Sözleşmesi' nin imzalanması da bu güvensizliğin bir göstergesi. İnsanları bir araya getirip aynı yönde hareket ettirmek amacıyla yapıldı.

Soru: Bu oluşumu daha önceden terk eden isimler kimler?

Yanıt: Çok yüklü proje yapanlar erken ayrıldı. (.....) tüm yüklü projeleri aldı, sanırım ilk bozan kişi de, bu oluşum kapsamında olabildiğince yüklü projeleri alıp sonra o bozdu. Yüklü proje alıp havuz içindeki diğer üyelere vermediler.

Soru: Hesap Halkbank' ta mıydı?

Yanıt: Evet Halkbank' ta ortak hesap vardı.

Soru: Paylaşımı nasıl yapıyordunuz, ödemeyi kim yapıyordu?

Yanıt: Hatırladığım kadarıyla bu sözleşme imzalanmadan önce ayda bir kez toplanılıyor, elden paylaşım yapılıyordu. Sözleşme sonrasında ise ortak hesaptan, sözleşme tarafı kişilerin hesabına havale yapılıyordu. Hatırladığım kadarıyla herkesin Halkbank'ta hesabı vardı ve o hesaptan virman yapılıyordu.

Soru: Paylaşım sistemini anlatabilir misiniz?

Yanıt: Bu sözleşme imzalanmadan önce mühendisler birbirlerine fatura kesmiyorlardı. Sözleşme öncesi dönemde örneğin yapılan işin bedelinin yarısı havuza aktarılıyordu ve havuzda biriken para, sözleşme kapsamında yer alan mühendisler herkesin sahip olduğu oranlar nispetinde dağıtılıyordu. Kıdemli mühendislerin paylaşım oranı bizimkilere göre daha yüksekti. En büyük oran (.....) gibi bu işin başındaki mühendislerdeydi. Örneğin benim oranım ilk girdiğimde yarısının %3 üydü, kıdemlilerin ise daha yüksekti. En yüksek oranlar (.....) ve (.....)'a aitti hatırladığım kadarıyla ve böyle giderek azalıyordu. Sözleşme imzalandıktan sonra ise bu paylaşım sistemi kendisini sözleşmede yer alan sisteme bıraktı.

Soru: Oluşum kapsamında senetlerden de bahsediliyor. Var mı böyle senetler?

Yanıt: Hatırladığım kadarıyla bizlere 20.000 TL'lik senet imzalattılar. Biz bu işin kuyruğunda olan genç mühendislerdik, zorunlu olarak giren kişilerdik. O senetlerin (.....)'nda olması gerekiyor, oluşum kapsamında toplanan paraları daha sonra bizlerle paylaşmadılar. (.....) dışında paraları getirmeyen diğer isim (.....)'dı.

Soru: Bu işe önderlik eden isimler kimler?

Yanıt: (.....) bu işi bozan ancak (.....) başı. Asıl oyuncular (.....). Eskiden ayda bir toplanan oluşum sonradan seyrek aralıklarla toplanmaya başladı.

Soru: (.....) ne zaman bıraktı başkanlığı?

Yanıt: 2-3 yıl olmuştur. Şu an oda yönetiminde ben varım.

Soru: Sizlere imzalatılan senetler işleme konuldu mu?

Yanıt: Hayır konulmadı, bizlere de teslim edilmedi.

Soru: Peki başka illerden Burdur'a ya da Burdur'dan başka illere proje makine mühendisliği hizmetleri verilebiliyor muydu, bu oluşum hangi faaliyetleri etkiliyor?

Yanıt: Makine mühendisliği kapsamında yer alan proje çizim hizmetleri ve teknik uygulama sorumluluğu hizmetlerini içermektedir.

Soru: Bu oluşuma ilişkin görüşmelerin tarihi nedir ve görüşmeler nerede yapılmaktadır?

Yanıt: Ayda bir kez TMMOB Burdur İl Temsilciliği'nde toplanılıyordu ve para elden dağıtılıyordu ancak sözleşme sonrası bankadan havale edilmeye başlandı. Mühendisliğin bağlı olduğu oda-İL neresi ise, bizlere mühendisin örneğin Antalya'daki mühendisin Burdur'da iş yapamayacağı söyleniyordu.

Belge-2: 25.10.2016 tarihinde 6251 sayı ile Kuruma intikal eden yazı ekinde, düzenlenme tarihi 15.03.2010, düzenleyenin (.....), lehtarın ise boş olduğu 20.000 TL değerinde iki adet senet ile daha önce yerinde incelemelerde elde edilen "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" gönderilmiştir. Söz konusu senetlerden birinin üzerinde "Teminat Senedidir" şeklinde yazı ile ön yüzünde şikâyete konu mühendislerden (.....) ve (.....)'nın imzaları bulunurken, diğer senette (.....) ve (.....)'nın imzaları yer almaktadır. Ayrıca soruşturma tarafı SMM'lerin isim ve imzalarının bulunduğu "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" intikal eden belgeler arasındadır.

Belge-3: Pişmanlık başvuru sahibi tarafından gönderilen ve 28.02.2017 tarih, 1357 sayı ile Kuruma intikal eden belgede; başvuru sahibine yöneltilen sorular ve buna ilişkin verilen cevaplar yer almaktadır:

“(…)

1-)Mesleki dayanışma sözleşmesinin 5. Maddesi olan;

5.Proje askeri ücret tutarı 5.000 tl ye kadar olan projeler peşin, 15.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı iki taksit. 25.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı üç taksit, 25.000 tl den büyük projeler dört de biri peşin geri kalanı 3 eşit taksit ile ödenecektir. Proje müellifi projeleri tastiki esnasında peşin olan kısmı nakit geri kalan kısmı çek veya senetlerini ibraz edecektir hükmünün konuluş amacı nedir?

2-)Havuzaya yatırılan paranın mesleki dayanışma sözleşmesinde eşit olarak paylaşılacağı öngörülmüşken farklı bir şekilde paylaşım yapılmasının nedeni nedir?

3-)Bankada açılmış olan havuz hesabı kapandıktan sonra havuz uygulaması ne kadar süreyle devam etti?

(…)”

Sorulara ilişkin verilen cevaplar:

“1-) İş yaptıran mütaahhit yada işverenlere, yasal makina mühendisleri odasının her yıl çıkarıp onayladığı asgari liste fiyatı uygulanırdı. Bu listenin üstünde hiçbir zaman proje ücreti alınmaz altına zaten inilmesi asgari olduğundan mümkün değildi. Yüksek meblalı işlerde mütaahhitlere ödeme kolaylığı sağlanmaya çalışılırdı.

2-) Ben sisteme yaklaşık 2005-2006 yıllarında dahil oldum. En son dahil olanlardan biriyim. Benim girdiğim bu yıllarda eşit olmayan paylaşım uygulanırdı. Daha sonraki yıllarda eşit paylaşım işlemi (banka hesabının açıldığı tarih hemen hemen bu yıllara denk gelebilir) gerçekleştirilmişti. En son dağılmadan önce eşit paylaşım yapılıyordu.

3-) Hesap kapandıktan sonra devam etmedi.”

(…)”

Belge-4: Pişmanlık başvuru sahibi tarafından gönderilen ve 10.03.2017 tarih, 1681 sayı ile Kuruma intikal eden belgede; başvuru sahibine yöneltilen sorular ve buna ilişkin verilen cevaplar yer almaktadır:

“(…)

Soru 1-) (……) ve Gürsu Mühendislik'ten (……)'in, “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde imzaları olmamasına rağmen havuz hesabına para aktarılıp havuz hesabından taraflarına para aktarıldığı görülmektedir.

a) Anılan mühendislerin havuz ile bağlantısı var mıdır?

b) Varsa havuzaya hangi tarihte katılmışlardır?

c) Havuz hesabından para aktarılmasının, ancak ortak hesap sahiplerinin tümünün imzasıyla mümkün olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sizin bu konuda (anılan mühendislerle para aktarıldığıyla ilgili) bilginiz var mıydı?

Soru 2-) (.....) ve (.....)'un da havuz hesabına para aktardığı görülmektedir. Bu konuyla ilgili bildikleriniz nelerdir?"

Sorulara ilişkin verilen cevaplar:

“Yanıt 1/a: havuzun göçmesinden az zaman önce bağlantıları olabilir. zaten hesabına para yatmışsa dahil olmuş olmaları ihtimalleri yükseltiyor.

Yanıt 1/b: Giriş tarihleri ile ilgili malumatım yok lakin hesaplarına para yattığı tarihlerde olabilir.

Yanıt 1/c: Toplantılarda bazen imzalarımızı alıyorlardı. bunlardan bazıları virman için olabilir. ama benim hatırladığım yetkinin birkaç kişiye verildiği idi.

Yanıt 2: (.....) iş yapan yada projesini yapan kişi alacağı ödemenin bir kısmını ortak hesaba göndermesini istemiş olabilir. net bir bilgim yok.”

I.6. Değerlendirme

I.6.1. Geçmiş Tarihli Kurul Kararları

I.6.1.1. Aynı Uygulama İddiasına Yönelik Şikâyetler Hakkındaki Kurul Kararları

(98) Şikâyetçi tarafından daha önce aynı konuda iki defa Kurum'a başvuru yapılmış olup söz konusu başvurulara ilişkin olarak yapılan önaraştırmaların neticesinde alınan 14.09.2011 tarihli ve 11-47/1162-408 sayılı Kurul kararında;

- Teşebbüsler arasında gerçekleştirilen havuz uygulamalarının fiyat birliği ve müşteri paylaşımı gibi rekabet hukuku bağlamında ihlal olarak değerlendirilen eylemlere yol açtığı,
- Pazarda serbest faaliyet gösteren makine mühendislerinin bir araya gelerek bir havuz sistemi kurması, proje alan her mühendisin proje karşılığında tahsil ettiği ücretin belli bir kısmını havuza yatırması, havuzda biriken paranın belirli dönemlerle proje alsa da almasa da tüm havuz üyeleri arasında paylaşılması, mesleki dayanışmanın ötesinde, söz konusu piyasada gerçekleşmesi beklenen rekabet koşullarını olumsuz yönde etkileyebileceği,
- Havuz uygulamasının 4054 sayılı Kanun kapsamında yasaklanabilmesinin koşulunun bu uygulamanın rakipler arasında pazar yahut müşteri paylaşımına yol açması olduğu ancak önaraştırma kapsamında elde edilen delillere ve öne sürülen iddialara bakıldığında rakipler arasında müşteri ya da pazar paylaşımına ilişkin somut delil elde edilemediği,

(99) 16.10.2014 tarih ve 14-40/731-325 sayılı Kurul kararında ise;

- Başvuru konusu iddialara ilişkin olarak TEMSİLCİLİK tarafından havuz sisteminin uygulandığına dair herhangi bir bilgi veya belgeye ulaşılamadığı,
- TEMSİLCİLİK yetkililerinin ifadelerinden yola çıkarak bu tür uygulamaların ancak TEMSİLCİLİK'in yetkisi ve bilgisi dışında meydana gelebileceği, serbest makine mühendislerinin asgari fiyat üzerinden kesilen fatura bedelleri üzerinden indirim yaptığı ve dolayısıyla bu tür uygulamaların sürdürülebilir olamayacağı,
- Burdur ilinde serbest çalışan makina mühendislerinin faturalarına yansıyan fiyatlar ve kayıtlar bakımından da ilgili dönemlerde bir havuz sisteminin sürdürüldüğüne dair herhangi bir bilgi veya belgeye de ulaşılamadığı,

gerekçeleriyle 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

I.6.1.2. Meslek Birlikleri Hakkındaki Kurul Kararları

- (100) Mesleki hizmetlere ilişkin düzenlemelerin rekabeti kısıtlayıcı nitelikleri Kurul gündemine çeşitli şikâyetlerle gelmiştir. İlgili şikâyetlerin önemli bir kısmı, meslek kuruluşlarının fiyat ve ücret düzenleme uygulamalarına ilişkindir. Bu tür düzenlemelerin temel gerekçesi, bilgi eksikliğinden kaynaklanan piyasa aksaklıkları nedeniyle bu hizmetlerin verildiği piyasalarda rekabetçi sürecin çok sağlıklı işlemediği ve belli bir kalite standardının, kamu düzenlemesi olmadan yakalanamayacağı düşüncesidir¹³.
- (101) Bununla birlikte, verilen hizmetlerde asgari kalite düzeyini sağlamak ve tüketicilerin alacakları hizmetlerin kalitesini daha kolay değerlendirebilmelerine imkân tanımak amacıyla getirilen ücret düzenlemeleri, piyasadaki rekabet üzerinde olumsuz etkilere neden olabildiği gibi başka aksaklıklara da yol açabilmektedir. Bu çerçevede ortaya çıkan en temel aksaklık, piyasa fiyatlarının ücret tarifesinin altında oluşmasına karşın meslek mensuplarının ödeyecekleri vergilerin ücret tarifesi üzerinden belirlenmesi nedeniyle, kazandıkları ücretlerin önemli bir kısmını vergi olarak ödemek durumunda kalan meslek mensuplarının, tahsil ettikleri ücretleri mümkün olduğunca asgari ücret tarifesine yaklaştırmak ve piyasadaki denetimi sağlayabilmek için çeşitli biçimlerde proje havuzu oluşturmak gibi uygulamalara gitmeleridir.
- (102) Piyasada ortaya çıkan, meslek mensuplarının kendi aralarında fiyat anlaşması yapması veya havuz oluşturması türündeki bu uygulamaların, ilgili sektördeki meslek kuruluşunun asgari ücret uygulamasına ilişkin mevzuatının etkisiyle oluştuğu Kurul kararlarında da kabul edilmektedir¹⁴. Dolayısıyla soruşturma konusu uygulamaları, meslek birliklerine tanınan ücret belirlemeye ilişkin düzenlemelerden bağımsız bir şekilde değerlendirmek olası görünmemektedir.
- (103) Bu noktada gerek meslek birliklerine mevzuatla verilen ücret belirleme yetkisine gerekse meslek mensuplarının kendi aralarında fiyat anlaşması yapmalarına veya havuz oluşturmalarına ilişkin Kurul kararlarının bütüncül bir şekilde ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla aşağıda, Kurul'un meslek birliklerine ilişkin yaklaşımı, (1) meslek birliklerinin asgari fiyat belirlemesi, (2) birlik üyelerinin fiyat anlaşması yapması, (3) birlik üyelerince pazar paylaşımına gidilmesi çerçevesinde ana hatlarıyla ortaya konulacaktır.
- (104) Bu çerçevede ilk olarak, meslek birliklerinin asgari fiyat belirlemesine ilişkin Kurul kararlarına değinilecektir. Kurul'un bu konudaki ilk kararlarından olan TMMOB ve TMMOB Şehir Plancıları Odasının asgari ücret tarifesi uygulamasına ilişkin kararında¹⁵ söz konusu eylemlerin TMMOB'un yasal dayanağı olmayan bir yönetmeliğine dayandığı gerekçesiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğini belirterek TMMOB'a para cezası uygulamıştır. Ayrıca Kurul, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında TMMOB ve TMMOB Şehir Plancıları Odasına söz konusu eylemleri sonlandırması yönünde görüş bildirmiştir.

¹³ Bu konuda bkz. "Rekabet Politikası Perspektifinden Ülkemiz Mevzuatının Taranması" başlıklı Rekabet Raporu, 2015, s. 25 ve 27; "Rekabet Politikası Perspektifinden Kamu Müdahaleleri", Rekabet Raporu, 2012, s.36 ve devamı.

¹⁴ Kurul'un 09.12.2009 tarihli ve 09-58/1411-372 sayılı kararı.

¹⁵ Kurul'un 22.01.2002 tarihli ve 02-04/40-21 sayılı kararı.

- (105) Kurul'un TMMOB Şehir Plancıları Odasına ilişkin bu kararına yakın tarihli Türkiye Barolar Birliği (TBB) kararında¹⁶, TBB'nin avukatlık asgari ücret tarifesi belirleme yetkisinin 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. ve 168. maddeleri çerçevesinde açıkça TBB'ye verilmesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun kapsamında işlem tesis edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte aynı kararda, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun ilgili maddelerinin 4054 sayılı Kanun ile ihtilaf halinde olduğundan, yasal düzenlemede değişiklik talebi ile TBMM, Başbakanlık ve ilgili Bakanlık nezdinde girişimlerde bulunulmasına karar verilmiştir.
- (106) Öte yandan meslek birliklerinin kanuni yetkilerinin kapsamını aşarak 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil edebilecek eylemlerine ilişkin olarak da Kurul kararlarında değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Örneğin Türk Tabipler Birliği'ne (TTB) ilişkin Kurul kararında¹⁷, 6023 sayılı TTB Kanunu ile TTB'ye asgari ücret tarifesi düzenleme yetkisi verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, TTB tarafından bu yetkiye dayanılarak işyeri hekimlerinin aylık ücretlerinin düzenlenmiş olmasının, kendisine kanunla verilen yetkinin aşılması anlamına geldiği değerlendirilmiştir. Kurul kararında bu saptamaya ek olarak ilgili Kanun maddesinin 4054 sayılı Kanun ile ihtilaf halinde olduğu sonucuna ulaşılarak 4054 sayılı Kanun'un 27. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ve 30. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi çerçevesinde ilgili süreç işletilerek yasal düzenlemelerde değişikliği yapılması yönünde ilgili merciler nezdinde girişimlerde bulunulmasına karar verilmiştir.
- (107) Yukarıda yer verilen kararlarda Kurul'un, meslek birliklerinin kanuna dayalı yetkileri çerçevesinde gerçekleştirmiş oldukları eylemlere ilişkin olarak müdahalede bulunmayıp rekabet savunuculuğu kapsamında ilgili mercilere görüş bildirdiği veya yasal düzenlemelerde değişiklik yapılması için girişimlerde bulunulmasına karar verdiği de görülmektedir.
- (108) Bahsi geçen kararların ardından, TMMOB ve Şehir Plancıları Odası tarafından Kurul'un 2002 yılında aldığı karara karşı Danıştay 10. Dairesi nezdinde yürütmeyi durdurma talebi de içeren iki dava açılmış, anılan Daire 17.11.2003 tarih ve E:2003/2564, E:2003/2705 sayılı kararlarında dava konusu yönetmeliklerin hukuksal niteliklerini dikkate alarak yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne karar vermiştir. Sonrasında Kurul'un TMMOB ve Şehir Plancıları Odasına yönelik söz konusu kararı, Danıştay 13. Dairesi tarafından soruşturmacı üyenin karara katılımı nedeniyle usul yönünden 14.11.2006 günlü E:2005/1668, K:2006/4329 sayılı ve 08.07.2005 günlü E:2005/916, K:2005/3436 sayılı kararlarıyla iptal edilmiştir. Kurul tarafından soruşturmacı üyenin karara katılımı nedeniyle usul yönünden iptal edilen 22.1.2002 tarih ve 02-04/40-21 sayılı kararın yerine yeni bir karar alınmamış, Kurul'un 16.05.2007 tarih ve 07-41/453-M sayılı kararıyla TMMOB tarafından kendi birliklerine bağlı meslek odalarının asgari ücret tarifelerinin ve TMMOB üyesi olan Şehir Plancıları Odasınınca şehir plancılarının asgari ücret tarifelerinin belirlenmesine dayanak oluşturan ve 4054 sayılı Kanun'a aykırı bulunan yönetmeliklerin iptali için dava açılmasına ve bu konuda Başkanlığa yetki verilmesine karar verilmiştir. Ancak açılan davalarda, Danıştay 13. Dairesi tarafından alınan 16.11.2007 günlü ve E:2007/10830, K:2007/7326 sayılı, 01.02.2008 günlü ve E:2007/10829, K:2008/1745 sayılı kararlarla, Kurum'un TMMOB ve TMMOB'a bağlı odalarca yapılan düzenlemelerin rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı olduğunu ileri sürerek iptalleri için dava açma ehliyeti olmadığı gerekçesiyle ehliyet yönünden reddine karar verilmiştir. Bunun sonucunda ise Rekabet Kurumu tarafından Danıştay 13. Dairesince verilen söz konusu kararlar hakkında Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu (İDDK) nezdinde temyiz başvurusunda bulunulmuştur.

¹⁶ Kurul'un 13.11.2003 tarihli ve 03-73/876(a)-374 sayılı kararı.

¹⁷ Kurul'un 13.11.2003 tarihli ve 03-73/876 (c)-376 sayılı kararı.

- (109) Söz konusu temyiz başvurularına ilişkin süreç devam ederken gelen şikâyetler üzerine mimar ve mühendis odalarının benzer uygulamalarına yönelik olarak çok sayıda önaraştırma yapılmış, ancak ilgili Danıştay kararı çerçevesinde, asgari ücret uygulamasına yönelik anlaşmaların, pazar paylaşımına yol açacak türden başka eylemler içermediği sürece ihlal teşkil etmeyeceği ve ilgili teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı yönünde karar verilmiştir¹⁸.
- (110) Anılan temyiz talepleri üzerine İDDK tarafından verilen kararda¹⁹; dava konusu yönetmelik maddeleri ile rekabetin ihlal edilmesi mümkün olduğundan, 4054 sayılı Kanun'un 27. maddesine göre rekabet ortamını korumakla yükümlü düzenleyici ve denetleyici bir bağımsız idari otorite olan Kurumun, söz konusu düzenlemeye karşı iptal davası açmakta menfaati bulunduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede, İDDK, Kurumun, TMMOB'un yaptığı düzenlemelere karşı iptal davası açabilmesinin önünde hukuki bir engel olmadığına ve dolayısıyla da Kurumun açtığı davanın ehliyet yönünden reddedilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığına karar vermiştir.
- (111) İDDK'nın söz konusu kararında, rekabet hukuku bağlamında bir kararın 4054 sayılı Kanun kapsamında teşebbüs birliği kararı olup olmadığının tespit edilmesine ilişkin olarak şu değerlendirmeler yapılmıştır:

" [...], yasayla kurulmuş olan oda veya birlik gibi kamu tüzel kişiliğine sahip olan teşebbüs birliklerinin, yasayla verilmiş görevlerinin dışında tesis ettikleri herhangi bir yasal yetkiye dayanmayan karar ve uygulamalarının ise 4054 sayılı Yasa kapsamında kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla, bir teşebbüs birliği, kuruluş yasasında ve ona bağlı olarak çıkarılmış mevzuatta kendisine açıkça verilmeyen bir yetkiyi kullanarak rekabeti sınırlayıcı bir karar almış ise, böyle bir durumda, söz konusu kararın rekabeti sınırlayıcı olan herhangi bir teşebbüs birliği kararından farkı olmayacaktır. Bu durumda, Rekabet Kurulu'nun böyle bir kararla ilgili olarak, teşebbüs birliği aleyhine doğrudan soruşturma açıp rekabeti ihlal ettiği sonucuna ulaşması halinde cezalandırma yoluna gidebileceği kuşkusuzdur."

- (112) Akabinde anılan İDDK kararına karşı TMMOB tarafından karar düzeltme yoluna başvurulmuş, istem 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinde sayılan nedenlerden hiçbirisine uymadığından 18.04.2016 tarih ve 2014/169 E., 2016/1644 K. sayılı karar ile reddedilmiştir.
- (113) Yukarıda yer verilen Kurul ve mahkeme kararları doğrultusunda, Kurul'un meslek birliklerine ilişkin şikâyetleri incelerken şikâyet konusu eylemlerin kanuni dayanağı olup olmadığının dikkate alınmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Meslek birliklerinin eylemleri, kendilerine kanunla ve ona bağlı olarak çıkarılmış mevzuatla açıkça verilen yetkiler çerçevesinde kaldığı takdirde Kurul söz konusu eylemler için işlem tesis edemeyecektir²⁰. Öte yandan Kurul'un, rekabeti kısıtlama potansiyeli olan ve kanuni yetkilere dayalı olarak gerçekleştirilen bu eylemlere ilişkin olarak rekabet savunuculuğu çerçevesinde ilgili mercilere görüş göndermesi mümkündür.

¹⁸ Kurul'un 09.09.2009 tarihli ve 09-41/997-254 sayılı; 04.11.2009 tarihli ve 09-52/1260-323 sayılı; 09.12.2009 tarihli ve 09-58/1411-372 sayılı; 04.03.2010 tarihli ve 10-21/281-105 sayılı; 27.10.2010 tarihli ve 10-67/1411-529, 10-67/1412-530, 10-67/1413-531 sayılı; 24.03.2011 tarihli ve 11-17/323-98 sayılı; 02.06.2011 tarihli ve 11-33/716-222 sayılı kararları.

¹⁹ 12.12.2012 tarihli ve 2008/655 Esas No ve 2012/2752 Karar No'lu İDDK kararı.

²⁰ Benzer yönde bkz. Danıştay 13. Dairesinin 05.01.2010 tarih ve 2007/2748 E. 2010/8 K. sayılı; Ankara 12. İdare Mahkemesinin 19.11.2014 tarih ve 2014/978 E. sayılı kararları.

- (114) Ancak meslek birliklerinin rekabeti kısıtlama potansiyeli olan ve kanuni bir yetkiye dayanmayan işlemleri hususunda Kurul'un yaklaşımı farklılaşmaktadır. Bu bağlamda Kurul, meslek birliklerinin söz konusu eylemleri için ceza verilmesi²¹, eylemlerin dayanağı olan mevzuatın iptali için dava açılması²² ve eylemlerin durdurulması için görüş gönderilmesi²³ yollarına başvurabilmektedir.
- (115) Kurul'un, meslek mensuplarının kendi aralarında fiyat anlaşması yapmalarına veya havuz oluşturmalarına ilişkin kararlarından birisi olan ve Konya ilinde faaliyet gösteren makine mühendislerine ilişkin kararında²⁴, mühendislerin fiyat tespiti uygulamasının ihlal olarak değerlendirilmediği görülmektedir. Anılan kararda bu husus;

"...Mühendisler, TMMOB tarafından uzun süredir uygulanan asgari ücrete ilişkin mevzuattan kaynaklanan zararlarını azaltmak amacıyla, uygulamada asgari ücretin oldukça altında kalan proje bedellerini asgari ücrete yakınlaştırma yönünde bir tür fiyat tespiti uygulamasına başvurmuşlardır. Dolayısıyla, bu tür fiyat tespiti uygulamalarının amacının, ilgili odalara bağlı mühendislerin gerçekte tahsil ettikleri proje bedellerini asgari ücret düzeyine eşitleyerek, oda harcı ve vergilerini asgari ücret üzerinden ödemelerinden kaynaklanan zararlarını azaltmak olduğu değerlendirilmektedir. Soruşturmanın açıldığı tarihte yürürlükte olan TMMOB'un asgari ücret uygulamasına ilişkin mevzuatının etkisiyle oluşan bu tür eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında bir ihlal kabul edilemeyeceği kanaatine varılmıştır."

şeklinde ifade edilmektedir. Yine aynı kararda havuz uygulamalarına ilişkin olarak ise, mühendislerin asgari ücret seviyesinin üstüne çıkmakta serbest olmalarına rağmen havuz sistemi nedeniyle fiyatları asgari fiyatlarda sabitlemiş oldukları, havuzun işleyişi gereği mühendisler yönelttiği proje taleplerinin havuz üyeleri arasında paylaşıldığı ve sıra ile proje alındığı böylece havuz sistemi ile her üyenin eşit biçimde tatmin edilmesine çalışıldığı bu açıdan ilgili pazarda faaliyette bulunan mühendislerin havuz oluşturarak pazar paylaşımında bulunmak şeklindeki eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında açık bir rekabet ihlali yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

- (116) Hatay'da faaliyette bulunan mühendislerin, temsilciliklerinin proje bedellerini bir havuzda toplayıp ay sonunda üyelerine eşit miktarda bölüştürdükleri iddiasına ilişkin Kurul kararında²⁵, ortak hesap numarasına ilişkin somut bir verinin bulunmadığı, üye mühendislerin yapmış oldukları proje sayılarının ve metre karelerinin, dolayısıyla alınan ücret bedellerinin son derece farklı görünüm sergilediği, bu nedenle tüm proje bedellerinin tek bir havuzda toplanarak mühendisler arasında eşit şekilde paylaştırıldığı iddiasının rasyonel olmadığı gerekçeleriyle soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

²¹ 02.11.2006 tarih ve 06-79/1021-295 sayılı, 22.01.2002 tarihli ve 02-04/40-21 sayılı kararları

²² 16.05.2007 tarihli ve 07-41/453-M sayılı Kurul kararı.

²³ 02.12.2015 tarihli ve 15-42/688-245 sayılı karar.

²⁴ Kurul'un 15.12.2005 tarih ve 05-84/1150-330 sayılı kararı.

²⁵ Kurul'un 09.12.2009 tarihli ve 09-58/1411-372 sayılı kararı.

(117) Kurul'un, pazar ve müşteri paylaşımına yol açmayan, yalnızca asgari ücreti tahsil etmek amacıyla oluşturulan havuz uygulamalarını ihlal olarak değerlendirmedığı kararları da bulunmaktadır. Bunlardan biri olan ve Aydın ili Nazilli ilçesinde faaliyet gösteren inşaat mühendislerinin havuz sistemi kurarak gelir paylaştıkları ve sisteme dâhil olmayan mühendislerin faaliyetlerini zorlaştırdıkları iddiasına yönelik olarak verdiği karara²⁶ konu uygulama, oluşturulan havuz sisteminin müşteri paylaşımına yol açmadan asgari ücret tarifelerini uygulanabilir kılma ve gelir paylaşma amacıyla oluşturulması nedeniyle mevcut soruşturma konusuyla benzerlik göstermektedir. Anılan karar sonucunda Kurul tarafından, her bir mühendisin yapmış olduğu proje metrekaresinin ve proje tutarlarının farklılık göstermesi ve inşaat mühendislerinin projelerinin sayı ve ölçü birimi olarak eşit miktarda olmaması nedenleriyle gelir paylaşımına gittikleri yönündeki iddialar hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

(118) MMO Malatya İl Temsilciliğine kayıtlı makine mühendislerinin, havuz sistemi ve sıra uygulaması yapmak suretiyle, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı işlem ve eylemlerde bulunup bulunmadığının tespitine ilişkin Kurul kararında²⁷;

- Malatya ilinde Oda'ya kayıtlı 48'i faal 60 makine mühendisin bulunduğu,
- Pazarda faaliyet gösteren 20 makine mühendisinin, Malatya ilindeki makine mühendisliği hizmetleri pazarındaki işleri paylaşma konusunda havuz oluşturdukları ve işleri belli bir sıra ve kota dâhilinde paylaştıklarının anlaşıldığı,
- Esasen, Malatya ilinde faaliyet gösteren makine mühendislerinin, projelerin dağıtımı konusunda bir birlik kurarak havuz oluşturmalarına ve projeleri buna göre belli bir sıra, kota ve sistem dâhilinde üyeler arasında dağıtmalarına ilişkin işlem ve eylemlerinin, pazar paylaşımına da yol açacak nitelikte eylem ve işlemler de içerdiği, bu nedenle de 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan rekabet ihlallerinden olduğunun görüldüğü;
- Diğer yandan, pazarın yapısı, pazardaki fiili ve potansiyel rekabetin önemli düzeyde bulunması, inceleme tarihine kadar asgari fiyat tarifesinin üzerinde proje çizildiğinin tespit edilmemiş olması, söz konusu eylem ve işlemlerin asgari fiyat tarifesine uyulması amacıyla yapıldığı sonucuna varılması nedenleriyle, bu aşamada, soruşturma açılmaksızın, 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca görüş bildirilmesinin uygun olacağı kanaatine varıldığı

değerlendirmelerinde bulunulmuştur.

²⁶ Kurul'un 14.09.2011 tarihli ve 11-47/1160-406 sayılı kararı.

²⁷ Kurul'un 29.09.2011 tarihli ve 11-50/1258-447 sayılı kararı.

- (119) Kurul Mersin jeoloji mühendisleri ile ilgili kararında²⁸, Mersin’de faaliyet gösteren jeoloji mühendislerinin asgari ücretin altında proje almalarını önlemek için mühendislerin aldıkları proje bedellerini ortak bir banka hesabına yatırıp banka dekontunu Mersin Jeoloji Mühendisleri Odası’na sunduktan sonra ancak proje onayı alabildikleri, havuza dâhil olmayan mühendislerin de faaliyetlerinin zorlaştırıldığı iddialarına ilişkin olarak;

“...Bu koşullar altında aldıkları ücretlerin önemli bir kısmını vergi olarak ödeyen SMM’ler, tahsil ettikleri ücretleri asgari ücret tarifesinde yer alan tutarlara yaklaştırmak ve piyasada denetimi sağlamak için proje havuzu oluşturmak gibi değişik uygulamalara gitmektedirler. Söz konusu türden havuz uygulamalarının sadece piyasa fiyatlarının asgari ücretin altına düşmesini engellemeye yönelik olması halinde, ... 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılmamaktadır.

Bu çerçevede başvuru konusu havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı da dikkate alındığında, önaraştırma konusu eylemin 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.”

değerlendirmelerinde bulunmuştur.

I.6.2. 4054 sayılı Kanun’un 4. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

- (120) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesindeki

"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır."

şeklindeki hüküm ile teşebbüsler arasındaki fiyat tespiti anlaşmalarının kesin olarak yasaklandığı görülmektedir. Aynı maddenin (a) bendindeki *"mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi"* bu maddenin ihlaline örnek olarak verilmektedir.

- (121) Kanun’un 4. maddesinde yer alan hükmün temel amacı, her bir teşebbüsün kendi ticari politikalarını ve piyasadaki faaliyetlerini tek başına, bağımsız olarak belirlemesidir. Rekabeti bozucu nitelikteki anlaşmaların varlığı halinde, teşebbüslerin bağımsız davranışlarının yerini anlaşma taraflarının ortak çıkarlarına hizmet eden koordineli davranışlar almaktadır. Bu tür anlaşmalar, serbest piyasa ekonomisinden elde edilmesi beklenen faydaları azaltarak kaynakların etkinsiz kullanılmasına ve serbest piyasa sisteminin sağladığı refahın piyasadaki aktörlere hak etmedikleri oranda dağılmasına yol açar. Diğer bir deyişle, bu tür anlaşmalara taraf olan teşebbüsler, normal rekabet şartları içinde elde edemeyecekleri kârlara ulaşarak bu ekonomik faaliyetlerle yaratılan refahın çoğunu kendilerine aktarma olanağına sahip olur ve serbest piyasa ekonomisinin sağlıklı bir şekilde işlemlerini engellerler.

²⁸ Kurul’un 24.01.2013 tarihli ve 13-07/70-39 sayılı kararı.

(122) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde,

“Bu Kanunun amacı rekabetin korunması olduğuna göre, rekabeti engelleyici, kısıtlayıcı veya bozucu teşebbüsler arası anlaşma ve uygulamaların yasaklanması gerekir. Maddenin amacı bakımından anlaşma, hukuki şekil şartlarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur.”

denilmek suretiyle, Türk rekabet hukukunda “anlaşma” kavramının borçlar hukukundaki “sözleşme” kavramından daha geniş bir kavram olduğuna dikkat çekilmiştir. Gerçekten de Kanun'un 4. maddesi anlamında bir anlaşmanın varlığı için teşebbüsler arasında aynı yönde bir irade uyuşmasının bulunması yeterlidir.

(123) Bu genel açıklamalar çerçevesinde; soruşturmaya taraf teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmedikleri aşağıda değerlendirilmiştir.

(124) Dosya kapsamında yapılan incelemelerde başvuru konusu iddialara yönelik olarak

- 15.03.2010 tarihli “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”,
- Düzenlenme tarihi 15.03.2010 olan, düzenleyenin (.....) olduğu ve lehtarın boş bırakıldığı ayrıca ön yüzünde “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”ni imzalayan SMM'lerin imzalarının bulunduğu 20.000 TL bedelli senet,
- Düzenlenme tarihi 15.03.2010 olan, düzenleyenin (.....) olduğu ve lehtarın boş bırakıldığı 20.000 TL değerinde iki adet senet (söz konusu senetlerden birinin üzerinde “Teminat Senedir” şeklinde yazı ile ön yüzünde şikâyet konu mühendislerden (.....) ve (.....)'nın imzaları bulunurken, diğer senette (.....) ve (.....)'nın imzaları yer almaktadır),
- “Konu: 40/1832 sayılı yazını cevabı” başlıklı e-posta,
- Halkbank Burdur Şubesi nezdinde (.....) tarihleri arasında açık olduğu tespit edilen ve proje gelirlerinin aktarıldığı müşterek hesap,
- “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde adı geçen SMM'lerin havuza aktardıkları, havuzdan alacakları ve buna karşılık kesecekleri ve alacakları faturaların tutarlarının hesaplandığı tablo,
- Adı geçen SMM'lerin isimlerinin bulunduğu virman talimatnamesi,
- Halkbank hesabına ilişkin bir dekont,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde isimleri bulunan mühendislerin adlarının geçtiği ve birtakım hesaplamalar içeren, el yazısıyla yazılmış belge

olmak üzere dokuz ana belge elde edilmiştir. Anılan belgeler bir bütün olarak ele alındığında bu belgelerin soruşturma muhatabı SMM'lerin havuz uygulaması gerçekleştirmek suretiyle rekabetin sınırlanmasına yönelik bir faaliyette bulunduğunu açık bir biçimde ortaya koyduğu anlaşılmaktadır.

(125) Önaraştırma sürecinde yapılan yerinde incelemelerde elde edilen “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde; (.....) ve (.....) olmak üzere 13 SMM'nin imzasının bulunduğu görülmüş, ayrıca Halkbank'tan intikal eden belgelerin incelenmesi neticesinde bunların haricinde iki SMM'nin de anlaşmaya sonradan dahil oldukları tespit edilmiştir. Durumla ilgili bilgi notunun Kurula sunulmasıyla DEMER ve GÜRSU'nun da derdest soruşturmaya dahil edilmesine karar verilmiştir. Bu teşebbüslerden DEMER'in havuz hesabına ilk defa (.....) tarihinde para aktardığı, (.....) tarihinde ise ilk defa ilgili hesaptan kendisine para aktarıldığı, GÜRSU'nun ise ilk defa (.....) tarihinde hesaba para aktardığı, (.....) tarihinde ise ilk defa ilgili hesaptan kendisine para aktarıldığı görülmüştür.

- (126) Öte yandan söz konusu havuz uygulamasının süresine ilişkin olarak pişmanlık başvurusu sahibi teşebbüsün “Benim gördüğüm bu oluşum en azından 2005-2006 yılları arasında vardı, ben ilk projemi yaptığımda onaylatmak için gittiğimde bu oluşumun varlığıyla karşılaştım ama ne kadar daha önceye gidiyor bu oluşum onu bilemiyorum” şeklinde ifadesi bulunmakla birlikte teşebbüsün bu iddiasını destekler nitelikte somut bilgi-belge elde edilememiştir.
- (127) Yine pişmanlık başvurusu sahibi teşebbüsün ilgili başvurusu kapsamında Kuruma sunduğu belgelerden olan şahsi kasa defterinde yer alan iki adet kayıttan birinde “Açıklama” bölümünde “Havuz Parasından gelen” yazıldığı ve karşısında yer alan “Gelirler Toplamı” hanesinde ise “500” yazıldığı; diğerinde “Açıklama” bölümünde “(.....) Havuz gelen” yazıldığı, karşısında yer alan “Gelirler Toplamı” hanesinde ise “1200” yazıldığı görülmüştür. Söz konusu kayıtların havuz uygulamasının süresine ilişkin veriler içerdiği düşünülmeyle birlikte kayıtların ilgili başvuru sahibince kendi kendine hazırlanan ve herhangi bir resmi onay görmemiş belgeler olması, başkaca harici bilgi ve belgelerle desteklenememiş olması, diğer yandan kaydı tutan başvuru sahibince de içeriğinin net bir biçimde hatırlanamaması nedenleriyle hukuken dikkate alınmaması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda havuz uygulamasının “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nin imzalandığı 15.03.2010 tarihinden (.....) 23.08.2011 tarihine kadar geçen süre boyunca devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.
- (128) Soruşturmaya esas teşkil eden “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nin 1. ve 2. maddesinde²⁹;

“1.Makine tesisat projeleri; Askari ücret çizelgesinde belirtilen fiyatlar üzerinden kırımsız olarak yapılacak, ücretin %40’i proje müellifine geri kalan %60’ı bu sözleşmede imzası bulunan 13 üye arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

2.Proje müellifi askari ücret çizelgesinden fatura kesecek, diğer üyeler paylaşımdan aldıkları kadar paranın %80 oranında faturasını proje müellifine hizmet bedeli olarak keseceklerdir.”

hükümlerinin bulunduğu görülmektedir. 1. ve 2. maddede yer alan söz konusu hükümler teşebbüsler arasında bir fiyat tespiti anlaşmasının var olduğunu tereddüde yer vermeyecek biçimde göstermektedir.

- (129) Asgari ücretlerin belirlenmesi ve uygulanmasının gözetilmesi MMO’nun kurumsal sorumluluğunda olup 6235 sayılı Kanunla MMO’ya verilen yetkiler dışında teşebbüs niteliğindeki SMM’lerce bireysel kapasiteler çerçevesinde ayrı bir fiyat anlaşmasına gidilmesi 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine açıkça aykırıdır.

²⁹ Orijinal belgedeki yazım hataları aynen korunmuştur.

- (130) Bununla birlikte teşebbüslerin sadece asgari ücret seviyesinde fiyat tespitine gitmedikleri ayrıca havuz üyesi teşebbüslerin proje gelirlerinden elde ettikleri gelirleri paylaştıkları “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nin 1, 4 ve 6. maddelerinde yer alan;

“1. ...ücretin %40’ı proje müellifine geri kalan %60’ı bu sözleşmede imzası bulunan 13 üye arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

4. Bu sözleşmeyi imzalayan onüç üye adına bankada ortak hesap açılacak. Proje ve TUS ücretleri bu hesapta toplanacak ve bu hesaptan hiçbir üyenin para çekme yetkisi olmayacak, paylaşım hesapları yapıldıktan sonra 13 üyenin imzası ile talimatla her üyenin alacağı banka hesaplarına virman yapılacaktır.

6. Bu sözleşme 15.03.2010 tarihinde yürürlüğe girecek olup; Bundan sonra bu anlaşmaya girecek her üye %2 (Yüzdeiki) den girecek ve bir yıl müddetle bu paylaşım miktarında ücret alacak bir yılı tamamladıktan sonra diğer üyelerle aynı miktarda paylaşım oranına sahip olacaktır.”

biçimindeki hükümlerden anlaşılmaktadır.

- (131) Öte yandan “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde öngörülen paylaşım kuralını tamamlayıcı nitelikte olarak;

“2. ...diğer üyeler paylaşımından aldıkları kadar paranın %80 oranında faturasını proje müellifine hizmet bedeli olarak keseceklerdir.”

3. Bu sözleşmede imzası bulunan 13 (onüç) üye yirmibin TL değerinde tarihsiz teminat senedi verecek, üyelere biri yükümlülüğünü yerine getirmezse yerine getirmediği bedel verdiği senetten yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeler dışındaki üyelerin ortak kararı ile tahsil edilecektir.”

hükümlerinin bulunduğu görülmektedir.

- (132) Gerçekten de soruşturma sürecinde elde edilen belgeler bölümünde ayrıntılı şekilde gösterildiği üzere (Tablo 4); teşebbüslerin, proje gelirlerinden elde ettikleri ücretlerin belli bir kısmını (.....) tarihleri arasında açık olan müşterek hesaba yatırdıkları ve ilgili hesaptan kendilerine para aktarıldığı, sözleşmede öngörülen şekilde birbirlerinden senet aldıkları ve 2010 ile 2011 yıllarında “proje çizim bedeli” adı altında birbirlerine birçok kez fatura kestikleri görülmektedir. Yine teşebbüslerin havuza aktaracağı para ve keseceği faturalara ilişkin bir takım hesaplamaların yer aldığı tablo da söz konusu oluşumun fiiliyatta da uygulandığını gösterir niteliktedir.

- (133) Sektörel çerçeve bölümünde değinildiği üzere; profesyonel hizmetlerin verildiği piyasaların ‘başarısız’ olduğuna inanılmakta ve buradan hareketle asgari hizmet kalitesini sağlamak ve toplumsal refahı artırmak adına profesyonel hizmetler çeşitli seviyelerde düzenlemelere tabi tutulmaktadır. Bu düzenlemelerden en önemli ve yaygın olanlarından biri ise asgari ücret tarifesi belirlenmesidir. Meslek birlikleri tarafından asgari ücret tarifesinin belirlenmesinin temel dayanağı, meslek mensuplarının fiyat rekabetine girerek kaliteyi düşürmelerinin önüne geçmek ve mensuplarını fiyattan ziyade kalitede rekabete yönlendirmek olarak gösterilmektedir. Zira fiyat rekabeti imkânı ortadan kalktığı zaman hizmeti sunanlar kalite rekabetine yönelmek zorunda kalmaktadır. Tüketiciler, ücretleri tercih kriteri olarak kullanma imkânı bulamadığı zaman kaliteli hizmeti tercih etmektedirler³⁰.

³⁰ Özden Mehmet, Profesyonel Meslek Birlikleri, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi,2004,Ankara.

(134) Soruşturma konusu pazar bakımından profesyonel meslek birliklerine yönelik değerlendirme yapıldığında; TMMOB ve MMO'nun ilgili pazara ilişkin birçok düzenlemesinin bulunduğu, pazara ilişkin düzenlemelerden kaynaklanan giriş engellerinin olduğu, asgari ücret tarifesinin uygulandığı, bu düzenlemeler neticesinde fiyat rekabetine açık alanın bir hayli sınırlı hale geldiği görülmektedir. Yoğun regülasyonun bulunduğu ve rekabetin neredeyse sadece kalitede rekabetle sınırlı bir hale yakınsadığı bir pazarda, soruşturma muhatabı teşebbüslerin "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi" aracılığıyla iş yapmasalar bile gelir elde edebilecekleri bir mekanizma oluşturmuş bulunmaları, kalitede rekabetin dahi büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı bir pazar yapısının oluşmasına yol açarak mühendislerin pazardaki rekabeti tümenden ortadan kaldırmaya yönelik bir eylem içinde olduklarına işaret etmektedir.

(135) Söz konusu eylemler, pazara yeni giren bir SMM'yi de hâlihazırda faaliyet gösteren SMM'ler ile büyük ölçüde kaliteli hizmet ve kısmen de asgari ücrete en yakın fiyatla rekabet etmek yerine iş yapmasa bile gelir elde edebileceği bu yapıya dahil olarak hem kendisi hem de mevcut havuz üyeleri için rekabet baskısının ortadan kalkacağı bir duruma uymaya sevk edecektir. Bu durumda rekabetçi piyasa yapısı tesis edilememiş olacak ve en nihayetinde şartların tüketici aleyhine gelişeceği bir fiili tekel yapısı ortaya çıkacaktır.

(136) Nitekim konuyla ilgili 14.09.2011 tarih, 11-47/1162-408 sayılı Kurul kararında;

"pazarda serbest faaliyet gösteren makine mühendislerinin bir araya gelerek bir havuz sistemi kurması, proje alan her mühendisin proje karşılığında tahsil ettiği ücretin belli bir kısmını havuza yatırması, havuzda biriken paranın belirli periyotlarla proje alsa da almaya da bütün havuz üyeleri arasında paylaşılması, mesleki dayanışmanın ötesinde, söz konusu piyasada gerçekleşmesi beklenen rekabet koşullarını olumsuz yönde etkileyebilecek bir uygulamadır"

denilmiş, 29.09.2011 tarih, 11-50/1258-447 sayılı Kurul kararında da;

Esasen, Malatya ilinde faaliyet gösteren makine mühendislerinin, projelerin dağıtımını konusunda bir birlik kurarak havuz oluşturmalarına ve projeleri buna göre belli bir sıra, kota ve sistem dâhilinde üyeler arasında dağıtmalarına ilişkin işlem ve eylemlerinin, pazar paylaşımına da yol açacak nitelikte eylem ve işlemler de içerdiği, bu nedenle de 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan rekabet ihlallerinden olduğu görülmektedir.

tespiti yapılarak bu tür uygulamaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu açıkça belirtilmiştir.

(137) Ayrıca teşebbüslerin, sözleşmenin uygulanmasını güvence altına almak ve havuz sisteminin sürekliliğini sağlamak adına senet aldığı da göz önünde bulundurulduğunda teşebbüslerin bu davranışlarının denetleme/cezalandırma unsurunu içeren klasik kartel yapısıyla da uyduğu görülmekte ve tarafların bu davranışı ihlalin varlığını destekler mahiyete bürünmektedir.

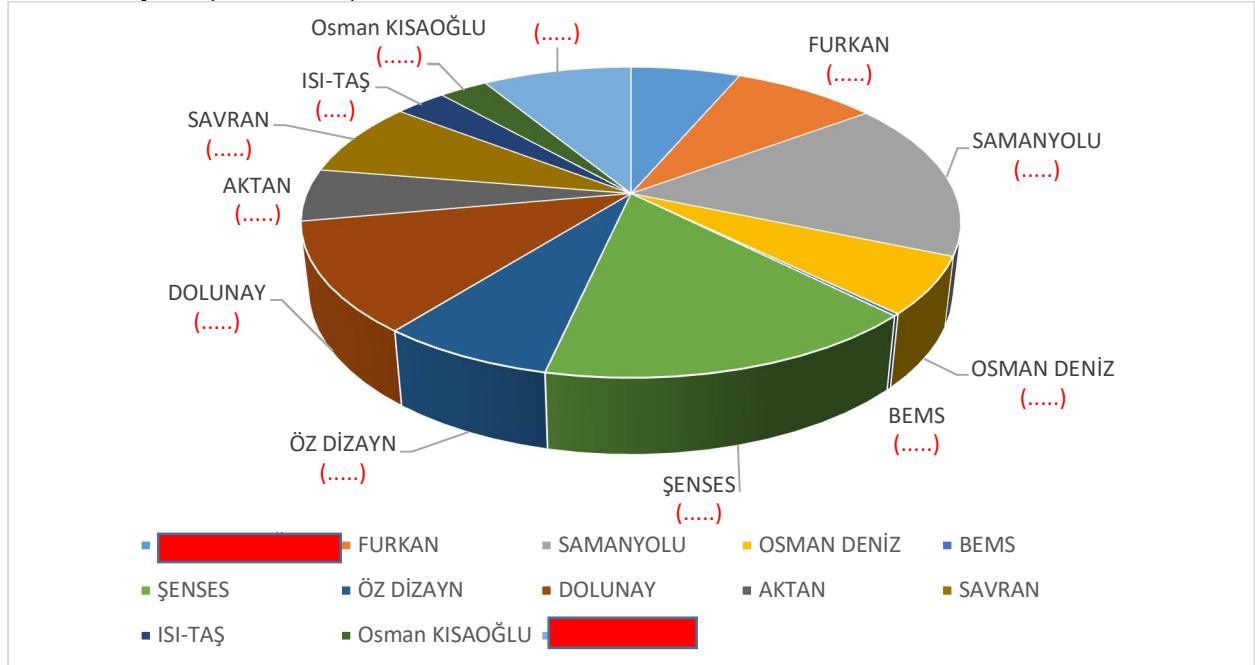
(138) Öte yandan "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"nin 5. maddesinde;

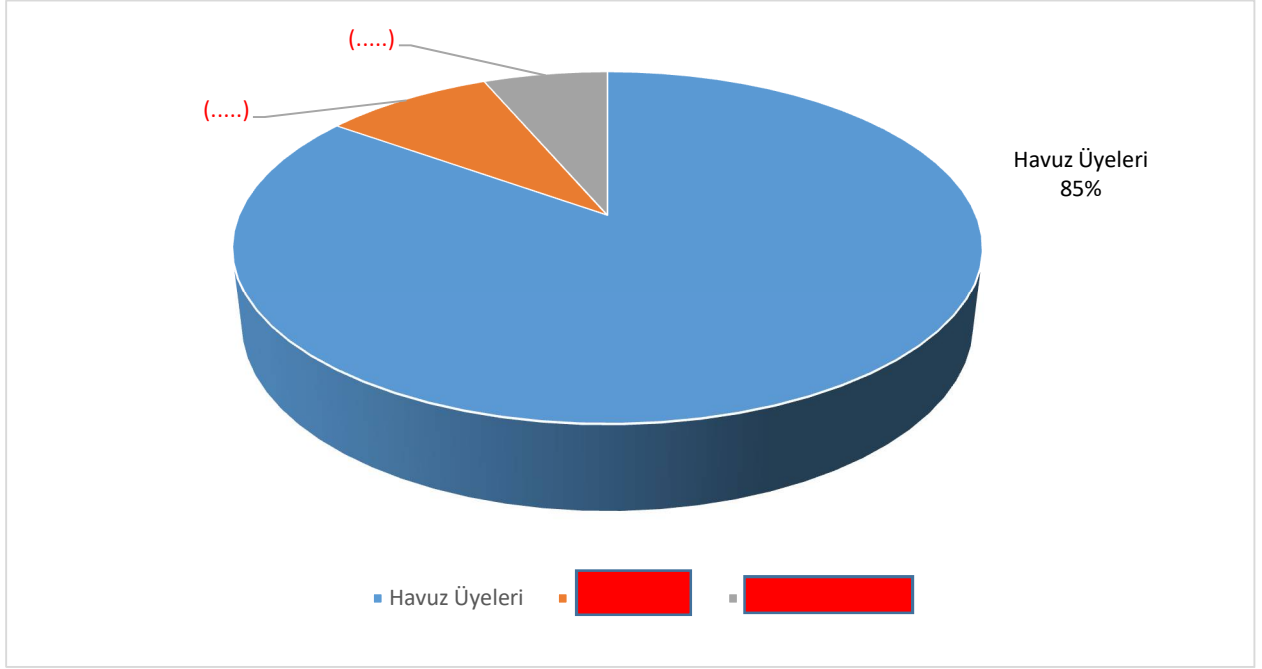
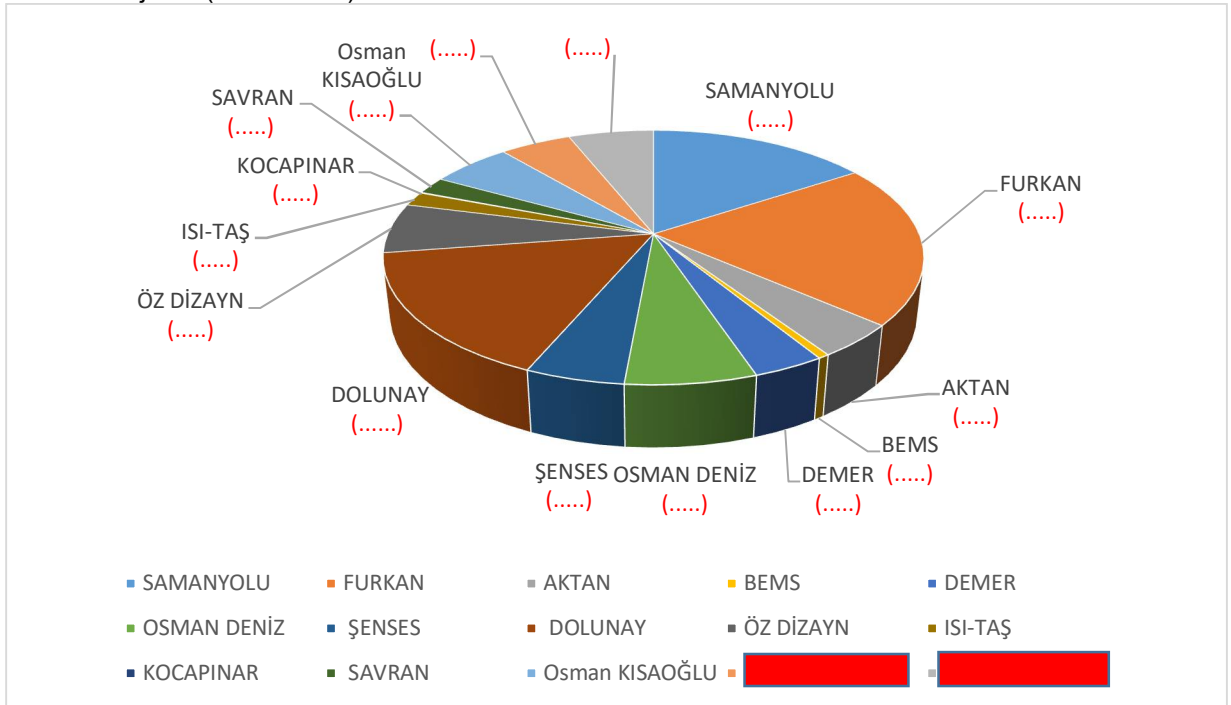
"5.Proje askeri ücret tutarı 5.000 tl ye kadar olan projeler peşin, 15.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı iki taksit, 25.000 tl ye kadar olan projeler 5.000 peşin geri kalan kısmı üç taksit, 25.000 tl den büyük projeler dört de biri peşin geri kalanı 3 eşit taksit ile ödenecektir. Proje müellifi projeleri tastiki esnasında peşin olan kısmı nakit geri kalan kısmı çek veya senetlerini ibraz edecektir."

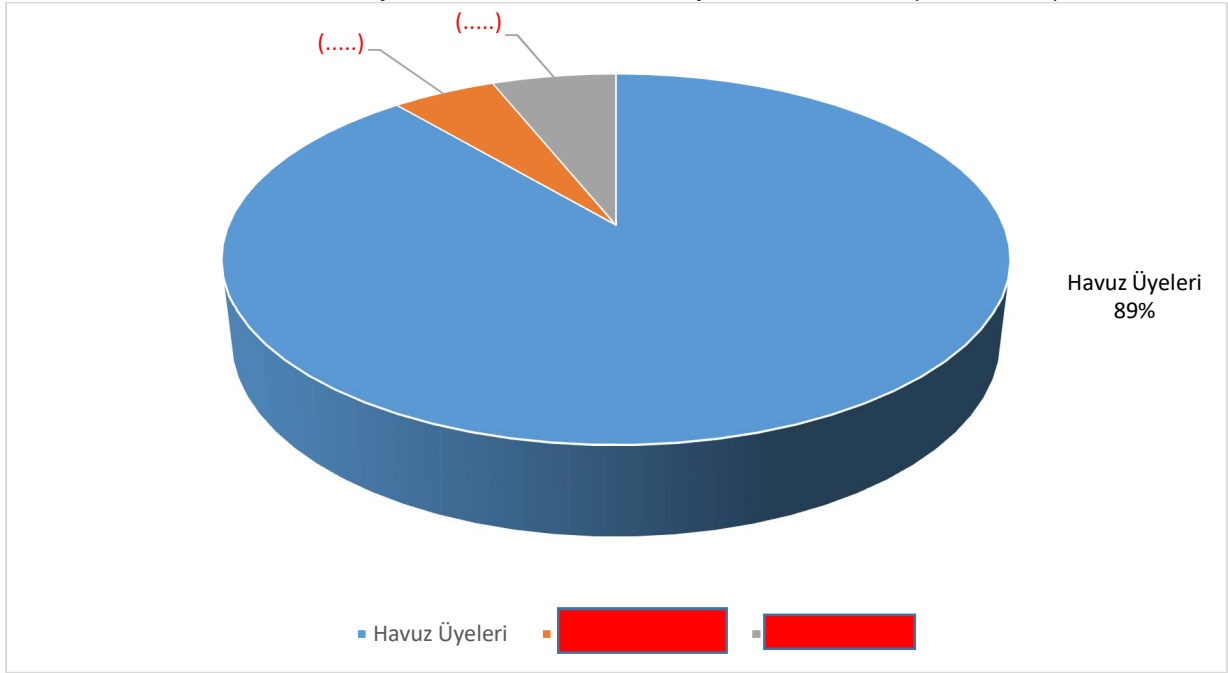
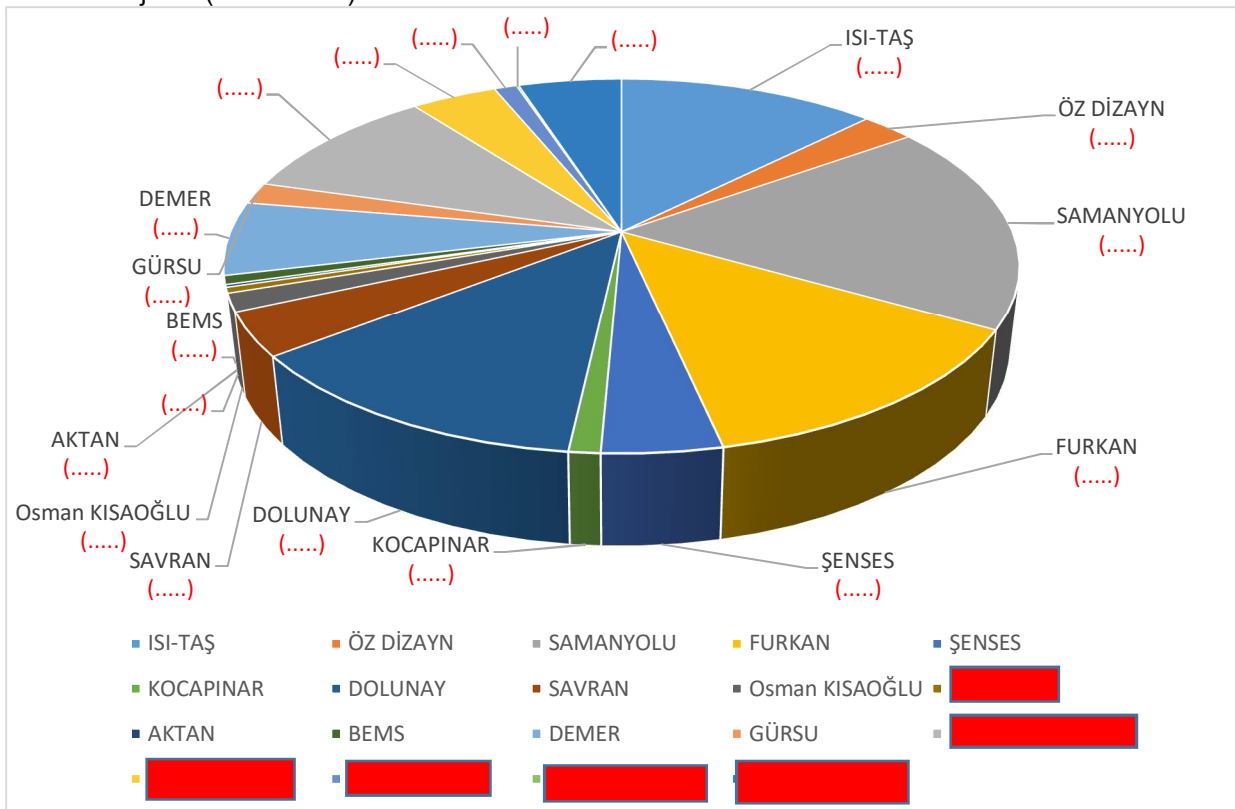
hükümünün bulunduğu görülmektedir. Hükümün hangi gerekçeyle konulduğunu tam olarak tespit etmek adına pişmanlık başvurusu sahibi teşebbüsten bilgi talep edilmiş, intikal eden cevabi yazıda hükümün yüksek meblağlı işlerde müteahhitlere ödeme kolaylığı sağlamak adına konulduğu ifade edilmiştir.

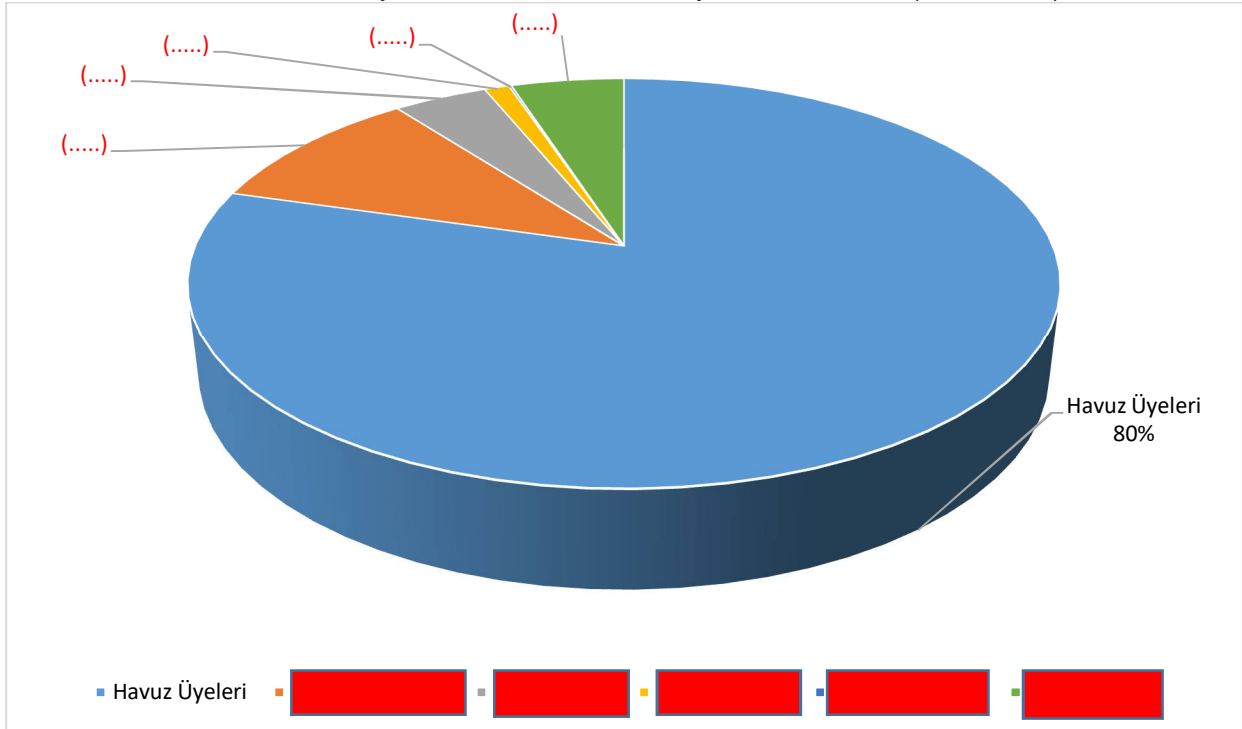
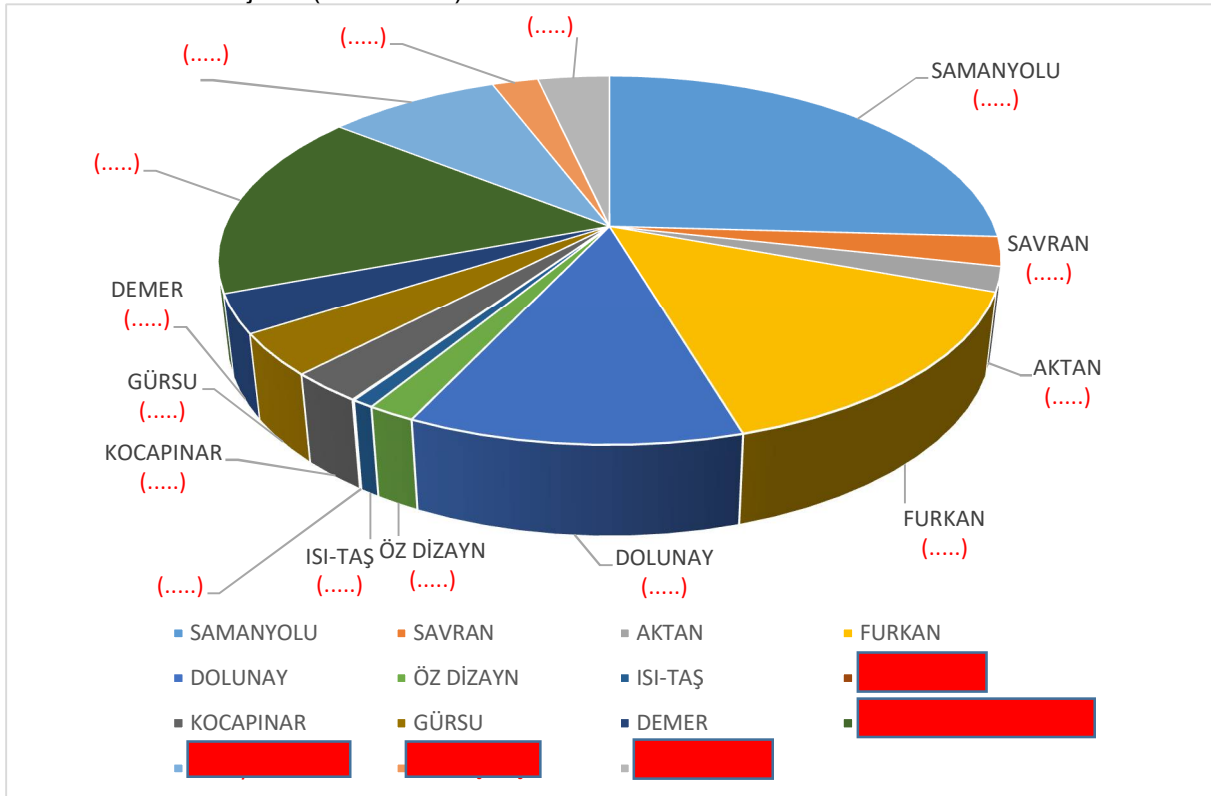
- (139) Söz konusu hükümün 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebileceği kanaatine varılmıştır. Zira bahse konu hükümlerle havuz üyesi teşebbüslerin sundukları hizmete ilişkin satım şartlarının piyasa koşulları dışında teşebbüsler arasında akdedilen bu sözleşmeyle belirlendiği görülmektedir.
- (140) Bu çerçevede, Burdur ilinde serbest mühendislik alanında faaliyette bulunan; ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, DOLUNAY, SAMANYOLU, AKTAN, OSMAN DENİZ, FURKAN, ÖZ DİZAYN, ŞENSES, TOLACI, BEMS, SAVRAN, KOCAPINAR, DEMER ve GÜRSU'nun fiyat tespiti yapmak ve havuz kurmak suretiyle gelir paylaşımına giderek 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.
- (141) Soruşturma konusu şikâyetlerden bir diğeri, havuz üyesi olmayan SMM'lerin projelerinin TEMSİLCİLİK tarafından onaylanmadığı iddiasıdır. Anılan dönemlerde TEMSİLCİLİK yönetiminde havuz üyesi teşebbüslerin bulunması nedeniyle bahsi geçen iddia ciddi görülmüş ve detaylı bir inceleme ihtiyacı doğmuştur. Bu iddia kapsamında TEMSİLCİLİK'ten 2008-2013 yılları arasında SMM'lerin yaptıkları projelerin (mekanik tesisat, asansör avan, doğalgaz iç tesisat, LPG dönüşüm) sayısı ve büyüklüğü bilgisi istenmiş, intikal eden bilgilerin incelenmesi sonucunda ulaşılan verilere soruşturma sürecinde elde edilen bilgi ve belgeler bölümünde tablo olarak yer verilmiştir (Tablo 1,2). Aşağıdaki grafiklerde de 2009-2012 yılları arasında havuz üyesi SMM'lerin yaptıkları mekanik tesisat projelerinin m² ve adet bazında dağılımına yer verilmektedir.

Grafik 1: 2009 Yılında Piyasada Faaliyet Gösteren SMM'lerin Temsilcilikten Vize Alarak Yaptıkları Mekanik Tesisat Projeleri (m² bazında)

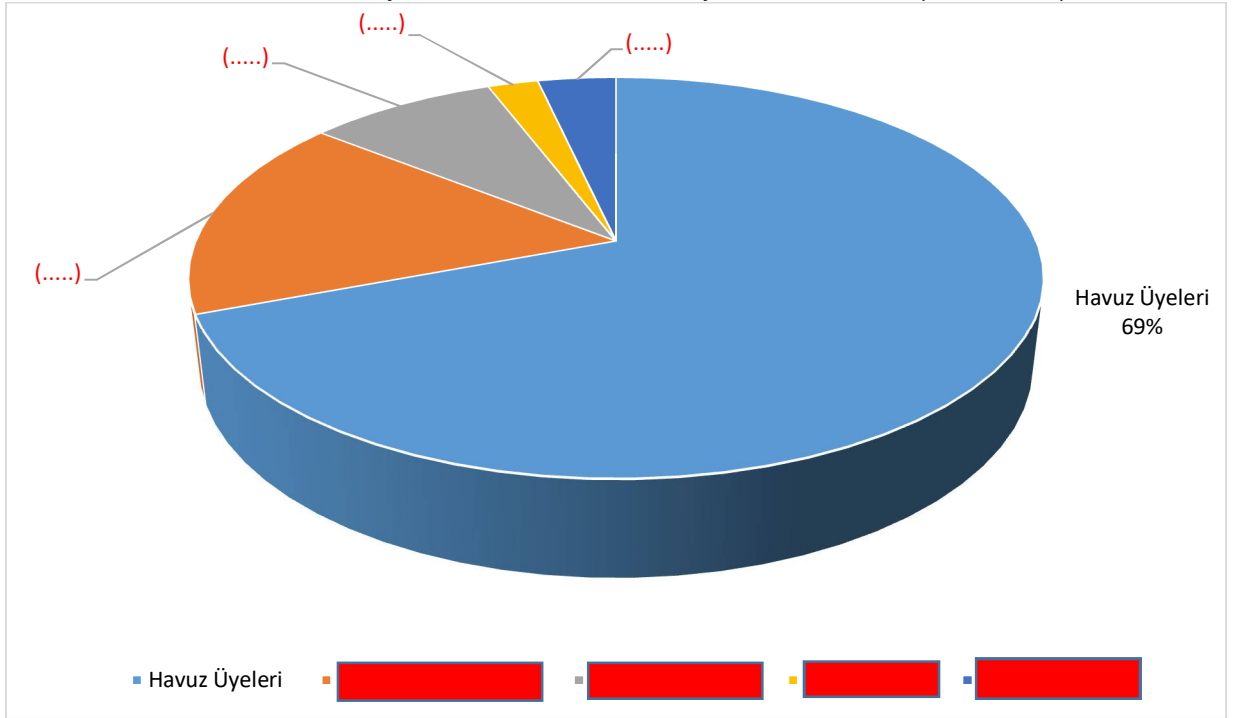

Grafik 2: 2009 Yılında Havuz Üyesi Olan SMM'lerin Piyasadaki Durumu (m² bazında)**Grafik 3:** 2010 Yılında Piyasada Faaliyet Gösteren SMM'lerin Temsilcilikten Vize Alarak Yaptıkları Mekanik Tesisat Projeleri (m² bazında)

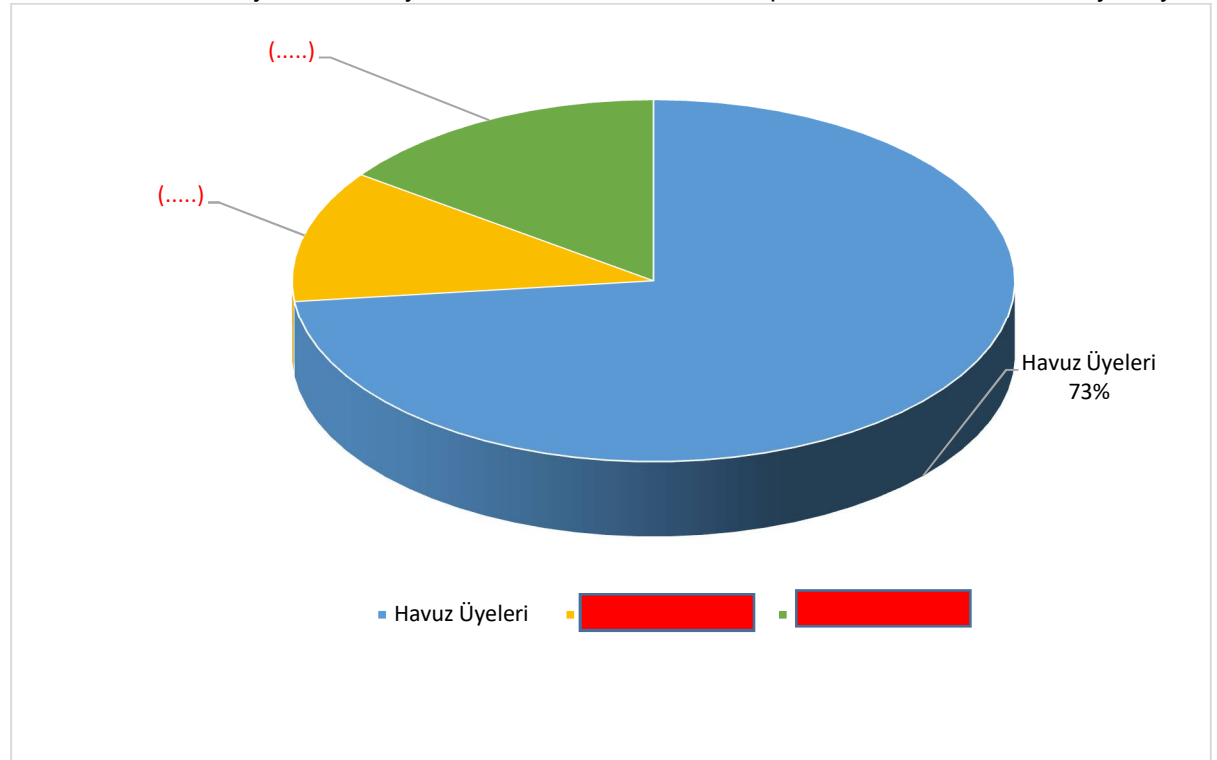
Grafik 4: 2010 Yılında Havuz Üyesi Olan Mühendislerin Piyasadaki Durumu (m² bazında)**Grafik 5:** 2011 Yılında Piyasada Faaliyet Gösteren SMM'lerin Temsilcilikten Vize Alarak Yaptıkları Mekanik Tesisat Projeleri (m² bazında)

Grafik 6: 2011 Yılında Havuz Üyesi Olan Mühendislerin Piyasadaki Durumu (m² bazında)**Grafik 7:** 2012 Yılında Piyasada Faaliyet Gösteren SMM'lerin Temsilcilikten Vize Alarak Yaptıkları Mekanik Tesisat Projeleri (m² bazında)

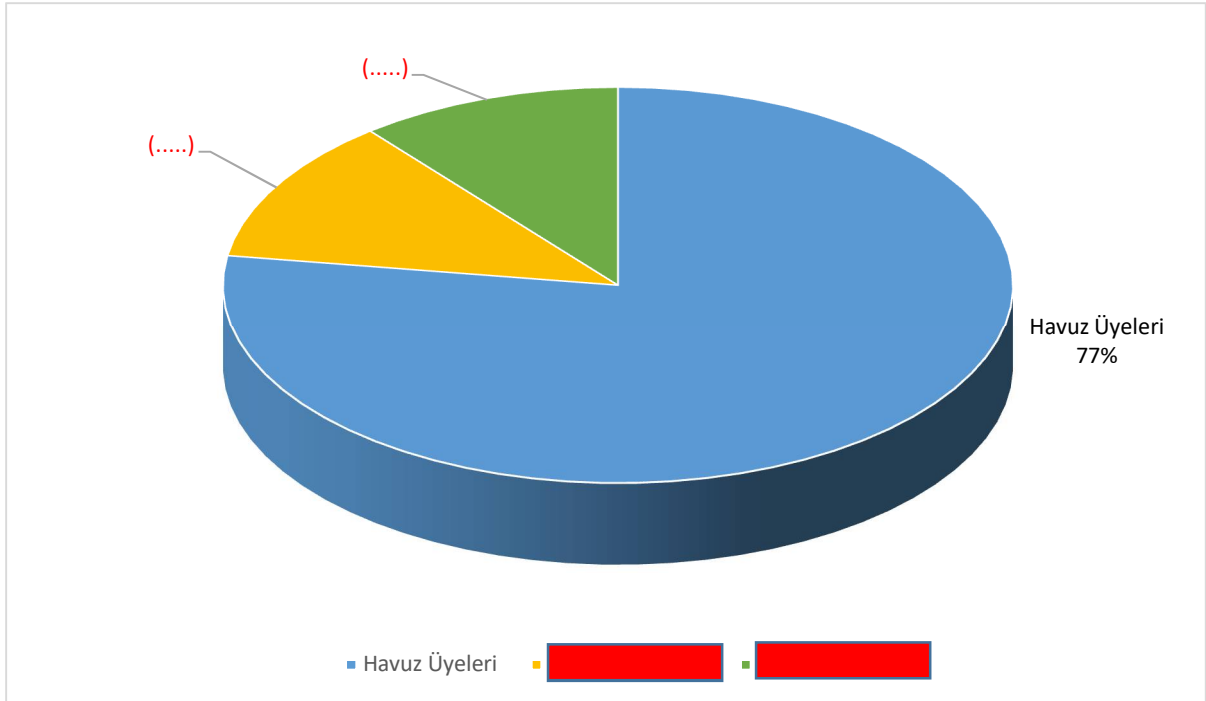
Grafik 8: 2012 Yılında Havuz Üyesi Olan Mühendislerin Piyasadaki Durumu (m² bazında)

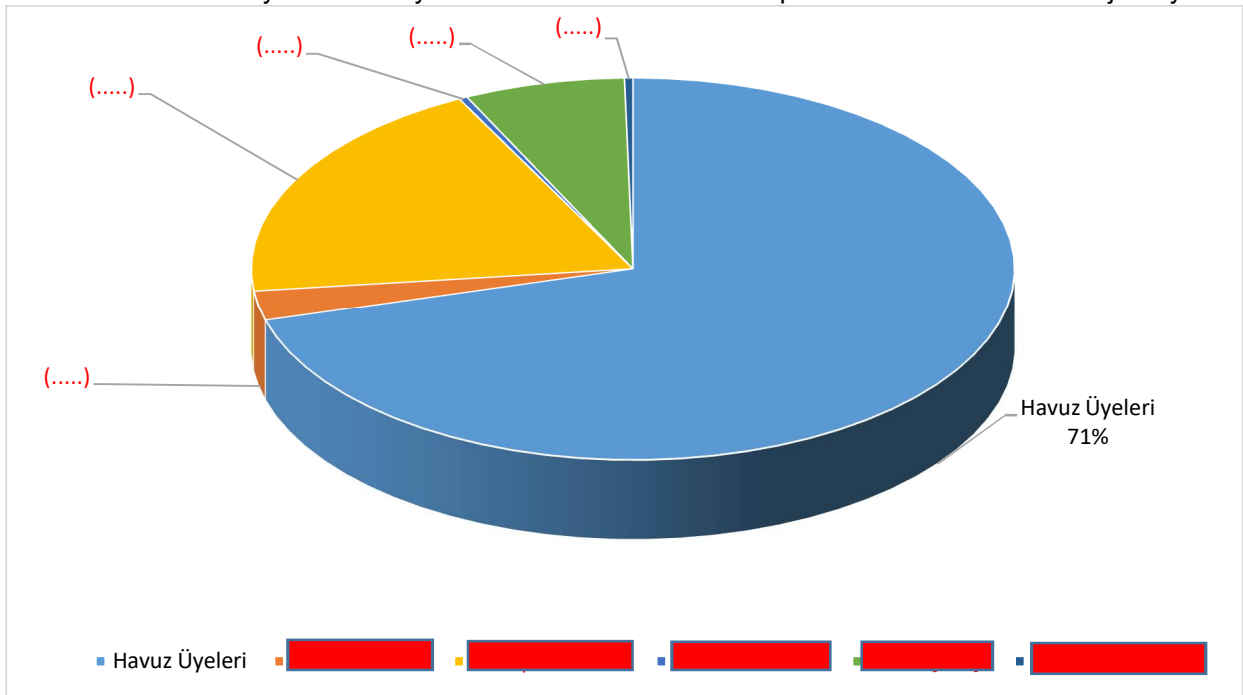
Grafik 9: 2009'da Piyasada Faaliyet Gösteren Mühendislerin Yaptıkları Mekanik Tesisat Proje Sayıları

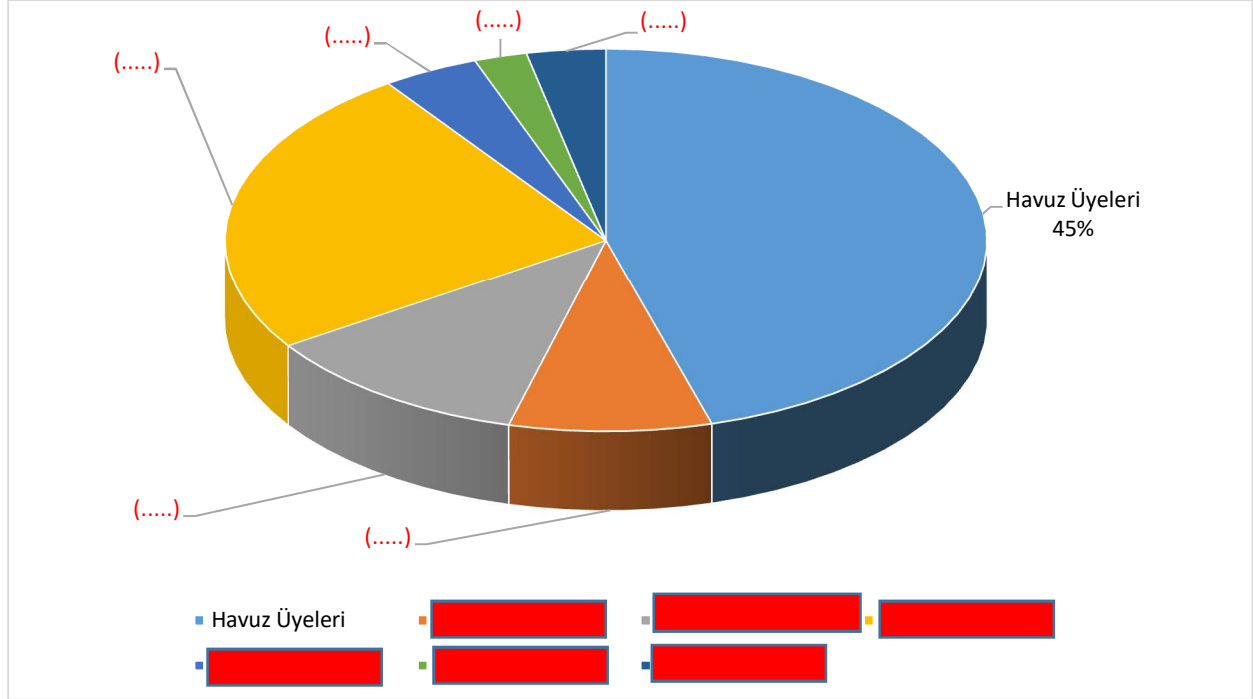
Grafik 10: 2010'da Piyasada Faaliyet Gösteren Mühendislerin Yaptıkları Mekanik Tesisat Proje Sayıları

Grafik 11: 2011'de Piyasada Faaliyet Gösteren Mühendislerin Yaptıkları Mekanik Tesisat Proje Sayıları

Grafik 12: 2012'de Piyasada Faaliyet Gösteren Mühendislerin Yaptıkları Mekanik Tesisat Proje Sayıları

- (142) Grafik 1, 3, 5 ve 7'de 2009-2012 yılları arasında Burdur ilinde faaliyet gösteren her bir SMM'nin yaptığı projelerin m² bazında pazardaki payları gösterilmektedir. Grafik 2, 4, 6 ve 8'de ise yine aynı yıllarda piyasada faaliyette bulunan ve havuz oluşumu içinde bulunan SMM'lerin pazarda edindikleri toplam pay gösterilmektedir.
- (143) Söz konusu grafiklerden görüleceği üzere 2009 yılında havuz oluşumuna dahil olan SMM'lerin m² bazında pazardaki payı %85'tir. 2010 yılında bu pay %89, 2011 yılında %80 ve 2012 yılında %69'dur.
- (144) Öte yandan Grafik 9, 10, 11 ve 12'de 2009-2012 yılları arasında piyasada faaliyet gösteren SMM'lerin çizdikleri proje sayıları oransal olarak verilmiştir. 2009 yılında havuza dahil olan mühendisler için bu oran %73 olup takip eden yıllarda %77, %71 ve %45'tir.
- (145) TEMSİLCİLİK'ten intikal eden proje kayıtlarının incelenmesi dışında 2009-2012 yılları arasında TEMSİLCİLİK'e kayıtlı olarak piyasada faaliyette bulunan 9 SMM ile telefon görüşmesi yapılmış, görüşülen SMM'ler tarafından proje onayı sırasında herhangi bir zorlukla karşılaşılmadığı ifade edilmiştir.
- (146) Bu bağlamda; 2009-2012 yılları arasında TEMSİLCİLİK'ten vize almış tüm mekanik tesisat proje kayıtlarının incelenmesi ve pazarda faaliyet gösteren havuz üyesi olmayan teşebbüslerin ifadeleri doğrultusunda, havuz üyesi olmayan SMM'lerin projelerinin de TEMSİLCİLİK'ten vize alabildiği görülmektedir. Ayrıca yukarıda Tablo-4 ve 5'te daha ayrıntılı şekilde gösterildiği üzere TEMSİLCİLİK denetiminden geçmiş doğalgaz iç tesisat projeleri ve SMM'lerin düzenledikleri LPG dönüşüm montaj tespit raporlarına ilişkin kayıtların incelenmesinden anılan yıllarda havuz üyesi olmayan SMM'lerin projelerinin de TEMSİLCİLİK'ten vize alabildiği görülmektedir.

- (147) Öneri araştırma sürecinde yapılan yerinde incelemeler sırasında Osman KISAOĞLU'nun ofisinde "Konu: 40/1832 sayılı yazını cevabı" başlıklı e-postada³¹;

"...Burdur Gölhisar ilçesinde bir makine tesisat projesi yapacağını, Denizli M.M.Odasına kayıtlı olduğunu, projeyi burdur ii temsilciliğinde tastik ettireceğini bir sorun olup olmadığını sormuş... Kendine Burdur' da meslektaşlarımız arasında bir mesleki dayanışma bulunduğunu, Başka illerle Burdurlu hiçbir meslektaşımızın proje yapmama kararı aldığını, Diğer illerdeki meslektaşlarımızdan da böyle bir tavır beklediğimizi, bizim bu mesleki dayanışmamızın yirmi yıldır devam ettiğini, Ancak bu şekilde Maddi mesleki onurumuzu koruduğumuzu belirterek, Aynı şekilde başka illerden proje için müracaat eden meslektaşlarımıza olayı bu şekilde anlatılınca; Bazı meslektaşlarımız tarafından mesleki dayanışmamızın olumlu bulunduğu, kendisinden de böyle bir tavır ve anlayış beklediğimizi anlatarak projeyi yapma zorunluluğunuz varsa projeyi oda tastikinden geçirmeden de yapı denetim firmasına verebileceğini, böylelikle bizim mesleki dayanışmamızın da bozulmamasına yardımcı olacağını söyledim..."

ifadeleri bulunmaktadır. Belgede bahsi geçen durumun mevcudiyetinin tespitini sağlamak adına TEMSİLCİLİK'ten, MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerin TEMSİLCİLİK'ten vize alarak yaptıkları projelerin kayıtları istenmiştir.

- (148) İntikal eden belgelerden; soruşturma sürecinde elde edilen belgeler bölümünde daha ayrıntılı şekilde gösterildiği üzere (Tablo 3), 2005-2017 yılları arasında mekanik tesisat projesi kapsamında toplamda 23 adet projenin TEMSİLCİLİK'ten vize aldığı görülmektedir. Bunun dışında 2010-2016 yılları arasında TEMSİLCİLİK denetiminden geçmiş 191 adet asansör uygulama projesinin tamamının MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerce yapıldığı, yine 2010-2013 yılları arasında TEMSİLCİLİK denetiminden geçmiş 3668 adet doğalgaz iç tesisat projesinin 1002 adetinin MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerce yapıldığı görülmektedir.
- (149) Aynı zamanda MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı olan ve Burdur'da proje yapmış SMM'ler ile telefon görüşmesi yapılarak görüşmeler tutanağa bağlanmış, görüşülen bu SMM'ler, proje onayı sırasında TEMSİLCİLİK'te herhangi bir problem yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.
- (150) Yukarıda yer verilen bilgi ve belgeler ışığında "havuz üyesi olmayan SMM'lerin projelerinin TEMSİLCİLİK tarafından onaylanmadığı" iddiasını gerçeği yansıtmadığı ve bu çerçevede TEMSİLCİLİK'in faaliyetlerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil edebilecek bir nitelik arz etmediği sonucuna ulaşılmıştır..

1.6.3. 4054 sayılı Kanun'un 5. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

- (151) Rekabet hukukunda yasaklanan rekabeti bozucu anlaşma türlerinin başında kartel anlaşmaları gelmektedir. Karteller, fiyatı ve kârı artırmak amacıyla rakip teşebbüsler arasındaki uzlaşmalardır. Uygulamada, bu durum, genellikle, fiyat tespiti, arz miktarının kısıtlanması, pazar paylaşımı, müşteri veya bölgelerin bölüşümü, ihalelerde danışıklı hareket edilmesi veya bunların bileşimi ile gerçekleştirilmektedir. Karteller rekabeti sınırlamakla birlikte telafi niteliğinde herhangi bir somut fayda ortaya çıkarmamaktadırlar. Aksine fiyatların rekabetçi seviyenin üzerine çıkmasını sağladıklarından, tüketicilere ve topluma zarar vermektedirler. Fiyat artışı neticesinde tüketiciler ya hizmeti hiç satın alamamakta ya da aynı mal veya hizmeti daha yüksek bir fiyattan satın almaktadırlar. Bu şekilde tüketici refahında ve dolayısıyla toplumsal refahta bir azalma gerçekleşirken sadece kartel üyelerinin refahında bir artış olmaktadır.

³¹ Orijinal belgedeki yazım hataları aynen korunmuştur.

- (152) Kartellerin ortaya çıkardığı zararlar yalnızca tüketicilerin refahındaki azalmayla da sınırlı değildir. Karteller üyeleri üzerindeki maliyetleri azaltmak ve yenilikler yapmak yönündeki baskıları azalttığından, başka birtakım iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasal problemler de doğurmaktadır. Bu çerçevede; enflasyonun artması, etkinliğin ortadan kalkması, aynı sektörde hukuka uygun biçimde rekabet etmek isteyen ve/veya kartel konusu ara ürün niteliğinde ise bunun alıcısı konumundaki teşebbüslerin zarara uğraması daha kaliteli ürünün, daha az fiyatla, daha çok kişi tarafından satın alınamaması nedeniyle sosyal problemler oluşması, girişimciliğin azalması ve halkın serbest piyasa ekonomisine olan güveninin sarsılması, kartellerin ortaya çıkardığı diğer zararlar olarak sayılabilir.
- (153) Bu çerçevede, soruşturmaya konu rekabet ihlallerine ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında re'sen muafiyet değerlendirmesi yapılması durumunda, söz konusu davranışların "mal veya hizmetlerin üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması" gibi bir sonuç doğurmadığı, ayrıca soruşturmaya konu eylemler sonucu ortaya çıkan faydanın tamamen kartel üyeleri lehine etki doğurması sebebiyle ve daha da önemlisi başta soruşturmaya taraf teşebbüslerin müşterileri olmak üzere, toplumun bu uygulamalardan önemli zararlar görmesi nedenleriyle söz konusu anlaşmalara muafiyet tanınması mümkün değildir.

I.6.4. Tarafların Savunmaları

I.6.4.1. TEMSİLCİLİK Adına MMO

- (154) TEMSİLCİLİK adına MMO tarafından yapılan 29.12.2016 tarih ve 7487 sayı ile Kurum kayıtlarına giren yazılı savunmada özetle;
- Anayasa'nın 135. maddesi ve özel kuruluş kanunu olan 6235 sayılı TMMOB Kanunu hükümleri uyarınca MMO'nun; meslek mensuplarının ve mesleki faaliyetlerden yararlananların karşılıklı hak ve menfaatlerini koruyacak şekilde, kamu yararı doğrultusunda mesleğin ve meslek mensuplarının gelişiminin sağlanması, meslek disiplini ve ahlakının korunması çerçevesinde, herhangi ticari bir mal ve/veya hizmet piyasasında değil kamusal alanda faaliyet gösteren ve kamusal niteliği olan bir meslek örgütü olduğu, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinde tanımlanan teşebbüs ve teşebbüs birliği kavramları kapsamında değerlendirilemeyeceği ve teşebbüs ve teşebbüs birlikleri için öngörülen önaraştırma ve soruşturmaya konu edilemeyeceği,
  - MMO'nun tek bir tüzel kişiliği olduğu, hak ve fiili ehliyetini yetkili organ olan MMO Yönetim Kurulu kararlarıyla kullandığı, şube ve temsilciliklerin ise tüzel kişiliklerinin olmadığı ve bunların MMO'nun faaliyetlerinin yerel düzeyde yürütülmesi işlevini gördükleri, MMO'nun ülke genelinde ya da herhangi bir il yerelinde serbest mühendislik faaliyetleri yürütenler arasında havuz oluşturulması gibi bir uygulamaya yönelik herhangi bir kararı olmadığı gibi MMO adına hukuki muamelede bulunma yetkisi olanlarca bu konuda herhangi bir sözleşmenin de yapılmadığı, Şube Yönetim Kurulları ve Temsilcilik görevine atanan kişilerin, MMO adına hukuken gerçekleştirebilecekleri sözleşme, protokol vb. hukuki muamelelerin hukuki geçerliliğinin ancak MMO Yönetim Kurulu kararıyla bu konuda kendilerine yetki verilmesi halinde mümkün olacağı, MMO tüzel kişiliği adına idari işlem ya da hukuki muamele yapma ya da MMO uygulaması belirleme yetkisi bulunmayan kişi ya da kişilerce yapılacak herhangi bir hukuki muamelenin MMO'yu bağlayıcı bir yönünün olmayıp MMO tüzel kişiliği adına hüküm ve sonuç doğurmasının da mümkün olmadığı ve böyle bir durumda, yetkisiz gerçek kişi/kişilerce yapılan uygulama ya da hukuki muamelelerden doğabilecek hukuki

ve cezai sorumluluğun da kişisel olacağı ve somut olayda da benzer bir durumun söz konusu olduğu,

- MMO'nun havuz sistemi gibi bir uygulamasının bulunmadığı, serbest mühendislik faaliyetlerinin yürütülmesi konusunda ilgili meslek odası olarak MMO'nun yürüttüğü uygulamaların, TMMOB Disiplin Yönetmeliği hükümlerinin ortaya koyduğu uygulamalar olduğu ve söz konusu yönetmelik hükümleri MMO'nun ülke genelindeki tüm Şube ve Temsilciliklerindeki tüm üyelerine genel, eşit ve objektif şekilde uygulandığı,
- TEMSİLCİLİK kayıtlarındaki 2010-2013 yılları arasında mesleki denetimi gerçekleştirilen üyelerin proje sayılarından da anlaşılacağı üzere, TEMSİLCİLİK'te SMM'li olarak kaydı olsun ya da olmasın söz konusu TEMSİLCİLİK'e mesleki denetim için başvuran tüm SMM'li üyelerin mesleki denetimlerinin yapıldığı, TEMSİLCİLİK'e başvurup da, mesleki denetimden geçmeyen projeye rastlanmadığı, Kurumun soruşturmasına esas teşkil eden oluşum iddialarında adı geçen 13 SMM'li üye dışında da mesleki denetimlerin gerçekleştirildiği, rekabeti önleyecek şekilde işlem yapılmadığı,
- E-posta yazısının MMO'nun resmi kayıtlarında bulunmadığı, söz konusu yazının tarih ve sayı alarak TEMSİLCİLİK kayıtlarına giren bir yazı olmadığı dolayısıyla MMO'nun resmi bir yazısı ya da belgesi olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı, söz konusu yazının Osman KISAOĞLU'nun tamamen kendi inisiyatifi çerçevesinde şahsen ilgi tutup şube yönetimine yazmış olduğu kişisel bir e-posta yazısı olduğu ve kendi şahsıyla MMO'yu özdeşleştirip TEMSİLCİLİK'i zan altında bırakacak şekilde yetkisini aşan konulardaki kişisel niyet ve düşüncelerine ilişkin kaleme aldığı yazının MMO'nun kurumsal işleyişinde yeri olmadığı gibi MMO'yu bağlayan bir yönünün de bulunmadığı,
- Sonuç olarak MMO'nun yukarıda belirtilen nedenlerle yürütülen soruşturma kapsamından çıkarılması gerektiği,

hususları ifade edilmiştir.

I.6.4.2. ŞENSES

(155) ŞENSES tarafından yapılan yazılı savunmada;

- Daha önce aynı konuyla ilgili Kurum tarafından yapılmış olan iki incelemede 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilmediğine yönelik kararlar mevcutken aynı konuyla ilgili yazılı savunma istenmesinin yanlış olduğu,
- Söz konusu olayda soruşturma zamanaşımı süresinin dolduğu, iddia edilen oluşumun yıllar önce sona erdiği, oluşumun herhangi bir kartel kurma amacı taşımadığı, oluşumun mesleki açıdan yardımlaşma amaçlı olup meslek kalitesini artırmak için kurulduğu, MMO'nun oluşumda yer almayanların projelerini onaylamaması gibi bir durumun olmadığı,
- Burdur'da bulunan MMO'nun temsilcilik düzeyinde Antalya Makine Mühendisleri Odası'nın bir şubesi olduğu ve bu yüzden oluşuma dâhil olmayan mühendislerin projelerini onaylamamak suretiyle oluşuma katılımlarını sağlamak gibi bir rolünün olmadığı,

- Asgari ücretin, mühendislerin belirlenen ücretin altında çalışmasını engelleyecek bir hak olduğu, belirlenen asgari ücretin serbest çalışan mühendislerin çalışma yaşamındaki gerçek alt sınır ücreti olabilmesinin ancak bir mücadele ile gerçekleşebileceği, piyasada faaliyet gösteren mühendislerin vize ücreti, KDV ve gelir vergisi gibi giderlere katlanmak zorunda olduğundan asgari ücretin mühendislerin asgari geçimlerini temin edebilecekleri bir rakamı ihtiva ettiği, sayılan sebeplerle Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ne ihtiyaç duyulduğu, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ndeki amacın tahsil edilen ücretleri asgari ücret tarifesinde yer alan tutarlara yaklaştırmak ve fiyatların asgari ücretin altına düşmesini engellemek olduğu,
- Soruşturma Heyeti'nin kanaatinin Mesleki Dayanışma Sözleşmesi maddelerinin asgari ücret miktarının üzerinde fiyat belirlenmesi yönünde olmasının taraflarınca çözümlenemediği, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde ne asgari ücretin üzerinde bir fiyata ne de pazar ve müşteri paylaşımına yönelik bir madde bulunmadığı, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde yer alan %40,%60 ve %80 gibi oranların belirlenmesinin nedeninin asgari ücret tutarında, minimum kârlarla kaliteli ve MMO ile onay mercii olan belediyenin şartlarına uygun proje çizerek kaliteli hizmet vermek olduğu,
- Soruşturma Raporu'nda bahsedildiği gibi tekelleşme veya kartel olabilmesi için birbirinden bağımsız işletmelerin çok kazanç elde etmek amacıyla başka işletmelerin rekabetlerini ortadan kaldırmak gibi gayelerle bir birliktelik içinde olmalarının gerektiği ancak böyle bir durumun kesinlikle söz konusu olmadığı, böyle bir durumun gerçekleşebilmesi için 13 üyenin müşteriyi kendilerinden hizmet alımlarına mecbur bırakıyor olması gerektiği, ancak böyle bir durumun hiçbir göstergesinin olmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda belirtilen yıllar içerisinde il dışından veya oluşuma dahil olmayan bir çok mühendisin proje çizemediği ve projelerinin gerekli mercilerce onaylandığı,
- İmzalanan senetlerin, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ne taraf olan mühendislerin oluşumdan önceden faydalanarak, faydalanmanın akabinde ayrılması bağlamında fayda karşılığı olarak alınan belge olduğu, senetlerin kesinlikle denetleme, cezalandırma gibi klasik kartel yapısıyla ilgisinin bulunmadığı, kartel yapısının söz konusu olabilmesi için gerekli unsurların hiç birisinin bulunmadığı ve böyle bir durumun olabilmesi için TEMSİLCİLİK'in de oluşuma dahil olmasının gerektiği, oysa Soruşturma Raporu'nda TEMSİLCİLİK'in 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil edecek herhangi bir davranışının bulunmadığının tespit edildiği,
- Soruşturma Raporu'nda belirtildiği üzere TEMSİLCİLİK'in soruşturma konusu iddialar bakımından 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal oluşturabilecek herhangi bir fiilin olmadığı ve dolayısıyla il dışından gelen ve Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ne taraf olmayan mühendislerin projelerini onaylatabildikleri nazara alındığı zaman anılan sözleşmede taraf olan kendilerinin amacının sadece tahsil edilen ücretleri asgari ücret tarifesinde yer alan tutarlara yaklaştırmak, fiyatların asgari ücretin altına düşmesini engellemek olduğu,
- Soruşturmaya esas olan Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ne ve dolayısıyla uygulamalara 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınması gerektiği

hususları ifade edilmiştir.

I.6.4.3. BEMS

(156) BEMS tarafından yapılan yazılı savunmada;

- Proje fiyatlarının asgari fiyatlara göre kesildiği, sosyal dayanışma gereği proje yapamayan üyeler için para ödendiği, söz konusu oluşumda isimleri geçen 13 mühendis dışında piyasadaki diğer mühendisler -Akan TOPCAN dâhil- herhangi bir kısıtlama yapılmadığı,
- Bütün SMM'lerin çeşitli yerlerde proje onaylatabileceği ancak genellikle kendi odalarıyla problemlerinin olduğu,
- Proje faturalarının vergi dairesi tarafından ceza kesilebileceği için SMM fiyat çizelgesine göre belirlendiği, bu durumun da rekabet hukukuna aykırı olmadığı,
- Makine mühendisleri arasındaki birlikteliğin, kendisi gibi kağıt üzerinde iş yapan mühendislerin, müteahhit mühendisler karşısında korunması için düzenlendiği, müteahhit mühendislerin gelir ve giderlerini tutturmak için projelerini asgari ücretin 1/5'ine yapabildikleri,
- Birliktelikte, kesilen faturaların MMO tarafından belirlenen asgari ücrette olup olmadığı kontrol edildiği, ayrıca projelerin incelendiği, üç yıldır fiyatların MMO fiyatlarının 1/5'ine kadar düştüğü, faturaların, mühendislerin aldığı fiyat üzerinden kesildiğinden devletin vergi kaybına uğradığı, projelerin MMO tarafından incelenmediği,
- (.....),
- Oluşumun dışında olan mühendisler herhangi bir zorluk yaşatılmadığı,
- (.....),
- İnşaat müteahhitlerinin aşırı kazanç elde ettiği ve projelerin piyasada çok düşük fiyatlarla çizildiği

hususları ifade edilmiştir.

I.6.4.4. TOLACI

(157) TOLACI tarafından yapılan savunmada özetle,

- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin, yapılacak işlere, MMO tarafından yayınlanan asgari ücret tarifesi üzerinden faturalama zorunluluğu getirildiği için imzalandığı,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin, piyasadaki işleri bölüşme ve belli bir fiyat belirleme anlaşması olmadığı, her firmanın kendi belirlediği bedeller üzerinden müşterilerle anlaştığı, her firmanın ayrı tutarlarda proje yaptığı, hiçbir zaman asgari ücretin üzerinde bir fiyat oluşturulmadığı,
- Anlaşmaya dahil olmayanların ve piyasaya yeni giren mühendislerin serbest rekabet şartlarında faaliyetlerini sürdürdükleri,
- TEMSİLCİLİK'in proje onaylama konusunda herhangi bir zorluk çıkarmadığı, serbest rekabet şartları içinde yapılan anlaşmanın zamanla uygulanamaz hale gelip kendiliğinden dağıldığı ve kendisinin şu anda hiçbir işte çalışmadığı,

- Mesleki dayanışma anlaşmasının, TMMOB tarafından uygulanan asgari ücret zorunluluğundan dolayı yapıldığı, anlaşmanın uygulanmasına yönelik olarak tanzim edilen ancak herhangi bir kıymetli evrak özelliği taşımayan üzerinde soruşturmaya konu mühendislerin imzalarının bulunduğu 20,000 TL'lik teminat senedi, Burdur Halk Bankası şubesinde açılan ortak hesap, üyeler adına bu hesaba para yatırılıp üyelere para aktarılması, mühendislerin birbirlerine fatura kesmeleri faaliyetlerinin temel sebebinin, mühendislerin müşterilerinden aldıkları ücreti asgari ücret seviyesine yaklaştırma ve zararlarını azaltmaya yönelik olduğu, asgari ücret tarifesinin üzerinde herhangi bir proje çizilmediği,
- Mühendislerin yıllarca, zorunlu asgari ücret uygulaması nedeniyle müşterilerinden tahsil edemedikleri bedeller üzerinden yani asgari ücret üzerinden faturalar kesmek zorunda kaldığı, bu nedenle odaya ödenen vize harcını, devlete ödenen KDV ve gelir vergilerini yüksek bedellerle ödemek zorunda kalarak zarar ettikleri, ayrıca aşırı rekabet nedeniyle çok düşük bedellerle işlerin alındığı ve bu sebeple mühendislik hizmet kalitesinin düştüğü, mesleki kariyerlerinin zarara uğradığı, emeklerinin karşılığını alamayarak zor durumda kaldıkları,
- Şikâyetçi mühendis de dahil olmak üzere tüm mühendislerin herhangi bir zorlama ve engellemeye uğramadan, serbest bir şekilde mühendislik faaliyetlerinde bulunduğu raporda da tespit edildiği, anlaşmaya dahil olmayan mühendislik firmalarının serbest piyasa ortamında işler alabilmek için kendi belirledikleri değişik bedeller üzerinden birbirleriyle rekabet ederek müşterileriyle anlaşmalar yapabildiği, ortada herhangi bir fiyat anlaşmasının olduğundan söz etmenin mümkün olmadığı,
- Fiyat tespiti yapmak ve havuz kurarak gelir paylaşımına gitmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ihlal edilmesi suçlamasının kaldırılması, konunun; Kurul'un, asgari ücret uygulamasına ilişkin mevzuatın etkisiyle oluşan bu tür eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında bir ihlal olarak kabul edilmeyeceğine yönelik 15.12.2005 tarih ve 05-84/1150-330 sayılı kararı doğrultusunda değerlendirilmesi gerektiği,
- Her bir mühendisin yapmış olduğu proje metre-karelerinin ve tutarlarının farklılık gösterdiği, projelerin sayı ve ölçü birimi olarak eşit miktarlarda olmadığı, projelerin mühendisler arasında sıra, kota veya bir sistem dahilinde dağıtılmadığı, dolayısıyla Kurul'un ihlal olarak kabul ettiği bir uygulamanın olmadığı, müşteri ve pazar paylaşımının olmadığı, bu nedenle dosyanın, Kurul'un benzer sebeple aldığı 14.09.2011 tarihli ve 11-47/1160-406 sayılı kararı yönünde değerlendirilerek müşteri ve pazar paylaşımı suçlamasının kaldırılması gerektiği,
- Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın mesleki dayanışma anlaşması nedeniyle herhangi bir zararının bulunmadığı ve aksine fayda sağladığı, şahsi husumet nedeniyle şikâyetçi olduğunun dikkate alınması gerektiği,

- Rekabet Kurulu personeline konunun araştırılması sırasında iyi niyetle ve soruşturmanın objektif olarak ilerlemesi maksadıyla herhangi bir zorluk çıkarılmadığı, firmasına ait faturalardan yasal saklama süresi bitmiş olanlarının dahi Kuruma eksiksiz olarak ibraz edildiği, eldeki bilgi ve belgelerin sunulduğu, istenilen savunmaların gerçek olarak zamanında yapıldığı, mühendisler arasında yapılan anlaşmanın uygulamasının uzun müddet sürmediği ve zaman zaman bozulduğu ve sonunda herhangi bir uyarı veya soruşturma nedeniyle değil kendiliğinden son bulduğu, uygulamanın bitmesinden bu yana 6-7 yıl kadar bir sürenin geçtiği, 14.09.2013 tarihinde SMM bürosunu kapatarak işlerine son verdiğinden dolayı Kurumun mevzuatları gereği olan muafiyetlerin de uygulanması gerektiği,

belirtilmiştir.

I.6.4.5. KOCAPINAR

(158) KOCAPINAR tarafından yapılan yazılı savunmada,

- Böyle bir oluşumun içinde bulunmanın suç olduğunu bilmediğini, oluşumu bir tür mesleki dayanışma zannettiğini,
- Projelerin MMO Antalya Şubesi'nin belirlediği asgari fiyata göre yapıldığı, yapılan mesleki anlaşmanın asgari ücret altında proje yapmadan meslek değerini belli bir düzeyde tutmayı amaçladığı,
- 2012 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığının MMO'ya, 28253 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin proje onayına ilişkin hükümlerine aykırı davranarak, proje onayını odalardan yaptırmayan makine mühendislerinin serbest mühendislik ve müşavirlik belgesinin 2013 yılı vizesinin yapılmayacağını belirttiğinden her zaman için TEMSİLCİLİK'e projelerini onaylattıkları,
- Ardından anılan mevzuat hükümleri kapsamında 03.04.2012 tarihinden itibaren projelerin meslek odalarınca onaylanmasının ve idarelerce mesleki denetim yapılmasının zorunlu tutulmasının yasal bir dayanağı bulunmadığından TEMSİLCİLİK'e üye olanlar, üye olmadan dışarıdan odaya proje onaylatanlar ya da hiç oda onayı olmadan şehir dışından gelerek proje yapabilenlerin o dönemde aşırı derecede rekabete girdikleri,
- Üyesi olmadan dışarıdan projesi onaylanan firmaların çoğu zaman makine mühendisleri odasının yayımladığı asgari fiyat listelerine uymadan iş aldıkları ve oluşumdaki mühendislerin de bu listeye uyararak iş yapmaya çalışmasının mesleki rekabeti olumsuz etkilediği,
- Dışarıdan gelen meslektaşlarının işin fiyatlandırmasını kafalarına göre alıp projelendirdiği, kendilerinin ise resmi listeye göre yapmaya çalıştıkları, söz konusu koşullarda iş yapma olasılıkları kalmadığından proje yapamadıkları, bu nedenle TEMSİLCİLİK'e kayıtlı olan kendilerinin oda üyeleriyle mesleki dayanışma içerisinde oldukları,
- Hiçbir zaman resmi listenin üzerinde ve altında fatura kesmedikleri, böylelikle hem meslektaşlarının kendi arasında anlaşmış olduğu hem de devletin vergi kaybının olmadığı,
- Bu oluşumun kendi aralarında bir dayanışma olduğu, bu oluşum ile meslektaşlar arasında bilgi paylaşımı sağlandığı, yeni mezunların gelişimini sağladığı,

- Kurum tarafından yapılan yerinde incelemenin ardından TEMSİLCİLİK'ten o dönemlerde havuz içinde olmayan kişilerin de odadan proje onayı yaptırabildiklerini öğrenmiş bulunduğunu, havuza dahil olmayanların proje onayı yapılmıyor diye kulaktan dolma duyulan şeylerin aslının olmadığı,
- Kendisi mezun olur olmaz havuz oluşumu dışında proje çizmeye girişmediğinden böyle bir sorunla karşılaşmadığı, söz konusu havuza son katılanlardan biri olduğu, bu oluşumun sorunlu bir şey olduğunu bilmediği, oluşumun kendi döneminde bir kez dağıldığı ve bir yıllık bir süre için uygulandığı, sonrasında tekrar bir araya geldiği ama sürdürülebilirlik sağlanamadığı, yaklaşık olarak son üç senedir oluşumun var olmadığı,
- Öte yandan kendisinin de son dört yıldır proje işiyle uğraşmadığı

ifade edilmiştir.

I.6.4.6. SAVRAN

(159) SAVRAN tarafından yapılan yazılı savunmalarda özetle,

- Havuz sistemine dâhil olmayan mühendislerin projelerinin onaylanmaması yönündeki iddialara açıklık getirilmesi için Proje Onay Defteri'nin kontrol edilmesi gerektiği, söz konusu dönemde havuz uygulamasına dâhil olmayan mühendislerin de proje onayı yaptırabildiği, haklarında soruşturma yürütülen on üç makine mühendisinin; MMO'nun belirlediği asgari ücretin üzerinde proje ücreti belirmediği ve Katma Değer Vergisi Kanunu'nun yaptırımlarına maruz kalmamak adına mesleki dayanışma içine girildiği,
- Kurul'un da daha önce iki kez aynı konuyla ilgili soruşturma açılmasına gerek olmadığı yönünde karar verdiği,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin bir çeşit sosyal dayanışma olduğu, makine mühendislerinin asgari ücret altında proje yapmasının engellenmesi için bağlayıcı bir unsur olduğu, soruşturma kapsamında incelenen mühendislerin rekabeti engelleyici bir tutum sergilemediği, proje tutarlarının eşit olarak paylaşılmadığı, asgari ücret tarifesine uyum gösterilerek; hem KDV hem de gelir vergisi yönünden zarara uğrayıp birtakım yaptırımlara maruz kalmamak adına kendilerince önlem aldıkları

ifade edilmiştir.

I.6.4.7. SAMANYOLU

(160) SAMANYOLU tarafından yapılan yazılı savunmada özetle;

- Soruşturma dosyası ile, piyasadaki rakiplerin hizmet kalitesini devre dışı bırakarak rekabetin engellendiği, bu eylemlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde yer alan; mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi hali ile (b) bendinde yer alan mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü halinin meydana getirildiğinin belirtildiği,
- Oysaki proje ücretlerinin kendileri tarafından belirlenmediği, MMO genel merkezi tarafından gönderilen ve uygulama zorunluluğu bulunan "asgari ücret çizelgesi" üzerinden fiyatlandırma yapıldığı, hiçbir projesini asgari fiyatın üzerinde faturalandırmadığı, mesleki dayanışma ile de hiçbir zaman sayılan kriterlerin dışına çıkılmadığı

- Mesleki dayanışmaya katılmayan mühendislerin işlerini engelleyecek faaliyette bulunmadığı tüm bunların TEMSİLCİLİK proje onay defterinden tespit edilebileceği, neticede rekabeti etkileyebilecek veya önleyebilecek bir ortamın tesis edilmediği,
- Soruşturma sürecinin iki ay uzatılmasıyla beraber 16.07.2017 tarihinde bitmesi gereken raporun 17.07.2017 tarihli olarak hazırlandığı ve taraflarına 21.07.2017 tarihinde tebliğ edildiği gerekçesiyle soruşturmanın zamanaşımına uğradığı,
- Soruşturma sürecinde Soruşturma Heyeti'ne her konuda yardımcı olduğu, soruşturmaya konu oluşumun kendiliğinden sona erdiği, tarafların faaliyet gösterdiği iş kolunun yıllık gayri safi gelirlerinde çok az bir yer kapladığı ve tüm bu hususların dikkate alınarak kendilerine muafiyet tanınması gerektiği,
- MMO'nun zorunlu kıldığı asgari ücret tarifesine uygun davranılması için oluşan hassasiyet sebebiyle bazı meslektaşlarıyla fikir birliğine varıldığı, bahsi geçen prensip anlaşmasının devam ettirilmeye çalışılıp daha sonra uygulanmadığı ve Soruşturma Raporu'nda bu anlaşmanın ne şekilde uygulandığının açıklanmadığı,
- Soruşturmada delil olarak kullanılan senetlerde alacaklı ve ödeme tarihinin bulunmaması sebebiyle kıymetli evrak niteliğinde olmadığı, senedin ne amaçla imzalandığının belli olmadığı ve bu hususların raporda yer almadığı,
- Yasal olan asgari ücrete uymanın fiyat tespiti olmadığı, Soruşturma Raporu'nda ne zaman, hangi iş için, kimlerle ve özellikle hangi fiyatı belirleyerek iş yaptıklarının açıklanmadığı ve iddiaların somut olarak belgelendirilmediği,
- Asgari ücrete uyabilmek için bazı mühendislerle birlikte prensip kararı alarak, müşterilere asgari ücret üzerinden teklif verilmesinin kararlaştırıldığı, bu uygulamaya katılmaya kimsenin zorlanmadığı, müşteri ve pazar paylaşımının gerçekleşmediği, Burdur'da anlaşmaya dahil olmayan ve Burdur dışından gelen mühendislerin iş yapabildiği,
- TEMSİLCİLİK'in herhangi bir sorumluluğunun olmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda geçen banka hesabına para aktarıldığı iddialarına yönelik herhangi bir belgenin taraflarına sunulmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan telefon görüşme tutanaklarının hukuki olmadığı ve bu görüşmelere dayanılarak yapılan değerlendirmelerin kabul edilemeyeceği,
- Soruşturma Raporu'nda incelenen hususlar bakımından bir pazar tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onaylatabildikleri ve bu durumun da soruşturmanın hukuki dayanağını ortadan kaldırdığı,
- Soruşturma Raporu'nda, pazar oluşmadığı, bütün mühendislerin projelerini onaylattığı, fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığı, odanın herhangi bir kusurunun olmadığı, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı gibi hususlar tespit edilmesine rağmen muafiyet değerlendirmesi yapılmadığı,
- Kurulun aynı konuya ilişkin geçmiş kararları mevcutken, aynı konuda araştırma veya soruşturma yapılmasını gerektirir yeni bir delil veya belge olmadığı halde aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuku aykırı olduğu, soruşturmaya gerekçe gösterilen hesabın soruşturmadan önce açılmış olduğu gerçeği karşısında yeni deliller bulunduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı,

- Soruşturmaya konu iddiaların 2010 yılına ait olduğu, birçok belgeye ilişkin yasal saklama süresi yükümlülüğünün dolduğu, dolayısıyla söz konusu araştırmancının hukuka aykırı olduğu ve somut ve kesin delillere dayanmadığı,
- Soruşturmaya konu dönemde bazı isimlerin TEMSİLCİLİK başkanlığında ve yönetim kurulunda bulunduğu, TEMSİLCİLİK'in soruşturma kapsamında herhangi bir ihlalinin olmadığına kanaat getirilmesine rağmen bu isimlere şirketleri dolayısıyla ceza istenmesinin hukuka aykırı olduğu,
- Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın aynı dönemlerde projelerini onaylabildiği, bu nedenle şikâyete konu iddiaların kişisel husumetlerden kaynaklandığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan karşı görüşte değinildiği üzere ne 4054 sayılı Kanun'da ne de Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, raporda, kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, Soruşturma Raporu'nda pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiğinden raporun gerçeği yansıtmadığı,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan muafiyet şartlarını sağlamak için yapıldığı,
- Soruşturma Raporu'nda ve belgelerde ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı, haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği, herhangi bir pazar oluşturmadığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğu hususlarının tespit edildiği ancak kişilerin hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerini ihlal ettiğinin somut olarak ortaya konulmadığı,

hususları ifade edilmektedir.

I.6.4.8. ISI-TAŞ

(161) ISI-TAŞ tarafından yapılan yazılı savunmada özetle;

- Firma olarak yaptıkları projelendirme hizmetlerinde; asgari ücret tarifesiyle teklif sundukları, aksi takdirde odanın asgari ücret tarifesine uymamış olmakla birlikte defterdarlık tarafından yapılan vergi incelemelerinde bu asgari ücret listesi baz alındığından, cezai durumlar ile karşılaşmak durumunda kalabilecekleri,
- Mevcut asgari ücretin uygulanması konusunda Burdur ilinin küçük ve potansiyelinin dar olması sebebiyle Burdur'da müteahhitlik yapan kişiler tarafından mühendislerin dolaşarak en son teklif alınan mühendise gelindiğinde bu rakamın günü kurtarmak adına, asgari ücretin %20'sine kadar düşürüldüğü, asgari ücret üzerinden bakıldığında sadece vergi yükü %38'e ulaşan proje maliyetleri düşünüldüğünde; mühendislerin mağdur olmakla birlikte proje mühendisliği işlerinin yürütülemez hale geldiği, bu durumdan rahatsız olan mühendis arkadaşların, hem oda asgari ücretlerine uymak hem mesleki yıpranmayı gidermek hem de KDV Kanununa uymak açısından önerilerinin olduğu, bu noktada meslektaşlar arasında asgari ücret tarifesiyle uygun davranılması için oluşan hassasiyet sebebiyle bazı meslektaşlarla o dönemde fikir birliğine varıldığı,

- Asgari ücrete uyabilmek için bazı mühendis arkadaşlarla birlikte prensip kararı alarak, müşterilere asgari ücret tarifesiyle teklif verilmesini kararlaştırdıkları, bunu yaparken hiçbir mühendisin buna katılması için zorlanmadığı gibi uygulamaya katılmayan arkadaşların da olduğu, bahsedilen prensip anlaşmasının da bir süre devam ettirilmeye çalışılıp daha sonra uygulanmadığı, ayrıca müşteri ve pazar paylaşımının da gerçekleşmediği, MMO'nun proje kayıt defterine bakıldığında; farklı illerden Burdur'a gelip proje yapanların olduğu gibi Burdur'da da her mühendisin farklı farklı metre-karelerde işler gerçekleştirdiği,
- Kurumun Burdur ilinde aynı konuya ilişkin olarak 16.10.2014 tarih, 14-40/731-325 sayılı ve 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı kararları ile *"havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı"* ve *"...Asgari Ücret Yönetmeliği uyarınca hazırlanmakta ve yayımlanmakta olan tarifeye uygun yapılan işlerin Rekabet Kurulu kararlarına yönelik Danıştay'a yapılan başvurularda, asgari ücrete yönelik olarak yapılan uygulamaların, pazar paylaşımına yönelik başka eylemler içermediği sürece, 4054 sayılı kanun kapsamında ihlal teşkil etmediği..."* değerlendirmelerinde bulunarak soruşturma açılmasına gerek olmadığına karar verdiği,
- Yerinde inceleme sırasında soruşturmacının görevini yerine getirmesinde hiçbir zorluk çıkarmadan her şeyi teslim ederek yardımcı olduğu ve bu durumun dikkate alınması gerektiği,
- 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendini ihlal ettikleri iddiası ile ilgili olarak; soruşturmada adı geçen on üç mühendis ile birlikte, aralarında yaptıkları anlaşmada da görüldüğü üzere kendilerince yapılan bir hizmet fiyatı belirlenmesi durumunun söz konusu olmadığı, anlaşmada kendilerine her yıl tebliğ edilen asgari ücret tarifesiyle fiyatlandırma yapılması konusunda fikir birliğinin yapıldığı, yaptıkları mesleki dayanışma anlaşmasında fiyatların kendilerince değil "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Makine Mühendisleri Odası Serbest Müşavirlik Mühendislik Hizmetleri Asgari Ücret Yönetmeliği"nce belirlendiği, kendilerinin de bu belirlenen asgari ücret tarifesiyle fiyatlar verip iş aldıkları,
- Piyasada çalışan diğer meslektaşlarının hizmet kalitesini devre dışı bırakarak, rekabeti engelledikleri konusu ile ilgili olarak; soruşturma konusu dönemlerde soruşturmada adı geçen mühendisler dışında daha birçok mühendisin faaliyette olduğu ve odadan bu mühendislerin de projeler geçirmekte olduğu, bu durumun TEMSİLCİLİK kayıtlarından anlaşıldığı, şikâyetçi Akan TOPCAN'ın dahi söz konusu dönemde projelerini MMO'ya onaylattığı,

- Burdur iline proje onaylatmak için başvuruda bulunup projesi onaylanmamış herhangi bir mühendis ile ilgili bir belgenin olmadığı, soruşturma bildiriminde geçen delilin bir telefon konuşmasının anlatılmasından ibaret olduğu, öte yandan TEMSİLCİLİK'te proje onayı ile ilgili bir başvurunun var olup olmadığı, var ise başvurunun reddedilip edilmediği, Burdur il sınırlarında proje yapmak isteyen ve Burdur iline veya başka şubelere kayıtlı olan makine mühendislerinin Burdur ilinde proje onayı yaptırımlarının zorunlu olup olmadığı, projelerini herhangi bir odaya onaylatmadan müteahhitte, yapı denetim kuruluşlarına ya da belediyelere teslim edebilip edemedikleri gibi konuların da dikkate alınması gerektiği, çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 25.04.2012 tarihinde yayımlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği Genelgesinin 6. maddesine göre; "*proje müellifleri, önceki mevzuatta da zorunlu olmayan meslek odası incelemesi, vizesi vb. işlemler yapılmayacak ayrıca bu doğrultuda sicil durum belgesi istenmeyecek ve projelerin meslek odasınınca vizelenmesi talep edilmeyecek, mimar ve mühendislerden yönetmelik eki taahhütname istenecektir.*" ifadesinden yola çıkarak hiçbir mühendisin düzenlediği projeyi oda onayından ve denetiminden geçirmek zorunda olmadığı, isterse hiç odaya uğramadan projesini kendi imzasıyla istediği merciye sunabileceğinin anlaşıldığı,
- Burdur'dan ve dışarıdan odaya onaylatılan projelerin metrekaresine ve sayılarına bakıldığında; her mühendisin farklı metrekaresinde işler yaptığı ve yaptığı işlerle ilgili istediği fiyatlamayı oda onayından geçirdiği, bu nedenle ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlemin olmadığı,
- Sonuç olarak mesleki dayanışma anlaşmasına dahil olmak düşüncesinin asgari ücret listesine uyabilmek ve bu sayede bir faaliyet alanı olan serbest mühendislik işleri konusunda vergi vs. incelemelerinden doğacak hukuki ve idari yaptırımlar karşısında ve hatta Rekabet Kurumu nezdinde de kendilerini güvence altına almak amacı doğrultusunda yapıldığı,
- Soruşturma sürecinde soruşturma heyetine her konuda yardımcı olduğu, soruşturmaya konu oluşumun kendiliğinden sona erdiği, tarafların faaliyet gösterdiği iş kolunun yıllık gayri safi gelirlerinde çok az bir yer kapladığı ve tüm bu hususların dikkate alınarak kendilerine muafiyet tanınması gerektiği,
- MMO'nun zorunlu kıldığı asgari ücret tarifesine uygun davranılması için oluşan hassasiyet sebebiyle bazı meslektaşlarıyla fikir birliğine varıldığı,
- Asgari ücret altında iş yapmanın meslek kurallarına aykırı olmasının dışında haksız rekabet de oluşturacağı, asgari ücret uygulamasının tüketiciyi de koruyan bir uygulama olduğu ve Soruşturma Raporu'nda belirtildiği gibi asgari ücretin fiyat tespiti amaçlı olmayıp yasal mevzuata uygun olduğu,
- Asgari ücrete uyabilmek için bazı mühendislerle birlikte prensip kararı alarak, müşterilere asgari ücret üzerinden teklif verilmesinin kararlaştırıldığı, bu uygulamaya katılmaya kimsenin zorlanmadığı, müşteri ve pazar paylaşımının gerçekleşmediği, Burdur'da anlaşmaya dahil olmayan ve Burdur dışından gelen mühendislerin iş yapabildiği,
- Soruşturma kapsamında bir pazar tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onaylatabildikleri ve bu durumun da soruşturmanın hukuki dayanağını ortadan kaldırdığı,
- Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın aynı dönemlerde projelerini onaylatabildiği, bu nedenle şikâyete konu iddiaların kişisel husumetlerden kaynaklandığı,

- 4054 sayılı Kanun ve Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, soruşturma kapsamında pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiği,
- Soruşturma kapsamında, fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığının, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığıının, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiğinin, odanın herhangi bir kusurunun olmadığıın, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğunun tespit edildiği; ancak Soruşturma Raporu'nda hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerinin ihlal edildiği, ne şekilde ve nasıl pazar oluşturulduğunun somut olarak ortaya konulmadığı,
- Kurulun geçmiş tarihlerde başka illerde faaliyet gösteren mühendislerle ilişkin kararlarına bakıldığında, soruşturmaya konu eylemlerde, amacın asgari ücret tarifesini uygulamak olması, kimsenin oluşuma dahil edilmek için zorlanmaması, oluşuma dahil olmayanların ve Burdur dışındaki mühendislerin de proje çizibilmesi sebepleriyle mevcut soruşturma sonucunda da cezai bir sonucun kabul edilemeyeceği,
- 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin;
  - (a) bendi kapsamında, müteahhitlerin fiyatları çok düşürmesi sonucunda makine mühendislerinin piyasada mesleki yıpranmaya maruz kalması ve bunun sonucunda da proje çizimi konusunu değersiz hale getirmesinin önüne geçmek için Mesleki Dayanışma Sözleşmesi ile proje çizimini bir angarya olmaktan çıkartıp hizmette iyileşme ve teknik gelişme sağlandığı,
  - (b) bendi kapsamında, müteahhitlerin düşük fiyatlarla değersizleştirdiği iş kolunun mühendislerin, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi ile projeler üzerine eğilmesi sağlanarak ve iyileştirilerek tüketiciye yarar sağlandığı,
  - (c) bendi kapsamında, hiçbir mühendisin oluşuma dahil olmaya zorlanmadığı ve oluşuma dahil olmayanların da iş yapabildikleri dolayısıyla piyasanın önemli bir bölümünü yada küçük bir bölümünü dahi bu anlaşma ile ele geçirilebilme olasılığının olmadığı,
  - (d) bendi kapsamında, asgari ücrete uyma zorunluluğu ve devlete karşı uyulması gereken kurallardan dolayı aralarında gerçekleştirdikleri anlaşmanın, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (a) ve (b) bentlerini zorunlu olandan fazla sınırlamadığı hususlarının dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği,
- Kurul'un aynı konuya ilişkin geçmiş tarihli ihlal olmadığına dair kararının bulunduğu ve dosya konusu eylemlere 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınması gerektiği

hususları ifade edilmiştir.

I.6.4.9. GÜRSU

(162) GÜRSU tarafından yapılan yazılı savunmada özetle;

- Kendisinin "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"nde imzası bulunmamasına rağmen banka hesabına istinaden soruşturmaya dâhil edildiği, bu oluşumun amacının; gerçekte asgari ücretin altında yapılan projelere, asgari ücret üzerinden fatura kesme zorunluluğu olmasından kaynaklanan kazanç kayıplarını engellemek olduğu,
- Kendisinin sözleşmede imzası olmamasına rağmen herhangi bir zorlama olmaksızın senet veya teminat olmadan iyi niyetli bir şekilde 2011 yılında havuz sistemine dâhil olduğu,
- Kurulun 24.03.2011 tarih ve 11-17/323-98 K. sayılı kararında, havuz uygulamasının amacının asgari ücretin altında işlem yapılmamasını sağlamak olduğu ve hiçbir şekilde müşteri paylaşılması amacını taşımadığının ortaya konulduğu, sona eren bu uygulama ile ilgili Kurulun 16.10.2016 tarih ve 14-40/731-325 sayılı kararında benzer bir şekilde "asgari ücrete yönelik yapılan uygulamaların, pazar paylaşımına ilişkin başka eylemler içermediği sürece, 4054 sayılı kanun kapsamında ihlal teşkil etmediği" şeklinde karar verdiği,
- Somut yeni bir delil ortada yokken aynı konu hakkında soruşturma açılmasına yer olmadığına dair verilen kararların aksine soruşturma açılmasının hukuka aykırı olduğu, daha önce verilmiş Kurul kararlarının sonuçları neticesinde yargı yoluna gidilmesi ve uygun bulunması halinde soruşturma açılabilmesi mümkünken yapılmaması ve yıllar önce yapılmış bir sözleşmeye dayanarak bugün soruşturma açılmasının hukuka aykırı olduğu,
- İlgili dönemde sözleşmeye taraf olmayanların da projelerinin onaylandığı ve sayılan haller sebebiyle soruşturma açılmasını kabul etmedikleri,
- Kurul tarafından Burdur ilinde faaliyet gösteren makine mühendisleri hakkındaki 24.03.2011 tarih ve 11-17/323-98 sayılı kararında, "havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilemeyeceği kanısına varılmıştır." denildiği, soruşturma kurulu tarafından bu kararın yok sayıldığı ve kurum tarafından bu tür işlemlere istinaden 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. fıkrasına istinaden "ihlale son verme" şeklinde uyarı yapıldığı yönünde beyanda bulunulduğu,
- Ayrıca 16.10.2014 tarih ve 14-40/731-325 sayılı Kurul kararının gerekçesi "havuz sisteminin sürdürüldüğüne dair bir belge ya da bilgiye rastlanmadığından soruşturma açılmasına yer olmadığı" şeklinde iken, tıpkı havuz sisteminin varlığını ortaya koyarak Burdur ilinde rekabete aykırı bir durumun tespitinin yapılmadığına ilişkin 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı kararında olduğu gibi gerekçeler, soruşturma kurulu tarafından yok hükmünde sayılarak, "Burdur ilinde havuz sisteminin varlığına yönelik bir belgeye ulaşılmadığından kurum tarafından soruşturma açılmadığı" haline büründürülmek suretiyle, kurumun iradesini yanıltma gayreti içerisine girildiği, kaldı ki havuz uygulamasının 2012 yılından itibaren ortadan kalktığı,

- Soruşturma kurulu tarafından gerek 16.10.2014 tarih ve 14-40/731-325 sayılı kararın gerekçesi yanlış ifade edilmiş olduğundan gerekse aynı konu ile ilgili Burdur ilinde rekabete aykırı bir durumun tespitinin yapılmadığına ilişkin 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı karar dikkate alınmadığından, hukuki destekten yoksun olan, asgari ücrete ve aynı konuda kesinleşmiş iki karar bulunduğuna ilişkin yapılan değerlendirmeleri kabul etmediği,
- Yine Burdur'da rekabete aykırı bir durumun varlığının olmadığı yönündeki 24.03.2011 tarih ve 11-17/323-98 sayılı Kurul kararının gerekçesinde açıkça; ".... Serbest Müşavir Mühendis ve mimarlar, tahsil ettikleri ücretleri asgari ücret tarifesinde yaklaştırmak ve piyasada denetimi sağlamak için proje havuzu oluşturmak gibi değişik uygulamalara gidebilmektedir. Söz konusu türden havuz uygulamalarının sadece piyasa fiyatlarının asgari ücretin altına düşmesini engellemeye yönelik olması halinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatmak mümkün olmamaktadır." denilmek suretiyle piyasa denetimini sağlamak ve ücretlerin asgari ücret tarifesine yaklaştırmak için bu tür uygulamaların yapılabileceğine kanaat getirildiği, kaldı ki makine mühendisleri tarafından hazırlanan projelere istinaden alınan ücretler, asgari ücretin altında olsa bile, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun "Emsal Bedeli ve Emsal Ücreti" başlıklı 27. maddesinin 5. fıkrasındaki "Serbest meslek faaliyetleri için ilgili meslek teşekküllerince tespit edilmiş, bir tarife varsa, hizmetin bedeli, bu tarifede gösterilen ücretten düşük olamaz." hükmüne istinaden faturalandırmanın MMO tarafından belirlenen çizelgenin altında olamayacağı, bu nedenle asgari ücret tarifesini uygulama için oluşturulan havuz sistemi nedeniyle, soruşturma kurulunun, rekabet ihlalinin varlığını etkileyen bir durum olmadığı yönündeki değerlendirmesini kabul etmediği,
- Soruşturma konusu ile ilgili olarak, 16.10.2016 tarih, 14-40/731-325 sayılı Kurul kararında, ilk verilen karara benzer bir şekilde "...asgari ücrete yönelik yapılan uygulamaların, pazar paylaşımına ilişkin başka eylemler içermediği sürece, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil etmediği" şeklinde karar verildiği, Kurul tarafından verilen bu kararın kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) uyarınca, ancak dava açma süresi içinde ilgililer tarafından Kurul'dan istenebildiği, dolayısıyla başvuru sahibi tarafından, verilen bu karara karşı 60 gün içerisinde başvuru yapılarak itiraz hakkının kullanılması ve itirazına cevap verilmemesi ya da ret edilmesi halinde 6 ay içinde ilgili mahkemeye başvurarak verilen bu kararın iptalinin talep edilmesi gerektiği, "soruşturma açılmasına gerek olmadığına" dair verilen en son kararın üzerinden üç sene geçmiş olmasına rağmen, soruşturmaya konu mesleki menfaat sözleşmesinde yer alan eylemlerin en son 6 yıl önce yapılmış olmasına rağmen, somut yeni bir delil ortaya çıkartılmamış olmasına rağmen, yeniden İYUK'ta belirtilen sürelerin aksine, aynı konu ile ilgili soruşturma açılmasının hukukun genel prensiplerine aykırı olduğu

ifade edilmektedir.

I.6.4.10. DEMER

(163) DEMER tarafından yapılan yazılı savunmada özetle;

- Soruşturma bildirimının eklerinde, taraflarına kendilerinin ilgili banka hesabına para aktardığına ilişkin herhangi bir belge gönderilmediği, gönderilen eklerde de kendilerinin herhangi bir imzasının bulunmadığı,
- Asgari ücret altında iş yapmalarının cezai sorumluluğunun olduğu ve bu nedenle asgari ücret tarifesine uymak zorunda oldukları,
- Kurul'un 24.03.2011 tarih ve 11-17/323-98 sayılı kararında aynı konuya ilişkin olarak havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı gerekçesi ile soruşturma açılmasına gerek olmadığı yönünde karar verdiği,
- Bu kesin karara ve yeni bir delil veya belge olmamasına rağmen aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuka aykırı olduğu,
- Soruşturma açısından zamanaşımının çoktan dolmuş olduğu, haksız rekabet iddiasında olan kişi veya kişilerin bu kadar yıl beklemesini gerektirecek bir durum olmadığı ve bu nedenle de söz konusu iddia ve şikâyetlerin hukuki destekten yoksun olduğu ve başka bir amaçla yapıldığı,
- Soruşturma konusu firma/mühendislerin dışındaki meslek mensuplarının incelenmediği, karşılaştırma yapılmadığı, bu nedenle de ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı,
- Haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği ortada olduğu halde yapılan eksik ve hukuka aykırı soruşturma nedeniyle bu durumun tespit edilemediği, soruşturma bildiriminde hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerinin ihlal edildiğinin somut olarak ortaya konulmadığı ve soruşturma kararını kabul etmedikleri, soruşturma sürecinin iki ay uzatılmasıyla beraber 16.07.2017 tarihinde bitmesi gereken raporun 17.07.2017 tarihli olarak hazırlandığı ve taraflarına 21.07.2017 tarihinde tebliğ edildiği gerekçesiyle soruşturmanın zamanaşımına uğradığı,
- Soruşturma kapsamında kendileriyle ilgili kesin ve net bir delilin elde edilemediği, delil olarak kullanılan belge, senet ve tutanaklar incelendiğinde taraflarına ait herhangi bir imzanın bu belgelerde bulunmadığı,
- Firmaları adına yaptıkları projelendirme hizmetlerinde, müşterilere asgari ücret tarifesi üzerinden teklif verildiği, şikâyetçi dahil anlaşma tarafı bir çok mühendisin şirketlerinden daha fazla proje onaylattığı ve daha çok proje geliri elde ettiği,
- Ne şikâyet dilekçesinde yer alan isimler arasında, ne de pişmanlık başvurusunda bulunan kişi veya kurumun konuya ilişkin beyan ve ifadelerinde isimlerinin yer almadığı, ayrıca taraflarına ilişkin herhangi bir bilgi veya iddianın da Soruşturma Raporu'nda yer almadığı, dosyada delil olarak kabul edilen hiçbir evrakta firmalarının adının veya şahsi olarak isminin geçmediği,
- Firmaları hakkında soruşturmaya dahil edilme gerekçesi olarak banka hesabına para aktarılması iddiasına ilişkin kayıt, belge ve delillerin halen kendilerine sunulmadığı, rapor ve eklerinde de bu belgenin yer almadığı, bu nedenle raporu ve cezalandırılmalarına ilişkin kanaati kabul etmedikleri,

- Soruşturma kapsamında telefon görüşmelerine ilişkin tutanakların hukuki delil niteliğinde olmadığı, bu delillere dayanılarak yazılmış olan raporun bu yönüyle de hukuka aykırı olduğu,
- Soruşturma kapsamında incelenen hususlar bakımından bir pazar oluşturulduğunun tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onaylatabildikleri ve bu durumun da soruşturmanın hukuki dayanağını ortadan kaldırdığı,
- Soruşturma kapsamında pazar oluşmadığı, fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığı, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, odanın herhangi bir kusurunun olmadığı hususlarının tespit edildiği halde 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen muafiyete ilişkin hükümlerin dikkate alınması gerekirken bu hususun değerlendirilmediği,
- Soruşturma konusu yapılan hususların daha önce de şikâyet üzerine Kurum tarafından inceleme konusu yapıldığı, Kurulun 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 karar numarası ile verdiği kararda, aynı konuya ilişkin olarak "havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı" gerekçesi ile soruşturma açılmasına gerek olmadığına oybirliği ile karar verildiği, bu soruşturma sırasında da taraflarına herhangi bir soruşturma açılmadığı, Kurul'un verdiği kesin karara rağmen ve aynı konuda araştırma veya soruşturma yapılmasını gerektirir yeni bir delil veya belge olmadığı halde aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuku aykırı olduğu, özellikle kendilerinin soruşturmaya dahil edilme nedeni olarak gösterilen hesabın bahsedilen soruşturmadan önce açılmış olduğu gerçeği karşısında yeni deliller bulunduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı,
- Soruşturma kapsamında 2010 yılındaki bazı iddiaların araştırıldığının görüldüğü, aradan yaklaşık yedi yıl geçtiği, birçok belgeye ilişkin yasal saklama süresi yükümlülüğü de dikkate alındığında söz konusu araştırmanın hukuka aykırı olduğu, somut ve kesin delillere dayanmadığı,
- 4054 sayılı Kanun ve Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, raporda kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, soruşturma kapsamında pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiğinden raporun gerçeği yansıtmadığı,
- Soruşturma kapsamında; ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı, haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği, herhangi bir pazar oluşturulmadığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğunun tespit edildiği, ancak raporda hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerinin taraflarınca ihlal edildiğinin somut olarak ortaya konulmadığı

ifade edilmektedir.

I.6.4.11.DOLUNAY

(164) DOLUNAY tarafından yapılan yazılı savunmada özetle;

- Soruşturmaya konu ve dayanak yapılan 15.03.2010 tarihli Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ni kabul etmedikleri, belgenin başka bir şirkette ele geçirildiği ve dolayısıyla şirketleri aleyhinde delil olarak kullanılmasının hukuken mümkün olmadığı ve rızalarının olmadığı,
- Şirketlerinin anonim şirket olduğu, Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) da belirtildiği üzere yapılan sözleşmenin şirketlerini bağlaması için iki şirket yetkilisi tarafından imzalanması (çift imza) gerektiği, soruşturmaya konu sözleşmede DOLUNAY'ın isminin, kaşesinin ve temsilen yetkili kimsenin imzasının bulunmadığı, havuz için para toplandığı iddia edilen Halkbank Burdur Şubesi müşterek hesabından şirketlerine herhangi bir para transferi gerçekleştirmediği veya para transferi için hiçbir talimat verilmediği,
- Soruşturmanın zaman aşımına uğradığı,
- Yapılacak hizmet alım-satımına ilişkin mühendisler tarafından kararlaştırılmış bir proje birim fiyatının olmadığı, böyle bir belgenin de dosya içinde olmadığı, yorum yolu ile fiyat kararlaştırıldığı gerekçesiyle soruşturma başlatılmasının usul ve yasalara aykırı olduğu, tüketiciyi yanıltacak veya kartel oluşturacak şekilde bir eylem veya fikir birliğinin olmadığı, soruşturmaya konu dönemde temsilciliklerdeki oda başkanlıkları tarafından proje birim fiyatlarının altında yapılan projelerin onaylanmadığı, sektörde faaliyet gösteren makine mühendislerine birim fiyatı veya proje onayı konusunda herhangi bir yaptırımın/zorlamanın olmadığı, bu konuda dosyada somut hiçbir delilin olmadığı,
- Mesleki dayanışma sözleşmesiyle, yapılacak projelerin/işin ücretini belirlemek suretiyle rekabeti sınırlayıcı nitelikte bir eylemde bulunulmadığı, verilen mühendislik hizmet kalitesinin düşürülmediği, pazara girişin engellendiğine dair hiçbir belgenin dosyada olmadığı, ki böyle bir şeyin de olmadığı, soruşturmaya dayanak yapılan sözleşmenin mesleki dayanışma amaçlı yapıldığı,
- Bu sözleşme ile rekabetin engellenmesi, bozulması veya kısıtlanması amacının güdülmediği, kaliteli rekabetin ortadan kalkmadığı, rekabet ortamının engellendiğine ilişkin soyut iddialar dışında dosyada herhangi bir belgenin de bulunmadığı, soruşturma tarafı olmayan mühendislerinin projelerinin onaylandığı ve faaliyetlerinin devam ettiği, makine mühendislerinin projelerinin onaylanması işleminin oda temsilcileri tarafından gerçekleştirildiği, soruşturmaya konu tarihlerde Burdur ve Burdur dışında faaliyet gösteren birçok makine mühendisinin farklı sayıda ve büyüklükte olan projelerinin onaylandığı, şikâyetçi Akan TOPCAN'ın 2011-2012 yılları arasında 13 adet projesinin temsilcilik tarafından onaylandığı,
- Akan TOPCAN tarafından aynı konu ile ilgili daha önce de şikâyet yapıldığı, Kurul'un 16.10.2014 tarih, 14-40/731-325 K. sayılı kararı ile şikâyetin reddedildiği ve soruşturma açılmadığı, aynı konuda yeniden soruşturma açılmasının usul ve yasalara aykırı olduğu,
- Kurul'un 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 K. sayılı dosyasında verilen karar da dikkate alındığında soruşturmaya dayanak yapılan Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin, asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olduğu ve proje birim fiyatı belirleyerek piyasada kartel oluşturmaya, müşteri paylaşımına, pazara girişin engellenmesine yönelik olmadığı kabul edilmesi gerektiği,

- Tüm bu nedenlerle 4054 sayılı Kanun'un ilgili maddesi dikkate alınarak rekabet yasağına aykırı davranmadıklarına karar verilmesinin gerektiği

ifade edilmiştir.

I.6.4.12. ÖZ DİZAYN

(165) ÖZ DİZAYN tarafından yapılan savunmada;

- Havuz sistemine dâhil olmayan mühendislerin projelerinin onaylanmaması yönündeki iddialara açıklık getirilmesi için Proje Onay Defteri'nin kontrol edilmesi gerektiği, söz konusu dönemde havuz uygulamasına dâhil olmayan mühendislerin de proje onayı yaptırabildiği, haklarında soruşturma yürütülen on üç makine mühendisinin; MMO'nun belirlediği asgari ücretin üzerinde proje ücreti belirmediği ve Katma Değer Vergisi Kanunu'nun yaptırımlarına maruz kalmamak adına mesleki dayanışma içine girildiği,
- Kurul'un da daha önce iki kez aynı konuyla ilgili soruşturma açılmasına gerek olmadığı yönünde karar verdiği,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin bir çeşit sosyal dayanışma olduğu, makine mühendislerinin asgari ücret altında proje yapmasının engellenmesi için bağlayıcı bir unsur olduğu, soruşturma kapsamında incelenen mühendislerin rekabeti engelleyici bir tutum sergilemediği, proje tutarlarının eşit olarak paylaşılmadığı, asgari ücret tarifesine uyum gösterilerek; hem KDV hem de gelir vergisi yönünden zarara uğrayıp birtakım yaptırımlara maruz kalmamak adına kendilerince önlem aldıkları
- Soruşturma sürecinin iki ay uzatılmasıyla beraber 16.07.2017 tarihinde bitmesi gereken raporun 17.07.2017 tarihli olarak hazırlandığı ve taraflarına 21.07.2017 tarihinde tebliğ edildiği gerekçesiyle soruşturmanın zamanaşımına uğradığı,
- Soruşturma sürecinde Soruşturma Heyeti'ne her konuda yardımcı olunduğu, soruşturmaya konu oluşumun kendiliğinden sona erdiği, tarafların faaliyet gösterdiği iş kolunun yıllık gayri safi gelirlerinde çok az bir yer kapladığı ve tüm bu hususların dikkate alınarak kendilerine muafiyet tanınması gerektiği,
- MMO'nun zorunlu kıldığı asgari ücret tarifesine uygun davranılması için oluşan hassasiyet sebebiyle bazı meslektaşlarıyla fikir birliğine varıldığı, bahsi geçen prensip anlaşmasının devam ettirilmeye çalışılıp daha sonra uygulanamadığı ve Soruşturma Raporu'nda bu anlaşmanın ne şekilde uygulandığının açıklanamadığı,
- Soruşturmada delil olarak kullanılan senetlerde alacaklı ve ödeme tarihinin bulunmaması sebebiyle kıymetli evrak niteliğinde olmadığı, senedin ne amaçla imzalandığının belli olmadığı ve bu hususların raporda yer almadığı,
- Yasal olan asgari ücrete uymanın fiyat tespiti olmadığı, Soruşturma Raporu'nda ne zaman, hangi iş için, kimlerle ve özellikle hangi fiyatı belirleyerek iş yaptıklarının açıklanamadığı ve iddiaların somut olarak belgelendirilmediği,
- Asgari ücrete uyabilmek için bazı mühendislerle birlikte prensip kararı alarak, müşterilere asgari ücret üzerinden teklif verilmesinin kararlaştırıldığı, bu uygulamaya katılmaya kimsenin zorlanmadığı, müşteri ve pazar paylaşımının gerçekleşmediği, Burdur'da anlaşmaya dahil olmayan ve Burdur dışından gelen mühendislerin iş yapabildiği,
- TEMSİLCİLİK'in herhangi bir sorumluluğunun olmadığı,

- Soruşturma Raporu'nda geçen banka hesabına para aktarıldığı iddialarına yönelik herhangi bir belgenin taraflarına sunulmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan telefon görüşme tutanaklarının hukuki olmadığı ve bu görüşmelere dayanılarak yapılan değerlendirmelerin kabul edilemeyeceği,
- Soruşturma Raporu'nda incelenen hususlar bakımından bir pazar tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onayladıkları ve bu durumun da soruşturmanın hukuki dayanağını ortadan kaldırdığı,
- Soruşturma Raporu'nda, pazar oluşmadığı, bütün mühendislerin projelerini onaylattığı, fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığı, odanın herhangi bir kusurunun olmadığı, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı gibi hususlar tespit edilmesine rağmen muafiyet değerlendirmesi yapılmadığı,
- Kurulun aynı konuya ilişkin geçmiş kararları mevcutken, aynı konuda araştırma veya soruşturma yapılmasını gerektirir yeni bir delil veya belge olmadığı halde aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuku aykırı olduğu, soruşturmaya gerekçe gösterilen hesabın soruşturmadan önce açılmış olduğu gerçeği karşısında yeni deliller bulunduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı,
- Soruşturmaya konu iddiaların 2010 yılına ait olduğu, birçok belgeye ilişkin yasal saklama süresi yükümlülüğünün dolduğu, dolayısıyla söz konusu araştırmanın hukuka aykırı olduğu ve somut ve kesin delillere dayanmadığı,
- Soruşturmaya konu dönemde bazı isimlerin TEMSİLCİLİK başkanlığında ve yönetim kurulunda bulunduğu, TEMSİLCİLİK'in soruşturma kapsamında herhangi bir ihlalinin olmadığına kanaat getirilmesine rağmen bu isimlere şirketleri dolayısıyla ceza istenmesinin hukuka aykırı olduğu,
- Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın aynı dönemlerde projelerini onayladığı, bu nedenle şikâyete konu iddiaların kişisel husumetlerden kaynaklandığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan karşı görüşte değinildiği üzere ne 4054 sayılı Kanun'da ne de Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, raporda, kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, Soruşturma Raporu'nda pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiğinden raporun gerçeği yansıtmadığı,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan muafiyet şartlarını sağlamak için yapıldığı,
- Soruşturma Raporu'nda ve belgelerde ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı, haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği, herhangi bir pazar oluşturulmadığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğu hususlarının tespit edildiği ancak kişilerin hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerini ihlal ettiğinin somut olarak ortaya konulmadığı

ifade edilmiştir.

I.6.4.13. Osman KISAOĞLU

(166) Osman KISAOĞLU tarafından yapılan savunmada;

- Soruşturma sürecinin iki ay uzatılmasıyla beraber 16.07.2017 tarihinde bitmesi gereken raporun 17.07.2017 tarihli olarak hazırlandığı ve taraflarına 21.07.2017 tarihinde tebliğ edildiği gerekçesiyle soruşturmanın zamanaşımına uğradığı,
- Soruşturma sürecinde Soruşturma Heyeti'ne her konuda yardımcı olduğu, soruşturmaya konu oluşumun kendiliğinden sona erdiği, tarafların faaliyet gösterdiği iş kolunun yıllık gayri safi gelirlerinde çok az bir yer kapladığı ve tüm bu hususların dikkate alınarak kendilerine muafiyet tanınması gerektiği,
- MMO'nun zorunlu kıldığı asgari ücret tarifesine uygun davranılması için oluşan hassasiyet sebebiyle bazı meslektaşlarıyla fikir birliğine varıldığı, bahsi geçen prensip anlaşmasının devam ettirilmeye çalışılıp daha sonra uygulanmadığı ve Soruşturma Raporu'nda bu anlaşmanın ne şekilde uygulandığının açıklanamadığı,
- Soruşturmada delil olarak kullanılan senetlerde alacaklı ve ödeme tarihinin bulunmaması sebebiyle kıymetli evrak niteliğinde olmadığı, senedin ne amaçla imzalandığının belli olmadığı ve bu hususların raporda yer almadığı,
- Yasal olan asgari ücrete uymanın fiyat tespiti olmadığı, Soruşturma Raporu'nda ne zaman, hangi iş için, kimlerle ve özellikle hangi fiyatı belirleyerek iş yaptıklarının açıklanamadığı ve iddiaların somut olarak belgelendirilmediği,
- Asgari ücrete uyabilmek için bazı mühendislerle birlikte prensip kararı alarak, müşterilere asgari ücret üzerinden teklif verilmesinin kararlaştırıldığı, bu uygulamaya katılmaya kimsenin zorlanmadığı, müşteri ve pazar paylaşımının gerçekleşmediği, Burdur'da anlaşmaya dahil olmayan ve Burdur dışından gelen mühendislerin iş yapabildiği,
- TEMSİLCİLİK'in herhangi bir sorumluluğunun olmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda geçen banka hesabına para aktarıldığı iddialarına yönelik herhangi bir belgenin taraflarına sunulmadığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan telefon görüşme tutanaklarının hukuki olmadığı ve bu görüşmelere dayanılarak yapılan değerlendirmelerin kabul edilemeyeceği,
- Soruşturma Raporu'nda incelenen hususlar bakımından bir pazar tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onaylatabildikleri ve bu durumun da soruşturmanın hukuki dayanağını ortadan kaldırdığı,
- Soruşturma Raporu'nda, pazar oluşmadığı, bütün mühendislerin projelerini onaylattığı, fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığı, odanın herhangi bir kusurunun olmadığı, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı gibi hususlar tespit edilmesine rağmen muafiyet değerlendirmesi yapılmadığı,
- Kurulun aynı konuya ilişkin geçmiş kararları mevcutken, aynı konuda araştırma veya soruşturma yapılmasını gerektirir yeni bir delil veya belge olmadığı halde aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuku aykırı olduğu, soruşturmaya gerekçe gösterilen hesabın soruşturmadan önce açılmış olduğu gerçeği karşısında yeni deliller bulunduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı,

- Soruşturmaya konu iddiaların 2010 yılına ait olduğu, birçok belgeye ilişkin yasal saklama süresi yükümlülüğünün dolduğu, dolayısıyla söz konusu araştırmancının hukuka aykırı olduğu ve somut ve kesin delillere dayanmadığı,
- Soruşturmaya konu dönemde bazı isimlerin TEMSİLCİLİK başkanlığında ve yönetim kurulunda bulunduğu, TEMSİLCİLİK'in soruşturma kapsamında herhangi bir ihlalinin olmadığına kanaat getirilmesine rağmen bu isimlere şirketleri dolayısıyla ceza istenmesinin hukuka aykırı olduğu,
- Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın aynı dönemlerde projelerini onaylatabildiği, bu nedenle şikâyete konu iddiaların kişisel husumetlerden kaynaklandığı,
- Soruşturma Raporu'nda yer alan karşı görüşte değinildiği üzere ne 4054 sayılı Kanun'da ne de Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, raporda, kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, Soruşturma Raporu'nda pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiğinden raporun gerçeği yansıtmadığı,
- Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan muafiyet şartlarını sağlamak için yapıldığı,
- Soruşturma Raporu'nda ve belgelerde ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı, haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği, herhangi bir pazar oluşturmadığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğu hususlarının tespit edildiği ancak kişilerin hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerini ihlal ettiğinin somut olarak ortaya konulmadığı,

hususları ifade edilmektedir.

I.6.5. Tarafların Savunmalarına Yönelik Değerlendirmeler

- (167) Soruşturma kapsamında yasal süresi içinde Kuruma intikal eden yazılı savunmalardan birbirleriyle son derece benzer nitelik arz edenlere ilişkin değerlendirmeler başlıklar halinde sınıflandırılmış olup aşağıda yer almaktadır. Ayrıca tarafların ortak savunma niteliği arz etmeyen diğer savunmalarına ise ayrıık savunmalar başlığı altında yer verilmiştir.

I.6.5.1. Tarafların Ortak Savunmalarına İlişkin Değerlendirmeler

Asgari Ücrete ve Piyasa Şartlarına İlişkin Savunmalar

- (168) Teşebbüslerce, soruşturmaya dayanak oluşturan "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"ni imzalamaktaki amaçlarının; MMO genel merkezi tarafından yayımlanan ve kendilerince uyma zorunluluğu bulunan "asgari ücret çizelgesi"nde öngörülen tarifelerin gerçekte uygulanmasını sağlamak ve bu yolla meydana gelen kazanç kaybını engellemek olduğu, kaldı ki daha önce Kurumca yürütülen önaraştırmalarda da konuyla ilgili, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal bulunmadığı yönünde sonuca ulaşıldığı ifade edilmiştir.

- (169) Bu kapsamda DOLUNAY, BEMS, TOLACI, ISI-TAŞ ve ŞENSES tarafından, mühendislerin yıllarca zorunlu asgari ücret uygulaması nedeniyle müşterilerinden tahsil edemedikleri bedeller üzerinden, diğer bir deyişle asgari ücret üzerinden faturalar kesmek zorunda kaldıkları, bu nedenle odaya ödenen vize harcını, devlete ödenen KDV ve gelir vergilerini yüksek bedellerle ödemek zorunda kalarak zarar ettikleri, ayrıca aşırı rekabet nedeniyle çok düşük bedellerle işlerin alındığı ve bu sebeple mühendislik hizmet kalitesinin düştüğü, mesleki kariyerlerinin zarara uğradığı, emeklerinin karşılığını alamayarak zor durumda kaldıkları ve bu sebeple dayanışma amaçlı olarak “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nin imzalandığı ileri sürmüştür. Ayrıca GÜRSU, 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı Kurul kararında, piyasa denetimini sağlamak ve ücretlerin asgari ücret tarifesine yaklaştırmak için proje havuzu oluşturmak gibi uygulamaların yapılabileceğine kanaat getirildiğini ileri sürmüştür.
- (170) Teşebbüslerin yaptıkları anlaşmaya gerekçe olarak sundukları Burdur ilindeki aşırı rekabet, aşırı rekabetin getirdiği ekonomik zorluklar, vergi yükümlülükleri, asgari ücretin uygulanmasını sağlamak gibi nedenler ülkemizde serbest mühendislik sektörünün sahip olduğu yapısal sorunların bir yansıması niteliğinde olmakla beraber, bu sorunların sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin rekabeti bozucu faaliyetleriyle değil etkin bir düzenleme ve denetim mekanizması ile giderilmesi gerekmektedir. Bu sorunların soruşturmaya konu olayda görüldüğü gibi sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerce rekabetin kısıtlanmasına yol açan bir yöntemle çözülmeye çalışılması durumunda, mevcut sorunlara ek olarak toplumsal refah kaybına yol açan ayrı bir sorun daha yaratılmış olmaktadır. Kaldı ki asgari ücretlerin belirlenmesi ve uygulanmasının gözetilmesi MMO'nun kurumsal sorumluluğunda olup 6235 sayılı Kanunla MMO'ya verilen yetkiler dışında teşebbüs niteliğindeki SMM'lerce bireysel kapasiteler çerçevesinde ayrı bir fiyat anlaşmasına gidilmesi 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine açıkça aykırıdır.
- (171) Dolayısıyla, teşebbüslerin rekabeti bozucu uygulamalarına, sektörel sorunları mazeret olarak sunmalarının, 4054 sayılı Kanun kapsamındaki sorumluluklarını ortadan kaldırmadığı değerlendirilmektedir.
- (172) Çeşitli alanlarda faaliyet gösteren mühendislerin havuz uygulaması biçiminde fiyat ve müşteri paylaşım anlaşması yaptığına ilişkin iddialar daha önce de Kurul'un gündemine gelmiştir.
- (173) 29.09.2011 tarih ve 11-50/12-58-447 sayılı kararında Rekabet Kurulu şu tespitleri yapmıştır:
- “Esasen, Malatya ilinde faaliyet gösteren makine mühendislerinin, projelerin dağıtımını konusunda bir birlik kurarak havuz oluşturmalarına ve projeleri buna göre belli bir sıra, kota ve sistem dâhilinde üyeler arasında dağıtmalarına ilişkin işlem ve eylemlerinin, pazar paylaşımına da yol açacak nitelikte eylem ve işlemler de içerdiği, bu nedenle de 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yasaklanan rekabet ihlallerinden olduğu görülmektedir...bu aşamada, soruşturma açılmaksızın, 4054 sayılı Kanununun 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca görüş bildirilmesinin uygun olacağı...”*
- (174) Bu bağlamda, Kurul'un söz konusu havuz uygulamalarını ihlal olarak görmediği iddiası yanlış olup, Kurul'un 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde “ihlale son verme” uyarısı yaptığı görülmektedir.

(175) 16.10.2014 tarih ve 14-40/731-325 sayılı kararında Rekabet Kurulu şu gerekçeyle başvuruyu reddetmiştir:

“Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, yapılan başvuruda yer alan iddiaların 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebileceği anlaşılmıştır...Mevcut bilgi ve tespitler doğrultusunda, ilgili MMO kayıtları ve incelenen fatura bilgileri çerçevesinde mevzuatla belirlenen asgari fiyatı aşan uygulamalara nadiren rastlandığı gibi, söz konusu MMO’nun ve Burdur ilinde serbest çalışan makina mühendislerinin faturalarına yansıyan fiyatlar ve kayıtlar bakımından da ilgili dönemlerde bir havuz sisteminin sürdürüldüğüne dair herhangi bir bilgi veya belgeye de ulaşamadığı anlaşılmıştır. Bu hususlar ışığında, dosya konusuna ilişkin olarak soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.”

(176) Bu gerekçe incelendiğinde Kurul’un havuz sisteminin varlığına yönelik herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşamaması nedeniyle soruşturma açmadığı anlaşılmaktadır.

Makine Mühendisliği Hizmetinin Onurunu Korumak ve Devlete Vergi Geliri Sağlamak Amaçlı Bir Dayanışma Yapıldığına İlişkin Savunmalar

(177) Soruşturma tarafı teşebbüslerce, “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”yle; asgari ücret altından proje yapılmasını önlemek suretiyle meslek değerini koruma ve mesleki dayanışmayı arttırma amacının güdüldüğü ayrıca bu yolla devletin vergi kaybına uğramasının da önlenildiği iddia edilmektedir.

(178) Rekabet hukukunun amacı mal ve hizmetlerin serbest piyasa ekonomisi şartlarında üretilmesini sağlamak suretiyle kaynakların etkin dağılımını sağlamak olduğundan meslek kalitesini korumak, mesleki dayanışmayı arttırmak, devletin vergi kaybını engellemek gibi savunmaların soruşturma sürecinde ortaya çıkan rekabet ihlalinin varlığını etkileyen bir yönünün olmadığı değerlendirilmektedir.

Mesleki Dayanışma Sözleşmesini İmzalamayan Mühendisler ile Burdur İli Dışından Gelen Mühendislerin Projelerinin Onaylanmadığı İddiasına ve Pazar Paylaşımı Yapılmadığına Yönelik Savunmalar

(179) Soruşturma tarafı teşebbüslerce, “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”ni imzalamayan mühendislerle birlikte Burdur ili dışından proje yapmak için TEMSİLCİLİK’e başvuran mühendislerin projelerinin onaylanmadığına ilişkin iddialara yönelik olarak; sözleşmede imzası bulunmayan mühendislerin de TEMSİLCİLİK’ten proje onayı alabildikleri, yine dışarıdan gelen mühendislerin projelerinin de TEMSİLCİLİK’ten onay alabildiği bu hususun TEMSİLCİLİK kayıtları incelenerek açıkça ortaya konabileceği, hiçbir şekilde diğer mühendislerin proje yapmalarını engelleyecek bir tutum ve davranış içinde bulunmadığı, pazar veya müşteri paylaşımına gidilmediği ifade edilmiştir.

(180) Bu savunmalara yönelik olarak raporun ilgili bölümlerinde ayrıntılı biçimde gösterildiği üzere, gerek TEMSİLCİLİK’ten gelen bilgiler, gerek piyasada faaliyet gösteren diğer mühendislerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler neticesinde “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde imzası bulunmayan SMM’lerin de TEMSİLCİLİK’ten proje onayı alabildikleri, ayrıca MMO başka il/ilçe şube/temsenciliklerine kayıtlı SMM’lerin de TEMSİLCİLİK’ten proje onayı alabildikleri görülmüş olup, söz konusu iddialara yönelik savunmaların bu anlamda geçerli olduğu, projelerin onaylanmaması iddiasının gerçeği yansıtmadığı değerlendirilmektedir.

- (181) DEMER, DOLUNAY, BEMS, TOLACI, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, Soruşturma Raporu'nda incelenen hususlar bakımından bir pazar oluşturulduğunun tespit edilememiş olduğu, hem Burdur'da oluşuma dahil olmayan hem de Burdur dışından gelen mühendislerin Burdur'da kolaylıkla projelerini onaylabildikleri ileri sürülmüştür.
- (182) Soruşturma Raporu'ndaki havuz üyesi olmayan ve Burdur dışından gelen mühendislerin projelerinin onaylanmadığına ilişkin iddiaların muhatabı TEMSİLCİLİK olup diğer taraflar fiyat tespiti yapmak ve havuz kurmak suretiyle gelir paylaşımına gitmek iddialarının muhatabı konumundadırlar. Raporun sonuç bölümünde de belirtildiği üzere, TEMSİLCİLİK tarafından il dışından gelen projelerin onaylanmaması iddiası, havuz sisteminin korunması ve SMM'lerin bu sisteme girmeye zorlanmasına yol açabilecek nitelikte ise de bu tür bir koruma ve zorlamaya yönelik olarak MMO tüzel kişiliğine tanınan yetkiler çerçevesinde proje onayından kaçınma eylemlerinin gerçekleştirildiği tespit edilememiştir. Bu çerçevede 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilmesine ilişkin herhangi bir faaliyetinin bulunmadığı anlaşıldığından TEMSİLCİLİK hakkında herhangi bir idari para cezası uygulanmasına yer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa diğer tarafların fiyat tespiti yapmak ve havuz kurmak suretiyle gelir paylaşımına giderek 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri açık bir şekilde ortaya konulmuştur.

Soruşturma Zamanaşımının Geçtiğine İlişkin Yapılan Savunmalar

- (183) Teşebbüslerden bazıları tarafından, soruşturma konusu eylemlerin üzerinden yedi yıl geçtiği, iddia edilen eylemlerin sona erdiği, dolayısıyla söz konusu eylemler hakkında soruşturma zamanaşımının geçtiği ileri sürülmüştür.
- (184) Bu kapsamda DEMER, DOLUNAY, GÜRSU, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, soruşturma konusu raporda 2010 yılındaki bazı iddiaların araştırıldığı, aradan yaklaşık yedi yıl geçtiği, birçok belgeye ilişkin yasal saklama süresi yükümlülüğü de dikkate alındığında söz konusu araştırmanın hukuka aykırı olduğu ve somut ve kesin delillere dayanmadığı ileri sürülmüştür.
- (185) Kurul tarafından verilen idari para cezaları Kabahatler Kanunu kapsamında değerlendirilmektedir. Kabahatler Kanunu'nun "Soruşturma Zamanaşımı" başlıklı 20/3 maddesinde "*Nispî idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıldır.*" hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm kapsamında, soruşturma konusu ihlalin 15.03.2010-23.08.2011 tarihleri arasında gerçekleştiği, ihlalin sona erme tarihi olan 23.08.2011 tarihinden bu yana Kanun'da belirtilen mutlak sekiz yıllık sürenin henüz dolmadığı görülmektedir.

Aynı Konuda İhlalin Bulunmadığına Dair Kesinleşmiş İki Kurul Kararının Bulunduğuna Yönelik Savunma

- (186) Teşebbüslerden bazıları tarafından, daha önce aynı konuyla ilgili olarak Kurul'un; 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı kararı ile 16.10.2014 tarih, 14-40/731-325 sayılı kararlarında "*asgari ücrete yönelik yapılan uygulamaların, pazar paylaşımına ilişkin başka eylemler içermediği sürece, 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil etmediği*" şeklinde sonuca ulaşıldığı, Kurul'un aynı konuyla ilgili kesin kararlarına ve ayrıca ortada yeni bir delil veya belge bulunmamasına rağmen aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuka aykırı olduğuna yönelik savunmalar yapılmıştır.

- (187) Bu kapsamda DEMER, DOLUNAY, GÜRSU, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, Kurul'un aynı konuya ilişkin geçmiş kararları mevcutken, aynı konuda araştırma veya soruşturma yapılmasını gerektirir yeni bir delil veya belge olmadığı halde aynı konunun yeniden inceleme konusu yapılmasının hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüş ayrıca DEMER, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, soruşturmaya gerekçe gösterilen hesabın soruşturmadan önce açılmış olduğu gerçeği karşısında yeni deliller bulunduğu iddiasının gerçeği yansıtmadığı ileri sürülmüştür.
- (188) Öncelikle vurgulanması gereken husus, söz konusu Kurul kararlarında inceleme konusu eylemlerin ihlal olarak görülmediği iddiası yanlış olup Kurul'un 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde "ihlale son verme" uyarısı yaptığı veyahut havuz sisteminin varlığına yönelik herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamaması nedeniyle soruşturma açmadığı anlaşılmaktadır
- (189) Öte yandan, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 303. maddesinde "*Bir davaya ait şekli anlamda kesinleşmiş olan hükmün, diğer bir davada maddi anlamda kesin hüküm oluşturabilmesi için, her iki davanın taraflarının, dava sebeplerinin ve ilk davanın hüküm fıkrası ile ikinci davaya ait talep sonucunun aynı olması gerekir.*" hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm uyarınca kanunda sayılan şartları taşıyan ikinci bir dava o davayla ilgili kesin bir hükmün bulunması sebebiyle reddedilecektir. Bu çerçevede kesin hüküm (*res judicata*) etkisi sadece yargısal mercilerce alınan kararlar bakımından geçerlidir.
- (190) Rekabet Kurumu Anayasa'nın 167. maddesi uyarınca 4054 sayılı Kanun ile kurulmuş olan bir idari merci olup, bazı faaliyetleri usul itibari ile bir yargılama faaliyetini anımsatsa da, bu benzerlik yapılan işlemlerin idari işlem olma niteliğini ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla mahkemeler için öngörülmüş bir dava şartı olan kesin hüküm etkisi, idari işlem niteliğindeki Kurul kararları açısından aynı sonucu doğurmamaktadır. Kaldı ki, işbu soruşturmada önceki önaraştırmalarda elde edilemeyen birçok bilgi ve belge ile bir pişmanlık başvurusu mevcut olup yürütülen soruşturma bu yeni bilgi ve belgelere dayanmaktadır.
- (191) İlgili banka hesabı tarih itibarıyla soruşturmadan önce açılmış olsa dahi önceki önaraştırmalarda elde edilemeyip işbu soruşturmanın önaraştırma safhasında elde edildiği için yeni delil niteliğini taşımaktadır.

Teşebbüsler Arasındaki Anlaşmaya Muafiyet Tanınmasına Yönelik Yapılan Savunmalar

- (192) DEMER, TOLACI, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN, SAMANYOLU ve ŞENSES tarafından; soruşturma sürecinde soruşturma heyetine her konuda yardımcı bulunduğu, soruşturmaya konu oluşumun kendiliğinden sona erdiği, asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı, tarafların faaliyet gösterdiği iş kolunun yıllık gayri safi gelirlerinde çok az bir yer kapladığı ve ayrıca aralarındaki anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki şartları sağlaması bakımından incelenerek kendilerine muafiyet tanınması gerektiği ileri sürülmüştür.
- (193) Yukarıda I.6.3 numaralı bölümde muafiyet değerlendirmesi yapılmış olup söz konusu anlaşma ve uygulamalara 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Teşebbüsler Arasındaki Anlaşmanın Fiyat Tespiti Amaçlı Olmadığına Yönelik Yapılan Savunmalar

- (194) DEMER, ŞENSES, ISI-TAŞ, ÖZ DİZAYN, Osman KISAOĞLU, SAMANYOLU, DOLUNAY, TOLACI tarafından, MMO'nun zorunlu kıldığı asgari ücret tarifesine uygun davranıldığı, asgari ücretin fiyat tespiti amaçlı olmayıp yasal mevzuata uygun olduğu, Soruşturma Raporu'nda ve belgelerde fiyat konusunda bir tekel oluşturulmadığı, bahsi geçen anlaşmada asgari ücret tarifesinin uygulanmaya çalışıldığı ileri sürülmüştür.
- (195) Soruşturmaya esas teşkil eden "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"nin 1. ve 2. maddelerinde;

"1.Makine tesisat projeleri; Askari ücret çizelgesinde belirtilen fiyatlar üzerinden kırımsız olarak yapılacak, ücretin %40'ı proje müellifine geri kalan %60'ı bu sözleşmede imzası bulunan 13 üye arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

2.Proje müellifi askari ücret çizelgesinden fatura kesecek, diğer üyeler paylaşımdan aldıkları kadar paranın %80 oranında faturasını proje müellifine hizmet bedeli olarak keseceklerdir."

hükümlerinin bulunduğu görülmektedir. 1. ve 2. maddede yer alan söz konusu hükümler teşebbüsler arasında bir fiyat tespiti anlaşmasının var olduğunu tereddüde yer vermeyecek biçimde göstermektedir.

- (196) Asgari ücretlerin belirlenmesi ve uygulanmasının gözetilmesi MMO'nun kurumsal sorumluluğunda olup 6235 sayılı Kanunla MMO'ya verilen yetkiler dışında teşebbüs niteliğindeki SMM'lerce bireysel kapasiteler çerçevesinde ayrı bir fiyat anlaşmasına gidilmesi 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine açıkça aykırıdır.
- (197) Öte yandan tarafların sadece fiyat tespiti değil havuz kurmak suretiyle gelir paylaşımı yaptıkları, nitekim konuyla ilgili 14.09.2011 tarih, 11-47/1162-408 sayılı Kurul kararında;

"...pazarda serbest faaliyet gösteren makine mühendislerinin bir araya gelerek bir havuz sistemi kurması, proje alan her mühendisin proje karşılığında tahsil ettiği ücretin belli bir kısmını havuza yatırması, havuzda biriken paranın belirli periyotlarla proje alsa da almasa da bütün havuz üyeleri arasında paylaşılması, mesleki dayanışmanın ötesinde, söz konusu piyasada gerçekleşmesi beklenen rekabet koşullarını olumsuz yönde etkileyebilecek bir uygulamadır"

denildiği de göz önünde bulundurulduğunda tarafların bu davranışlarının 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine açıkça aykırıdır.

Teşebbüsler Arasındaki Oluşumun Kartel Olarak Nitelendirilmesine İlişkin Yapılan Savunmalar

- (198) DEMER, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, SAMANYOLU ve ÖZ DİZAYN tarafından, Soruşturma Raporu'nda yer alan karşı görüşte değinildiği üzere ne 4054 sayılı Kanun'da ne de Kabahatler Kanunu'nda kartel oluşturmak şeklinde bir suç tipine yer verilmediği, raporda kanunda suç olarak tanımlanmamış bir kavramı ihlal ettiklerinin iddia edildiği, bu hususun gerek ceza kanununun genel ilkelerine gerek Rekabet Kurumu mevzuatına ve gerekse hukukun evrensel ilkelerine açıkça aykırı olduğu, kanunda suç olarak tanımlanmamış hiçbir eylem nedeniyle ceza verilemeyeceği, Soruşturma Raporu'nda pazar oluşturulmadığı kabul edildiği halde dolaylı olarak ve mevzuatta karşılığı olmayan kartel kavramı adı altında ceza verilmek istendiğinden raporun gerçeği yansıtmadığı ileri sürülmüştür.

(199) Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar İle Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik'te (Ceza Yönetmeliği)

"Kartel;

Fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemleri"

olarak tanımlanmıştır. Buna göre fiyat tespiti vb. konularda rakipler arasında gerçekleşen anlaşmalar kartel olarak tanımlanmaktadır. Soruşturma Raporu'nda açıkça belirtildiği üzere taraflar arasında bir fiyat anlaşması mevcuttur. Ayrıca rakipler arasında normal rekabet koşullarında olmaması gereken bir gelir paylaşımı durumu bulunmaktadır. Dolayısıyla bu bulgular taraflar arasındaki anlaşmanın "kartel" niteliğinde sayılabilmesi için yeterli olup pazar paylaşımı gerçekleşme veyahut üzerinde mutabakata varılan anlaşma fiili olarak hiç uygulanmasa dahi bu durumun 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilebileceği gerçeğini değiştirmemektedir.

(200) Danıştay 13. Dairesi'nin 06.04.2017 tarih, 2011/3814 E., 2017/958 K. sayılı kararında konuyla ilgili olarak;

"Kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu kurumu olan Rekabet Kurumu'nun, 4054 sayılı Kanun'un kendisine tanıdığı görev ve yetkilerle sınırlı olarak yönetmelik çıkarma yetkisi bulunduğu kuşkusuzdur.

Bunun yanında, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Genel kanun niteliği" başlıklı 3. maddesinde, bu Kanunun; idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde; diğer genel hükümlerinin, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanacağı kurala bağlanmış olup; 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca verilecek idari para cezalarının Kabahatler Kanunu'nun genel hükümlerine tabi olduğu, bu gerekçe ile de Rekabet Kurumu tarafından idari para cezaları alanında yapılacak düzenlemelerde, belirtilen Kanun'un genel hükümlerinde yer alan düzenlemelerin dikkate alınması gerektiği açıktır.

Belirtilen çerçevede, Rekabet Kurumu'nun ikincil düzenleme yetkisi yukarıda belirtildiği üzere 4054 sayılı Kanun'un belirlediği çerçeve ve 5326 sayılı Kanun'un genel hükümler bölümünde yer alan kural ve ilkelerle sınırlandırılmış bulunmaktadır.

Bu noktada, Kabahatler Kanunu'nun "Kanunilik ilkesi" başlıklı 4. maddesinde, hangi fiillerin kabahat oluşturduğu kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşullar bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriğinin, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabileceği, kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarının ancak kanunla belirlenebileceği kurala bağlanmıştır.

Görüldüğü üzere, idari yaptırımlar konusunda genel Kanun niteliğini haiz Kabahatler Kanunu, idari yaptırımlar konusunda, yaptırımın türü, süresi ve miktarı bakımından mutlak olarak kanunilik ilkesini benimsemiş bulunmaktadır.

4054 sayılı Kanun'un yukarıda anılan 16. maddesi bu açıdan irdelendiğinde, söz konusu maddede, yaptırımın türü, idari para cezası; miktarı ise, teşebbüs veya teşebbüs birliğinin nihai karar tarihinden bir önceki yıl cirosunun yüzde onuna kadar olarak belirlenmiş bulunmakta olup, Kurul'un nispi olarak belirlenen idari para cezasına ilişkin oran noktasında takdir yetkisi bulunmaktadır. Dava konusu Yönetmelik hükümlerinde ise, idari para cezası dışında bir idari yaptırım öngörülmediği ve yüzde on sınırının üzerine çıkacak bir oran belirlenmediği açık olduğundan, Yönetmelik hükümlerinde idari yaptırımların kanuniliği ilkesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Ayrıca, Kanun'un 16'nci maddesinin, yönetmelikle düzenleme yapılmasına ilişkin son fıkrası ile aynı maddenin beşinci fıkrasında yer alan "Kurul, üçüncü fıkraya göre idari para cezasına karar verirken, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17'nci maddesinin ikinci fıkrası bağlamında, ihlalin tekrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları dikkate alır." kuralı uyarınca Yönetmelikle belirlenecek hususların değerlendirilmesi yapılmalıdır.

Kurul, 4054 sayılı Kanun'un 16'nci maddesinin gerek değişiklikten önceki gerekse bugünkü halinde, teşebbüs veya teşebbüs birliğinin cirosunun %10'una kadar ceza uygulamak yetkisini haizdir ve hiçbir şekilde bu sınırın aşamayacağı açıktır. Anılan maddede, "...ihlalin tekrürü, süresi, teşebbüs veya teşebbüs birliklerinin piyasadaki gücü, ihlalin gerçekleşmesindeki belirleyici etkisi, verilen taahhütlere uyup uymaması, incelemeye yardımcı olup olmaması, gerçekleşen veya gerçekleşmesi muhtemel zararın ağırlığı gibi hususları..." denilmek suretiyle idari para cezasının belirlenmesinde dikkate alınacak hususların örnek kabilinden sayılmış olduğu görülmektedir. Belirtilen maddede oran belirlenirken dikkate alınacak hususlara yer verilmiş olup, söz konusu hususların orana etkisi noktasında bir belirlemeye gidilmemiş, bu konu 16. maddenin son fıkrası uyarınca Kurum tarafından konu hakkında çıkarılacak Yönetmeliğe bırakılmıştır.

Bu anlamda, Yönetmelik ile yapılan düzenlemenin, Kurul'un bireysel olaylar bakımından sahip olduğu takdir yetkisini, bir düzenleyici işlemle gelecekteki bütün benzer olaylar için ortaya koyması olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Nispi olarak belirlenen idari para cezalarında, idari para cezası uygulayacak makama geniş bir takdir yetkisi verilmesi, idari yaptırımların muhatapları açısından eşitlik ve hukuki güvenlik ilkeleri bakımından sakıncalar yaratmakta olup, bu noktada nispi idari para cezaları açısından miktar veya oran aralığının dar tutulması veyahut belirtilen aralıkta takdir yetkisinin kullanımında idarenin eşitlik ilkesi çerçevesinde objektif kriterleri belirlemesi ve bu şekilde idari para cezalarının muhatapları açısından hukuki güvenlik ilkesinin sağlanması gerekmektedir. İdari para cezası miktarının tespitinde objektif kriterlerin belirlenmesi, idarenin takdir yetkisinin yargısal denetimine olanak sağlaması ve bu bağlamda hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmesi yönünden önem arz etmektedir.

Yönetmeliğin, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen hususlara ilişkin olarak ve anılan maddenin verdiği yetki uyarınca, Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesinde ifadesini bulan kanunilik ilkesi sınırları çerçevesinde ve bu Kanun'un 17. maddesinin 2. fıkrası ile 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinde idari para cezası miktarının belirlenmesinde kullanılacağı öngörülen kriterler göz önüne alınarak, Kanun'da öngörülen azami yüzde onluk oranı aşmamak üzere belirlenmesine yönelik olarak ve Kanun'un verdiği takdir yetkisinin objektifleştirilmesi amacıyla yapılan dava konusu düzenlemelerinde üst hukuk normlarına ve dayanağı Kanun hükümlerine aykırılık görülmemiştir.”

denilmek suretiyle söz konusu Ceza Yönetmeliği hakkında hukuka aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir. Dolayısıyla tarafların bu savunmasına itibar edilmemiştir.

Soruşturma Raporu'nun Süresi İçinde Tamamlanmadığına İlişkin Yapılan Savunmalar

(201) DEMER, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından; soruşturma sürecinin iki ay uzatılmasıyla beraber 16.07.2017 tarihinde bitmesi gereken raporun 17.07.2017 tarihli olarak hazırlandığı ve taraflarına 21.07.2017 tarihinde tebliğ edildiği gerekçesiyle soruşturmanın zamanaşımına uğradığı ileri sürülmüştür.

(202) 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin birinci fıkrasında;

“Soruşturma yapılmasına karar verildiği takdirde, Kurul, ilgili daire başkanının gözetiminde soruşturmayı yürütecek raportör veya raportörleri belirler. Soruşturma en geç 6 ay içinde tamamlanır. Gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir.”

hükmü bulunmaktadır. Aynı Kanunun 45. maddesinin birinci fıkrasında ise *“Soruşturma safhası sonunda hazırlanan rapor, tüm Kurul üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ olunur.”* hükmü bulunmaktadır.

(203) Buna göre 16.11.2016 tarihinde başlatılan soruşturmanın 6 aylık sona erme süresi 16.05.2017 tarihi iken yukarıda değinilen iki aylık uzatma kararından sonra 16.07.2017 tarihi olmuştur. 16.07.2017 tarihi ise pazar gününe denk geldiğinden söz konusu süre 17.07.2017 tarihi mesai saati sonuna kadar uzamıştır. Soruşturma Raporu da 17.07.2017 tarihinde ve yasal süresi içinde tamamlanarak ilgili taraflara tebliğ edilmek üzere postaya verilmiştir. Raporun, rapor tarihinden birkaç gün sonra tebellüğ edilmiş olması savunma hakkını etkilememekte ve soruşturmayı zamanaşımına uğratmamaktadır.

Soruşturma Raporu ve Eklerinde Yer Alan Telefon Görüşmesi Tutanaklarının Niteliğine İlişkin Yapılan Savunmalar

(204) DEMER, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, rapor eklerinde yer alan telefon görüşmelerine ilişkin tutanakların hukuki delil niteliğinde olmadığı, bu delillere dayanılarak yazılmış olan raporun bu yönüyle de hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

(205) Soruşturma safhasında TEMSİLCİLİK ile ilgili bir takım iddiaların doğru olup olmadığını tespit etmek adına TEMSİLCİLİK'e kayıtlı bazı mühendisler ve MMO'nun başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı mühendisler ile telefon görüşmeleri yapılmış ve bu görüşmeler tutanağa bağlanmıştır. İlgili görüşmeler raporda geçtiği üzere TEMSİLCİLİK ile ilgili iddialar kapsamında yapılmıştır. Öte yandan ilgili tutanaklarda hakkında soruşturma yürütülen hiçbir taraf ile ilgili aleyhe bir husus bulunmamakla birlikte tutanaklarda yer alan ifadeler hiçbir surette delil olarak kullanılıp ceza talebine dayanak yapılmamıştır.

Ortada Bir Zarar Bulunmadığı ve Hangi Eylemlerle, Ne Şekilde ve Kimin Zararına Haksız Rekabet Hükümlerinin İhlal Edildiğinin Somut Olarak Ortaya Konulmadığına Yönelik Savunmalar

- (206) DEMER, ISI-TAŞ, Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, raporda ve belgelerde; ortada bir zarar veya hukuka aykırı işlem olmadığı, haksız rekabet hükümlerinin ihlal edilmediği, herhangi bir pazar oluşturulmadığı, diğer mühendislerin işlemlerini rahatlıkla sürdürmeye devam ettiği, yapılan bütün işlemlerin tüketici lehine olduğunun tespit edildiği, ancak soruşturma kapsamında hangi eylemlerle, ne şekilde ve kimin zararına haksız rekabet hükümlerinin taraflarınca ihlal edildiğinin somut olarak ortaya konulmadığı ileri sürülmüştür.
- (207) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alan *"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır"* şeklindeki hüküm gereğince teşebbüsler arası anlaşmaların piyasa ve rekabet üzerindeki etkilerinin ayrıca ortaya konulmasına gerek bulunmamakta, bu tür anlaşmalar nitelikleri gereği "per se" hukuka aykırı sayılmaktadır.

Senetlerin Niteliğine İlişkin Yapılan Savunmalar

- (208) Osman KISAOĞLU, ÖZ DİZAYN ve SAMANYOLU tarafından, soruşturmada delil olarak kullanılan senetlerde alacaklının ve ödeme tarihinin bulunmaması sebebiyle senedin kıymetli evrak niteliğinde olmadığı, senedin ne amaçla imzalandığının belli olmadığı, Soruşturma Raporu'nda bu hususlar açıklanmadığından raporun bu yönüyle hukuka aykırı olduğunu ileri sürülmüştür.
- (209) 20.01.2009 tarih, 09-03/49-18 sayılı Ankara Ekmek II Kararında Kurul aşağıda yer verilen hususları ifade etmiştir:

"4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile, belirli bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar hukuka aykırı bulunarak yasaklanmıştır.

4054 sayılı Kanun'da, Medeni Hukuk ve Borçlar Hukuku mevzuatında kullanılan 'sözleşme' ya da 'akit' terimleri yerine 'anlaşma' terimi kullanılmıştır. Kanun'un 4. maddesinin gerekçesi de dikkate alındığında, anlaşmada Medeni Hukuk'un geçerlilik koşullarına uyma ölçütünün aranmadığı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, taraflar arasındaki danışıklı ilişki ya da irade uyuşmalarının anlaşma olarak değerlendirilmesinde hukuki geçerlilik ve bağlayıcılık şartı aranmamalıdır.

Bu nedenle, soruşturma konusu anlaşma belgelerinin taraflar açısından herhangi bir hukuki bağlayıcılık içermemesi ve bazılarının imzasız olması gibi özellikler, söz konusu belgelerin anlaşma olarak değerlendirilmesine engel oluşturmamaktadır. Hatta teşebbüsleri ilzam ve temsil yetkisine sahip olmayan personelin rakip teşebbüslerle ulaştığı yazılı veya sözlü mutabakatlar, eğer teşebbüslerin bilgileri dahilinde veya yönlendirmeleri doğrultusunda olmuşsa ya da rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurmuşsa bunlar da anlaşma olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Kurul 26.11.1998 tarih ve 93/750-159 sayılı Kararı ile; 'Rekabet Hukuku açısından anlaşmalarda şekil şartının aranmadığı, dolayısıyla Gaziantep Tilmen Oteli'nde yapılan toplantıya katılan şahısların ilgili firmaları temsile yetkili olmadığı ve adı geçen anlaşmada imzalarının bulunmadığı yönündeki savunmaların 4054 sayılı Kanun'a aykırı bir anlaşmanın varlığını ortadan kaldırmadığı' sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, 4054 sayılı Kanun delil ve ispat araçları ile ilgili bir sınır öngörmemektedir.

Dolayısıyla hukuka uygun olarak elde edilmiş her türlü delil ve ispat araçlarının anlaşmaların varlığını kanıtlamak amacıyla kullanılmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Bu bakımdan, ilgili belgelerin bir anlaşma olarak değerlendirilmesi açısından delil niteliğinde olduğu; yapılan yerinde incelemelerde elde edilen diğer bilgilerin ise anılan anlaşma belgelerini destekleyici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

... Dolayısıyla hakkında soruşturma açılan taraflarca, belgelerde imzanın bulunmaması, belgelerin yetkisiz kişilerce imzalanması ve hukuki bağlayıcılığının olmaması yönünde yapılan savunmalar ihlalin varlığını ortadan kaldırmamaktadır.”

- (210) Buna göre rekabet hukukuyla, medeni hukuk, ceza hukuku gibi hukuk dallarındaki delil ve ispat standardının oldukça farklı olduğunu; rekabet hukukundaki anlaşma teriminin, diğer hukuk dallarındaki anlaşma veya sözleşmeden çok daha geniş tanımlandığını ve uygulandığını vurgulamakta fayda görülmektedir. Gerek Rekabet Kurulunun gerekse başta mevzuatın uygulayıcısı Avrupa Komisyonu ile AB üyesi ülkelerin rekabet otoritelerinin ve ABD Adalet Bakanlığı Antitrust Biriminin olmak üzere, dünyadaki bütün modern ülke rekabet otoritelerinin uzun yıllardır uygulana gelen ve yargı makamlarınca da onaylanan uygulamaları çerçevesinde rekabet hukuku kapsamındaki anlaşmalarda imza, yazılı olma, teşebbüs temsil yetkili bir kişi tarafından düzenleme veya imzalanma gibi şekil kurallarının aranmadığı, ajanda notları, elektronik postalar, bir kişi tarafından tutulan notlar, telefon görüşmelerinin içeriğini nakleden notlar, toplantı tutanakları gibi çok çeşitli delillerin bir anlaşmanın varlığının ispatlanması için kullanılabileceği, delillerin çapraz teyidinin gerekmediği, önemli olanın elde edilen delillerin maddi gerçeklikleri ve olguları gösterdiğinin ispatlanması olduğu; bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'a aykırılığının iddia edilebilmesi için söz konusu anlaşmanın mutlaka uygulanmasının veya ilgili anlaşma neticesinde bir zararın doğduğunun gösterilmesinin gerekmediği; rekabeti ortadan kaldırmaya veya sınırlamaya ilişkin tüm anlaşmaların kendiliğinden (per se) yasak olduğu ve ihlal teşkil edeceği değerlendirilmektedir.
- (211) Soruşturma kapsamında kullanılan senetler ön araştırma sürecinde elde edilmiş ve senetlerin üzerinde “Mesleki Dayanışma Sözleşmesi”nde imzaları bulunan mühendislerin imzalarının bulunması sebebiyle incelemeye dahil edilmiştir. Öte yandan söz konusu senetlerin pişmanlık başvurusunda bulunan teşebbüs tarafından da Kurumumuza sunulmuş olması senetlerin dosya konusu oluşumla ilgisi olduğunu kanıtlar niteliktedir.

I.6.5.2. Ayrık Savunmalara İlişkin Değerlendirmeler

MMO'nun Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşu Olduğu Dolayısıyla Teşebbüs veya Teşebbüs Birliği Olarak Değerlendirilemeyeceği Savunması

- (212) Danıştay 13. Dairesi'nin 14.04.2015 tarih, 2011/297 E. ve 2015/1458 K. sayılı kararında;

“4054 sayılı Kanun'un "tanımlar" başlıklı 3. maddesinde, piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerin teşebbüs olarak, teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birliğin teşebbüs birliği olarak tanımlandığı ve kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarına ilişkin olarak herhangi bir istisnaya yer verilmediğinden, davacı TEB'in 4054 sayılı Kanun uygulamasında teşebbüs birliği olduğu, davacı Birlik bünyesinde yapılan toplantıda alınan ve tüm eczacı odalarına gönderilen teşebbüs birliği kararının ve bu karara dayalı uygulamaların, ilacın alımına ilişkin şartları müştereken tespit etmesi ve bu konuda ortak davranışlar sergilenmesini öngörmesi itibarıyla rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurduğu açıktır.”

denilmektedir.

- (213) Öte yandan İDDK'nın 12.12.2012 tarih, 2008/655 E. ve 2012/2752 K. sayılı kararında, rekabet hukuku bağlamında bir kararın RKHK kapsamında teşebbüs birliği kararı olup olmadığının tespit edilmesine ilişkin olarak şu değerlendirmeler yapılmıştır:

“ [...] , yasayla kurulmuş olan oda veya birlik gibi kamu tüzel kişiliğine sahip olan teşebbüs birliklerinin, yasayla verilmiş görevlerinin dışında tesis ettikleri herhangi bir yasal yetkiye dayanmayan karar ve uygulamalarının ise 4054 sayılı Yasa kapsamında kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla, bir teşebbüs birliği, kuruluş yasasında ve ona bağlı olarak çıkarılmış mevzuatta kendisine açıkça verilmeyen bir yetkiyi kullanarak rekabeti sınırlayıcı bir karar almış ise, böyle bir durumda, söz konusu kararın rekabeti sınırlayıcı olan herhangi bir teşebbüs birliği kararından farkı olmayacaktır. Bu durumda, Rekabet Kurulu'nun böyle bir kararla ilgili olarak, teşebbüs birliği aleyhine doğrudan soruşturma açıp rekabeti ihlal ettiği sonucuna ulaşması halinde cezalandırma yoluna gidebileceği kuşkusuzdur.”

- (214) Karardan da açıkça anlaşılacağı üzere *“Dolayısıyla, bir teşebbüs birliği, kuruluş yasasında ve ona bağlı olarak çıkarılmış mevzuatta kendisine açıkça verilmeyen bir yetkiyi kullanarak rekabeti sınırlayıcı bir karar almış ise, böyle bir durumda, söz konusu kararın rekabeti sınırlayıcı olan herhangi bir teşebbüs birliği kararından farkı olmayacaktır.”* ifadesiyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının RKHK kapsamında “teşebbüs birliği” niteliğinde oldukları açıkça belirtilmiştir.
- (215) Bu bağlamda yukarıda yer verilen yargı kararları ışığında MMO'nun RKHK kapsamında "teşebbüs birliği" olarak değerlendirileceği hususunda şüphe bulunmamaktadır.

MMO'nun Tek Bir Tüzel Kişiliği Olduğu ve MMO Adına İşlem Yapma Yetkisi Bulunmayan Kişilerin Yaptığı İşlemlerin MMO'yu Bağlamayacağı Savunması

- (216) 6235 sayılı TMMOB Kanunu uyarınca hak ve fiili ehliyetini yetkili organ olan Yönetim Kurulu kararlarıyla kullanan MMO'nun şube ve temsilciliklerinin ise tüzel kişilikleri bulunmadığı ve bunların MMO tarafından verilen hizmetlerin yerel düzeyde yürütülmesi işlevini gördükleri açıktır. MMO'nun ülke genelinde ya da herhangi bir il yerelinde serbest mühendislik faaliyetleri yürütenler arasında havuz oluşturulması gibi bir uygulamaya yönelik herhangi bir kararı mevcut olmadığı gibi MMO adına hukuki muamelede bulunma yetkisi olanlarca bu konuda herhangi bir sözleşmenin de yapılmadığı, Şube Yönetim Kurulları ve Temsilcilik görevine atanan kişilerin MMO adına hukuken gerçekleştirebilecekleri sözleşme, protokol vb. hukuki muamelelerin hukuki geçerliliğinin ancak MMO Yönetim Kurulu kararıyla bu konuda kendilerine yetki verilmesi halinde mümkün olacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, MMO tüzel kişiliği adına teşebbüs birliği kararı niteliğinde bir idari işlem ya da hukuki muamele yapma yetkisi bulunmayan kişi ya da kişilerce yapılacak herhangi bir hukuki muamelenin MMO tüzel kişiliği açısından hüküm ve sonuç doğurmasının da mümkün olmadığı ve bu nedenle yetkisiz gerçek kişi/kişilerce yapılan uygulama ya da hukuki muamelelerden doğabilecek hukuki ve cezai sorumluluğun da kişisel olacağı anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle, ihlalde kişisel kapasite dışında TEMSİLCİLİK adına ve MMO'yu bağlayacak biçimde hareket edildiğine işaret eden bir bulguya da rastlanmadığından bu savunmaya itibar edilmiştir.

MMO'nun Havuz Sistemi Gibi Bir Uygulamasının Bulunmadığı, Böyle Bir Uygulamaya Öncülük Edilmediği ve Mesleki Denetim İçin Başvuranlar Arasında Ayrımcılık Yapılmadığı Savunması

- (217) Yapılan incelemeler neticesinde MMO'nun havuz sistemi gibi bir uygulamasının olmadığı tespit edilmiş olup TEMSİLCİLİK tarafından da böyle bir uygulamaya öncülük edildiğine dair herhangi bir delil elde edilememiştir. Öte yandan TEMSİLCİLİK'in proje kayıtlarının incelenmesi neticesinde değerlendirme bölümünde ayrıntılı bir şekilde belirtildiği üzere, projelerin mesleki denetimi sürecinde havuz üyesi olmayan SMM'lerin projelerinin de

TEMSİLCİLİK tarafından onaylandığı ve SMM'ler arasında proje onayı hususunda ayrımcılık yapılmadığı, yine MMO başka il/ilçe şube/temsilciliklerine kayıtlı SMM'lerin de TEMSİLCİLİK'ten proje onayı alabildikleri ulaşılan tespitler arasındadır. Bu bağlamda, MMO'nun bu savunmalarına da itibar edilmiş olup, soruşturma konusu iddialar çerçevesinde, TEMSİLCİLİK'in hukuki faaliyetlerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil edebilecek bir nitelik arz etmediği, ihlale yönelik eylemlerin yönetici sıfatını taşıyan ancak kişisel kapasiteyle hareket eden kişi/kişilerce gerçekleştirilmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde İmzaları Bulunmadığı Halde Soruşturmaya Dahil Edilmelerine Dair Alınan Karara İlişkin Savunma

- (218) Taraflardan DEMER ve GÜRSU'nun yaptığı savunmada, "Mesleki Dayanışma Sözleşmesi"nde imzaları bulunmamasına rağmen soruşturmaya dahil edilmelerinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür.
- (219) Tarafların mesleki dayanışma sözleşmesinde imzaları bulunmasa dahi ilgili havuz hesabından kendilerine para aktarıldığı ve kendilerinin de ilgili hesaba para aktardığı görülmüş ve tarafların havuz oluşumunun birer üyesi oldukları kanaatine ulaşılmıştır.

DEMER'in Ayrık Savunmasına İlişkin Değerlendirme

"Soruşturma Raporu'nda kendileriyle ilgili kesin ve net bir delilin elde edilemediği, Soruşturma Raporu'nda delil olarak kullanılan belge, senet ve tutanaklar incelendiğinde taraflarına ait herhangi bir imzanın bu belgelerde bulunmadığı, ne şikayet dilekçesinde yer alan isimler arasında, ne de pişmanlık başvurusunda bulunan kişi veya kurumun konuya ilişkin beyan ve ifadelerinde isimlerinin yer almadığı, ayrıca taraflarına ilişkin herhangi bir bilgi veya iddianın da Soruşturma Raporu'nda yer almadığı, dosyada delil olarak kabul edilen hiçbir evrakta firmalarının adının veya şahsi olarak isminin geçmediği, firmaları hakkında soruşturmaya dahil edilme gerekçesi olarak banka hesabına para aktarılması iddiasına ilişkin kayıt, belge ve delillerin halen kendilerine sunulmadığı, rapor ve eklerinde de bu belgenin yer almadığı"

biçimindeki savunma.

- (220) DEMER'in, Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nde ve senetlerde imzası bulunmamakla birlikte defaatle ilgili havuz hesabına para aktardığı ve havuz hesabından da kendisine para aktarıldığı açık bir şekilde görülmektedir. Elde edilen deliller bir bütün olarak değerlendirildiğinde DEMER'in ilgili havuz oluşumunun bir parçası olduğu hususunda şüphe bulunmamaktadır. Ayrıca havuz hesabına ilişkin Halkbank tarafından gönderilen verilerin bir örneği Soruşturma Raporu'nun ekinde tüm taraflara dijital olarak gönderilmişken bu belgelerin kendilerine sunulmadığı iddiası gerçeği yansıtmamaktadır.

DOLUNAY'ın Ayrık Savunmasına İlişkin Değerlendirme

"Soruşturmaya konu ve dayanak yapılan 15.03.2010 tarihli mesleki dayanışma sözleşmesini kabul etmedikleri, belgenin başka bir şirkette ele geçirildiği ve dolayısıyla şirketleri aleyhinde delil olarak kullanılmasının hukuken mümkün olmadığı ve rızalarının olmadığı, şirketlerinin anonim şirket olduğu, TTK'da belirtildiği üzere yapılan sözleşmenin şirketlerini bağlaması için iki şirket yetkilisi tarafından imzalanması (çift imza) gerektiği, soruşturmaya konu sözleşmede DOLUNAY'ın isminin, kaşesinin ve temsilen yetkili kimsenin imzasının bulunmadığı, havuz için para toplandığı iddia edilen Halkbank Burdur Şubesi müşterek hesabından şirketlerine herhangi bir para transferi gerçekleşmediği veya para transferi için hiçbir talimat verilmediği"

savunması.

(221) 20.01.2009 tarih, 09-03/49-18 sayılı Ankara Ekmek II Kararında³² Kurul aşağıda yer verilen hususları ifade etmiştir:

“4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi ile, belirli bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar hukuka aykırı bulunarak yasaklanmıştır.

4054 sayılı Kanun’da, Medeni Hukuk ve Borçlar Hukuku mevzuatında kullanılan ‘sözleşme’ ya da ‘akit’ terimleri yerine ‘anlaşma’ terimi kullanılmıştır. Kanun’un 4. maddesinin gerekçesi de dikkate alındığında, anlaşmada Medeni Hukuk’un geçerlilik koşullarına uyma ölçütünün aranmadığı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, taraflar arasındaki danışıklı ilişki ya da irade uyuşmalarının anlaşma olarak değerlendirilmesinde hukuki geçerlilik ve bağlayıcılık şartı aranmamalıdır.

Bu nedenle, soruşturma konusu anlaşma belgelerinin taraflar açısından herhangi bir hukuki bağlayıcılık içermemesi ve bazılarının imzasız olması gibi özellikler, söz konusu belgelerin anlaşma olarak değerlendirilmesine engel oluşturmamaktadır. Hatta teşebbüsleri ilzam ve temsil yetkisine sahip olmayan personelin rakip teşebbüslerle ulaştığı yazılı veya sözlü mutabakatlar, eğer teşebbüslerin bilgileri dahilinde veya yönlendirmeleri doğrultusunda olmuşsa ya da rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurmuşsa bunlar da anlaşma olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Kurul 26.11.1998 tarih ve 93/750-159 sayılı Kararı ile; ‘Rekabet Hukuku açısından anlaşmalarda sekil şartının aranmadığı, dolayısıyla Gaziantep Tilmen Otel’inde yapılan toplantıya katılan şahısların ilgili firmaları temsile yetkili olmadığı ve adı geçen anlaşmada imzalarının bulunmadığı yönündeki savunmaların 4054 sayılı Kanun’a aykırı bir anlaşmanın varlığını ortadan kaldırmadığı’ sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, 4054 sayılı Kanun delil ve ispat araçları ile ilgili bir sınır öngörmemektedir. Dolayısıyla hukuka uygun olarak elde edilmiş her türlü delil ve ispat araçlarının anlaşmaların varlığını kanıtlamak amacıyla kullanılmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Bu bakımdan, ilgili belgelerin bir anlaşma olarak değerlendirilmesi açısından delil niteliğinde olduğu; yapılan yerinde incelemelerde elde edilen diğer bilgilerin ise anılan anlaşma belgelerini destekleyici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

... Dolayısıyla hakkında soruşturma açılan taraflarca, belgelerde imzanın bulunmaması, belgelerin yetkisiz kişilerce imzalanması ve hukuki bağlayıcılığının olmaması yönünde yapılan savunmalar ihlalin varlığını ortadan kaldırmamaktadır.”

---

³² Söz konusu Karar, 18.1.2005 tarih, 05-06/52-21 sayılı ve 27.12.2007 tarih, 07-92/1170-456 sayılı Kararların Danıştay tarafından usulden bozulması üzerine alınmıştır.

- (222) Buna göre rekabet hukukuyla, medeni hukuk, ceza hukuku gibi hukuk dallarındaki delil ve ispat standardının oldukça farklı olduğunu; rekabet hukukundaki anlaşma teriminin, diğer hukuk dallarındaki anlaşma veya sözleşmeden çok daha geniş tanımlandığını ve uygulandığını vurgulamakta fayda görülmektedir. Gerek Rekabet Kurulunun gerekse başta mevzuatın uygulayıcısı Avrupa Komisyonu ile AB üyesi ülkelerin rekabet otoritelerinin ve ABD Adalet Bakanlığı Antitörst Biriminin olmak üzere, dünyadaki bütün modern ülke rekabet otoritelerinin uzun yıllardır uygulana gelen ve yargı makamlarınca da onaylanan uygulamaları çerçevesinde: rekabet hukuku kapsamındaki anlaşmalarda imza, yazılı olma, teşebbüsü temsile yetkili bir kişi tarafından düzenlenme veya imzalanma gibi şekil kurallarının aranmadığı, ajanda notları, elektronik postalar, bir kişi tarafından tutulan notlar, telefon görüşmelerinin içeriğini nakleden notlar, toplantı tutanakları gibi çok çeşitli delillerin bir anlaşmanın varlığının ispatlanması için kullanılabilmesi, delillerin çapraz teyidinin gerekmediği, önemli olanın elde edilen delillerin maddi gerçeklikleri ve olguları gösterdiğinin ispatlanması olduğu; bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'a aykırılığının iddia edilebilmesi için söz konusu anlaşmanın mutlaka uygulanmasının veya ilgili anlaşma neticesinde bir zararın doğduğunun gösterilmesinin gerekmediği; rekabeti ortadan kaldırmaya veya sınırlamaya ilişkin tüm anlaşmaların kendiliğinden (per se) yasak olduğu ve ihlal teşkil edeceği değerlendirilmektedir.
- (223) Dolayısıyla elde edilen deliller bir bütün olarak değerlendirildiğinde, teşebbüs yetkilisi Yavuz Etem DOLUNAY'ın mühendislik faaliyetlerini DOLUNAY unvanı altında yürüttüğü ve taraflar arasındaki Mesleki Dayanışma Sözleşmesi gereğince ilgili ortak hesaba defaatle para aktardığı, hesaptan da kendisine para aktarıldığı açıkça görülmektedir.

TOLACI'nın Ayrık Savunmasına İlişkin Değerlendirme

“Şikâyetçi Akan TOPCAN'ın mesleki dayanışma anlaşması nedeniyle herhangi bir zararının bulunmadığı ve aksine bundan fayda sağladığı, şahsi husumet nedeniyle şikâyetçi olduğunun dikkate alınması gerektiğine”

yönelik savunma.

- (224) Söz konusu soruşturma, şikâyetçi veya herhangi bir kimsenin zarara uğramasından bağımsız olarak rekabetçi piyasa yapısının tesisini sağlamak adına yürütülmekte olup, soruşturma konusu eylemler neticesinde ortaya çıkan zararlar özel hukukun konusudur. Şikâyetçinin şahsi husumet dolayısıyla şikâyette bulunmasının, derdest soruşturma bakımından herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

ŞENSES'in Ayrık Savunmasına İlişkin Değerlendirme

“Soruşturma Raporu'nda bahsedildiği gibi tekelleşme veya kartel olabilmesi için birbirinden bağımsız işletmelerin çok kazanç elde etmek amacıyla başka işletmelerin rekabetlerini ortadan kaldırmak gibi gayelerle bir birliktelik içinde olmalarının gerektiği ancak böyle bir durumun kesinlikle söz konusu olmadığı, böyle bir durumun gerçekleşebilmesi için 13 üyenin müşteriyi kendilerinden hizmet alımlarına mecbur bırakıyor olması gerektiği, ancak böyle bir durumun hiçbir göstergesinin olmadığı, kartel yapısının söz konusu olabilmesi için gerekli unsurların hiç birisinin bulunmadığı ve böyle bir durumun olabilmesi için TEMSİLCİLİK'in de oluşuma dahil olmasının gerektiği, oysa Soruşturma Raporu'nda TEMSİLCİLİK'in 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal teşkil edecek herhangi bir davranışının bulunmadığının tespit edildiği “

savunması.

(225) Ceza Yönetmeliği'nde

"Kartel;

Fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket konularında, rakipler arasında gerçekleşen, rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve/veya uyumlu eylemleri"

olarak tanımlanmıştır. Buna göre fiyat tespiti vb. konularda rakipler arasında gerçekleşen anlaşmalar kartel olarak tanımlanmaktadır. Soruşturma Raporu'nda açıkça belirtildiği üzere taraflar arasında bir fiyat anlaşması mevcuttur. Ayrıca rakipler arasında normal rekabet koşullarında olmaması gereken bir gelir paylaşımı durumu bulunmaktadır. Dolayısıyla bu bulgular taraflar arasındaki anlaşmanın "kartel" niteliğinde sayılabilmesi için yeterli olup pazar paylaşımı gerçekleşmese veyahut üzerinde mutabakata varılan anlaşma fiili olarak hiç uygulanmasa dahi bu durumun 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilebileceği gerçeğini değiştirmemektedir.

"İmzalanan senetlerin Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'ne taraf olan mühendislerin oluşumdan önceden faydalanarak, faydalanmanın akabinde ayrılması bağlamında fayda karşılığı olarak alınan belge olduğu, senetlerin kesinlikle denetleme, cezalandırma gibi klasik kartel yapısıyla ilgisinin bulunmadığı"

savunması.

(226) Mesleki Dayanışma Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer alan;

"3.Bu sözleşmede imzası bulunan 13 (onüç) üye yirmibin TL değerinde tarihsiz teminat senedi verecek, üyelere biri yükümlülüğünü yerine getirmezse yerine getirmediği bedel verdiği senetten yükümlülüğünü yerine getirmeyen üyeler dışındaki üyelerin ortak kararı ile tahsil edilecektir."

hükmün, üyelerin sözleşmede yer alan yükümlülüklerine uymalarını sağlamak amacıyla getirildiği açıktır. Dolayısıyla ŞENSES'in bu konudaki iddiasına itibar edilmesi mümkün değildir.

GÜRSU'nun Ayrı Savunmasına İlişkin Değerlendirme

- *Kurul tarafından Burdur ilinde faaliyet gösteren makine mühendisleri hakkındaki 24.03.2011 tarih ve 11-17/323-98 sayılı kararında, "havuz uygulamasının asgari ücretin altına inilmesini engellemeye yönelik olarak uygulandığı, proje ve müşteri paylaşımına yol açmadığı, dolayısıyla 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilemeyeceği kanısına varılmıştır." denildiği, soruşturma kurulu tarafından bu kararın yok sayıldığı ve Kurul tarafından bu tür işlemlere istinaden 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin 3. fıkrasına istinaden "ihlale son verme" şeklinde uyarı yapıldığı yönünde beyanda bulunulduğu,*
- *Ayrıca 16.10.2014 tarih ve 14-40/731-325 sayılı Kurul kararının gerekçesi "havuz sisteminin sürdürüldüğüne dair bir belge ya da bilgiye rastlanmadığından soruşturma açılmasına yer olmadığı" şeklinde iken, tıpkı havuz sisteminin varlığını ortaya koyarak Burdur ilinde rekabete aykırı bir durumun tespitinin yapılmadığına ilişkin 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı kararında olduğu gibi gerekçeler, soruşturma kurulu tarafından yok hükmünde sayılarak, "Burdur ilinde havuz sisteminin varlığına yönelik bir belgeye ulaşılmadığından kurum tarafından soruşturma açılmadığı" haline büründürülmek suretiyle, kurumun iradesini yanıltma gayreti içerisine girildiği,*

biçimindeki savunma.

- (227) Soruşturma Raporu'nun ilgili bölümlerinde havuz uygulamalarına ilişkin Kurul kararlarıyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. "Asgari Ücrete ve Piyasa Şartlarına İlişkin Savunmalar" başlığı altında da açıklandığı üzere söz konusu Kurul kararlarında inceleme konusu eylemlerin ihlal olarak görülmediği iddiası yanlış olup Kurul'un RKHK'nın 9/3 maddesi çerçevesinde "ihlale son verme" uyarısı yaptığı veyahut havuz sisteminin varlığına yönelik herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamaması nedeniyle soruşturma açmadığı anlaşılmaktadır. 24.03.2011 tarih, 11-17/323-98 sayılı Kurul kararında da pazar veya müşteri paylaşımına ilişkin bilgi veya belge bulunamadığından dolayı soruşturma açılmamıştır.
- (228) Öte yandan 24.03.2011 tarihli söz konusu Kurul kararında her ne kadar havuz uygulamalarının ihlal olarak nitelendirilebilmesi için pazar veya müşteri paylaşımına yol açması gerektiği ifade edilmiş ise de havuz uygulamalarının, doğası gereği pazar, müşteri ve/veya gelir paylaşımını hedeflediği, bu nedenle RKHK'nın 4. maddesi kapsamında başlı başına açık ve ağır bir ihlal teşkil ettiği düşünülmektedir.

1.7. İdari Para Cezasının Miktarının Takdirine İlişkin Değerlendirme

- (229) 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrasında

"Bu Kanun'un 4, 6 ve 7 nci maddelerinde yasaklanmış davranışlarda bulunanlara, ceza verilecek teşebbüs ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin nihai karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa nihai karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin yüzde onuna kadar idarî para cezası verilir."

hükmüne yer verilmiştir.

- (230) Ceza Yönetmeliği uyarınca nihai para cezası miktarı belirlenirken, öncelikle temel para cezası belirlenmeli ve ardından varsa ağırlaştırıcı ve hafifletici unsurlar uygulanarak nihai para cezası tespit edilmelidir. Ceza Yönetmeliği'nin 5. maddesinde temel para cezasının hesaplanması bakımından karteller ve diğer ihlaller şeklinde bir ayırım yapıldığı görülmektedir. Bu çerçevede yukarıda da belirtildiği üzere işbu soruşturmaya konu ihlaller "kartel" niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla anılan Yönetmeliğin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve ikinci fıkrası çerçevesinde temel para cezasına esas oran % (.....) olarak belirlenmiştir.
- (231) Yönetmeliğin 5. maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde, bir yıldan uzun beş yıldan kısa süren ihlallerde temel para cezasına esas oranın yarısı oranında; beş yıldan uzun süren ihlallerde ise bir katı oranında artırılacağı hükme bağlanmıştır. Soruşturma konusu ihlalin 15.03.2010-23.08.2011 tarihleri arasında gerçekleştiği anlaşıldığından, ihlale bir yıldan uzun beş yıldan kısa süre ile katılan Osman KISAOĞLU, ISI-TAŞ, DOLUNAY, SAMANYOLU, BEMS, TOLACI, FURKAN, KOCAPINAR, AKTAN, ÖZ DİZAYN, SAVRAN, ŞENSES ve OSMAN DENİZ hakkında temel para cezası, Yönetmeliğin 5. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde temel para cezasına esas oran yarısı oranında artırılarak % (.....) olarak belirlenmiştir.
- (232) Öte yandan DEMER'in ilk defa (.....) tarihinde havuzla ilgili banka hesabına para aktardığı, (.....) tarihinde ise ilk defa ilgili hesaptan kendisine para aktarıldığı; GÜRSU'nun ise ilk defa (.....) tarihinde hesaba para aktardığı, (.....) tarihinde ise ilk defa ilgili hesaptan kendisine para aktarıldığı görülmektedir. Söz konusu teşebbüslerin bu oluşum içinde yer aldıkları sürenin bir yıldan kısa süreli olduğu görülmekte olup bu bağlamda tespit edilecek para cezasında Yönetmelik'in 5. Maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında bir artışa gidilmesine yer olmadığı değerlendirilmiştir.

(233) Ayrıca Ceza Yönetmeliği'nin 7. maddesinin birinci fıkrası "Temel para cezası, yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi haricinde incelemeye yardımcı olunması, ihlalde kamu otoritelerinin teşvikinin veya diğer teşebbüslerin zorlamasının bulunması, zarar görenlere gönüllü olarak tazminat ödenmesi, diğer ihlallere son verilmesi, ihlal konusu faaliyetlerin yıllık gayri safi gelirler içerisindeki payının çok düşük olması gibi haller ilgili teşebbüs veya teşebbüs birliği tarafından ispatlanırsa, dörtte bir ile beşte üç arasında indirilebilir." hükmünü amirdir. Soruşturma tarafı teşebbüslerin ihlal konusu faaliyetlerinin yıllık gayri safi gelirleri içerisindeki payının çok düşük olması göz önüne alınarak tüm teşebbüsler için nihai ceza oranı belirlenirken temel para cezasında yarısı oranında indirim yapılmıştır.

J. SONUÇ

(234) 16.11.2016 tarihli, 16-39/632-M sayılı, 09.02.2017 tarihli, 17-06/49-M sayılı ve 23.03.2017 tarihli 17-11/126-M sayılı Kurul kararları uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre,

1-

- Aktan Mühendislik Hizm. Mak. Amb. Gıd. İnş. Malz. İmalat San. ve Pet. Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tic. Ltd. Şti.
- Bems Mühendislik (Fethi KIRLI)
- Demer Mühendislik Müşavirlik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Dolunay İnşaat Telekomünikasyon Mühendislik Hizmetleri ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.
- Furkan Mühendislik (Furkan ERDEMİR)
- Gürsu Mühendislik Hizm. İnş. Su Taah. İşleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
- ISI-TAŞ Müh. İnş. Tarım Hayv. Metal San. Turz. İth. İhrc. San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Kocapınar Müh. Hiz. Alım Mlz. Plas. Mob. İnş. Elk. Gıda Or. Hav. Mak. Tur Otom. San. Tic. Ltd. Şti.
- Osman KISAOĞLU
- Osman Deniz Mühendislik Müh. Müş. İnş. Turz. Madencilik Nak. Orm. Ürünleri ve Hayv. San. ve Tic. Ltd. Şti
- Öz Dizayn Mühendislik Doğalgaz İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti.
- Şenses Teknik Elektrik Mühendislik Hizmetleri ve İnşaat Oto Turizm Pazarlama İthalat İhracat San. Ve Tic. Ltd. Şti.
- Samanyolu Isı Enerji Doğalgaz Müh. San ve Tic. Ltd. Şti.
- Savran İnş Müh. Müş. Hizm. Turz. Pet. Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Tolacı Mühendislik'in (Hasan Ali TOLACI)

fiyat tespiti yapmak ve havuz kurarak gelir paylaşımına gitmek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine OYBİRLİĞİ ile,

2- Bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik" in;

a) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının (a) bendi, 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 2016 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren % (.....) oranında olmak üzere,

- Aktan Mühendislik Hizm. Mak. Amb. Gıd. İnş. Malz. İmalat San. ve Pet. Ürünleri Nak. İnş. Taah. Tic. Ltd. Şti.'ye 3.560,91TL
- Bems Mühendislik'e (Fethi KIRLI) 11,68 TL
- Dolunay İnşaat Telekomünikasyon Mühendislik Hizmetleri ve Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.'ye 15.348,71 TL
- ISI-TAŞ Müh. İnş. Tarım Hayv. Metal San. Turz. İth. İhrc. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 8.766,84 TL
- Osman KISAĞLU'na 1.259,46 TL,
- Osman Deniz Mühendislik Müh. Müş. İnş. Turz. Madencilik Nak.Orm. Ürünleri ve Hayv. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 6.199,31 TL
- Öz Dizayn Mühendislik Doğalgaz İnşaat Taahhüt San. Tic. Ltd. Şti.'ye 7.275 TL
- Şenses Teknik Elektrik Mühendislik Hizmetleri ve İnşaat Oto Turizm Pazarlama İthalat İhracat San. Ve Tic. Ltd. Şti.'ye 25.156,85 TL
- Samanyolu Isı Enerji Doğalgaz Müh. San ve Tic. Ltd. Şti.'ye 10.856,21 TL

b) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının (a) bendi, 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca

- 2014 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, % (.....) oranında olmak üzere, Furkan Mühendislik'e (Furkan ERDEMİR) 2.931,29 TL
- 2014 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, % (.....) oranında olmak üzere Savran İnş Müh. Müş. Hizm. Turz. Pet. Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 264,88 TL
- 2012 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, % (.....) oranında olmak üzere Tolacı Mühendislik'e (Hasan Ali TOLACI) 73,50 TL

c) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ve ikinci fıkrası, 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca;

- 2012 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, % (.....) oranında olmak üzere Demer Mühendislik Müşavirlik İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 249,81 TL
- 2016 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, % (.....) oranında olmak üzere Gürsu Mühendislik Hizm. İnş. Su Taah. İşleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye 18.450,85 TL

idari para cezası verilmesine OYBİRLİĞİ ile,

- 3- Kocapınar Müh. Hiz. Alım Mlz. Plas. Mob. İnş. Elk. Gıda Or. Hav. Mak. Tur Otom. San. Tic. Ltd. Şti.'ye 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü ve beşinci fıkrası ile "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem Ve Kararlar İle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik"ın 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, ikinci fıkrası ve üçüncü fıkrasının (a) bendi hükümleri ile, 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca 2016 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren %(. ....) oranında idari para cezası verilmesi gerekmekte birlikte; adı geçen teşebbüs tarafından Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik'ten yararlanmak üzere yapılan ve 16.11.2016 tarih, 16-39/633-MP sayılı Kurul kararı ile anılan Yönetmelik'in 6. maddesindeki koşulları yerine getirmesi kaydıyla bu aşamada aynı Yönetmelik'in 4. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Kocapınar Müh. Hiz. Alım Mlz. Plas. Mob. İnş. Elk. Gıda Or. Hav. Mak. Tur Otom. San. Tic. Ltd. Şti.'ye idari para cezası verilmemesine OYBİRLİĞİ ile
- 4- TMMOB Makine Mühendisleri Odası Burdur İl Temsilciliği'nin soruşturma konusu iddialar kapsamında 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediğine, dolayısıyla anılan taraf hakkında herhangi bir idari para cezası uygulanmasına yer olmadığına OYBİRLİĞİ ile,

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, karar verilmiştir.